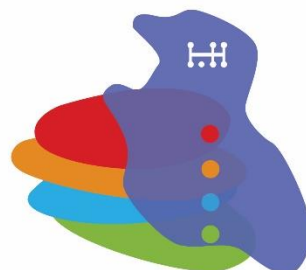


BRATISLAVA rozumné mesto **2030**
KONCEPCIA SMART CITY

Prílohy



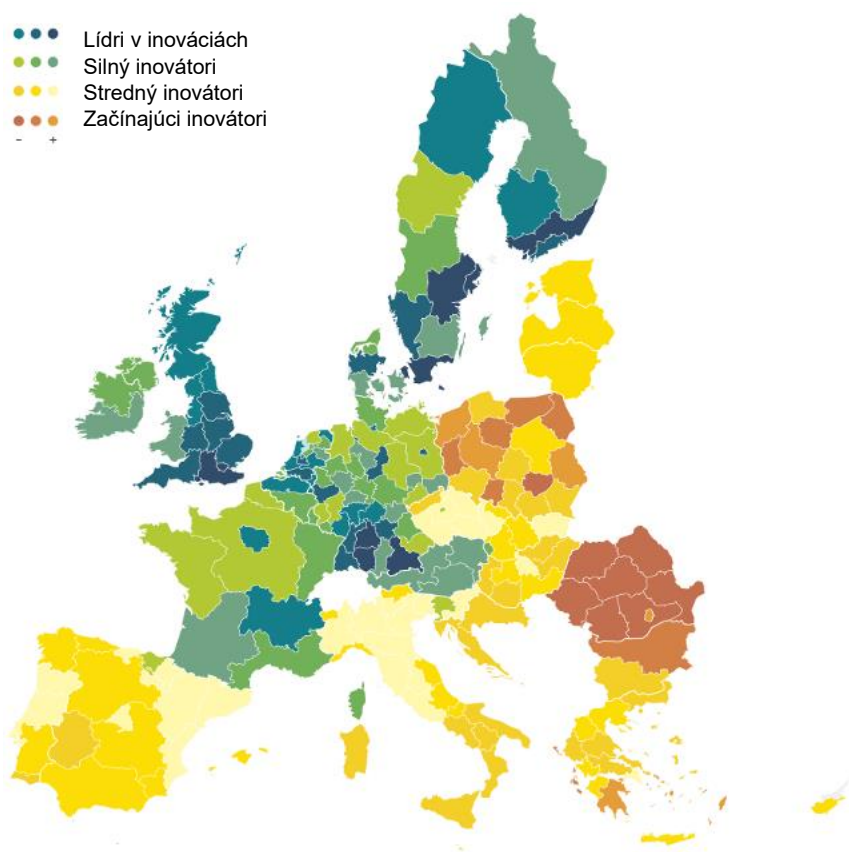
OBSAH

Príloha 1: Teoretické pozadie témy Smart City	3
Globálne trendy a výzvy v rozvoji európskych miest	4
Rámcové východiská	6
Príklady prístupu európskych miest k téme Smart City	8
Príloha 2: Súvisiace dohovory a stratégie	13
Príloha 3: Východiská koncepcie	15
Postavenie mesta Bratislavy	15
Správa mesta	16
Mobilita	22
Energetika	27
Životné prostredie	31
Obehové hospodárstvo	36
Podnikanie	40
Verejný priestor	43
Sociálna inklúzia	47
Vzdelávanie	50
Kultúra	54
Cestovný ruch	58
Šport	62
SWOT analýza	65
Príloha 4: Spoločenské vnímanie Smart City	74
Príloha 5: Socioekonomické východiská rozvoja mesta Bratislava	76
Príloha 6: Demografický profil	77
Príloha 7: Potreby rozvoja Bratislavy ako rozumného mesta identifikované v sérii workshopov externého odborného tímu	80
Príloha 8 Potenciálne finančné nástroje	86
Rozpočet mesta	86
Externé finančné nástroje	87

Príloha 1: Teoretické pozadie témy Smart City

V roku 2016 bola téma Smart City významným prvkom slovenského predsedníctva v Rade EÚ (SK PRES) a predsedníctva pre Dunajskú stratégiu EÚ. Hlavným mottom bolo „Spájanie pre rast“, čo spočívalo v uplatňovaní integrovaného prístupu k rozvoju EÚ. Počas predsedníctva sa Bratislava stala dejiskom viacerých politických a odborných stretnutí a podujatí (7. Európsky summit regiónov a miest, Okrúhly stôl krajských miest SR, stretnutia riaditeľov magistrátu piatich európskych hlavných miest – Bratislavy, Budapešti, Ľubľany, Prahy a Viedne, aktivity v rámci regiónu CENTROPE, a pod.), pričom mesto aktívne pristúpilo k téme Smart City. Jednou z nadväzujúcich aktivít mesta je aj spracovanie tejto koncepcie.

Inovačný výkon regiónov v EÚ je predmetom hodnotenia Európskej komisie pod názvom Regional Innovation Scoreboard 2017 [1.1]. Bratislavský kraj patrí medzi regióny označené ako silní inovátori (viď. Obr. 1.1).



Obr. 1.1: Inovačný výkon regiónov EÚ

Globálne trendy a výzvy v rozvoji európskych miest

Dôležitou súčasťou pri plánovaní strategického rozvoja mesta je analýza súvisiacich relevantných globálnych trendov. Rozvoj spoločnosti koncentrovaný najmä v mestách prináša so sebou aj mnoho problémov a výziev. Bratislava ako atraktívna súčasť stredoeurópskeho priestoru a významné centrum ekonomiky, služieb a vzdelávania v súčasnosti čelí resp. bude v krátkej dobe čeliť globálnym výzvam, podobne ako iné metropoly (obr. 1.2).



Obr. 1.2: Globálne výzvy pre rozvoj európskych miest

Súčasná spoločnosť je čoraz viac založená na vedomostiach a informáciách, poznaní v úzkom prepojení s dynamickým vývojom virtuálneho sveta a moderných technológií. Vďaka koncentrácii ekonomických, sociálnych a kultúrnych aktivít v mestských oblastiach predstavujú mestá a regióny hnaciu silu pre inovácie rôzneho charakteru (technologické, sociálne, environmentálne, ...). Inovácie sa už netvoria len v medziach hraníc podnikov, ale otvorene medzi viacerými verejnými a súkromnými subjektmi.

V mestách sa podľa údajov OSN sústreďuje viac ako 50 % svetovej populácie a do roku 2050 je predpoklad, že to bude 66 %. V súčasnosti mestska populácia v Európe dosahuje 73,6 % a na Slovensku 53,6 % (United Nations, 2014). Rýchly rast populácie a nových ekonomík vyvíja tlak na priestor a na prírodné a energetické zdroje. Jedným z prejavov tohto tlaku je aj klimatická zmena, ktorá má zásadný vplyv na fungovanie ľudskej spoločnosti. **Udržiateľnosť zdrojov a prostredia** sa stala kľúčovou výzvou. Rovnako vzniká trend hľadania riešení na zníženie spotreby zdrojov najmä v rámci bývania, mobility a poľnohospodárskej a priemyselnej produkcie.

V dôsledku globalizácie ekonomiky dochádza zároveň k **zmenám v hospodárstve** po celom svete s väzbou na produkčné a trhové reťazce. Ekonomický rast krajín najmä v Ázii a Južnej Amerike má dopad aj na ekonomiku v Európe, ktorá musí reagovať podporou znalostne orientovanej ekonomiky, lokálnej produkcie a zhodnotenia územne viazaného kapitálu.

Globalizačné trendy a technologický rozvoj v 20. storočí vyvolali **zmeny vo fungovaní spoločnosti**. Rozvinul sa trend informatizácie a individualizácie spoločnosti. Rozsah súčasných spoločenských problémov však vyvoláva aj trend občianskeho aktivizmu a postupné rozširovanie kolektívneho vnímania problémov.

Rámcové východiská

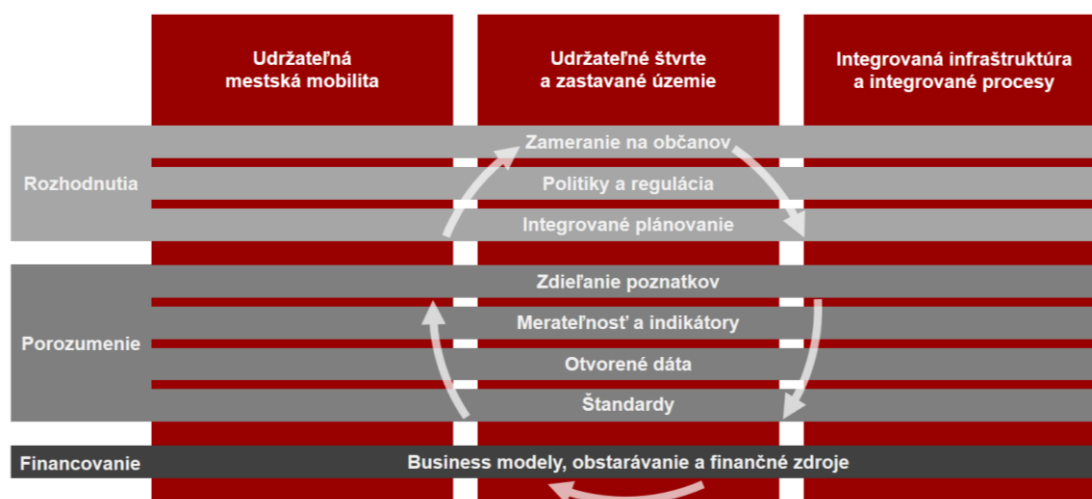
V nadväznosti na globálne trendy a výzvy sa v Európe pristúpilo k viacerým dohovorom a stratégiám. Základným európskym strategickým dokumentom pre územný rozvoj je stratégia **Európa 2020**, ktorá bola EÚ prijatá v roku 2010. Prioritným zameraním je inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast Európy. Stanovuje kľúčové ciele v rámci týchto oblastí: zamestnanosť, výskum a vývoj, klimatická zmena a energetika, vzdelávanie a sociálna inklúzia (**obr. 1.3**).



Obr. 1.3: Ciele stratégie Európa 2020

Rozumné využívanie prírodných zdrojov a riešenia adaptácie na klimatickú zmenu patria medzi priority súčasných európskych politík. Súvisiace dohovory a stratégie sú uvedené v **Prílohe 2**.

V dôsledku súčasných výziev rozvoja miest vzniklo **Európske partnerstvo pre inovácie v oblasti inteligentných miest a komunít** ako iniciatíva podporovaná Európskou komisiou, ktorá spája mestá, priemysel, podniky, banky, výskum a ďalších aktérov. V roku 2013 bol predstavený **strategický implementačný plán**, ktorý sa zameriava na transformáciu európskych miest na Smart Cities a definuje horizontálne a vertikálne väzby v rámci 11 priorít rozvoja európskych miest (**obr. 1.4**).



Obr. 1.4: Horizontálne a vertikálne väzby priorít rozvoja európskych miest [1.2]

Relevantným dokumentom v rámci stredoeurópskeho regiónu je Stratégia EÚ pre Dunajský región resp. **Dunajská stratégia**, ktorá zahŕňa 9 štátov Európskej únie a 5 štátov mimo Európskej únie [1.3]. Hlavnými piliermi sú:

- Prepojenie podunajskej oblasti

- Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti
- Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti
- Posilnenie podunajskej oblasti

Slovensko v rámci Dunajskej stratégie koordinuje prioritnú oblasť 4 Ochrana vôd s Maďarskom a prioritnú oblasť 7 Vedomostná spoločnosť so Srbskom.

Téma Smart Cities a štvrtej priemyselnej revolúcie je predmetom viacerých koncepcií aj na národnej úrovni. V súčasnosti sú schválené dva strategické dokumenty – **Koncepcia inteligentného priemyslu pre Slovensko**, ktorú vypracovalo Ministerstvo hospodárstva SR (2016) a **Koncepcia mestského rozvoja SR do roku 2030**, ktorú vypracovalo Ministerstvo dopravy a výstavby SR (2018). Ministerstvo hospodárstva SR zároveň pripravuje **Koncepciu na podporu inteligentných miest**, tzv. Smart Cities. Na celoštátnu iniciatívu v rámci Smart Cities nadväzujú aj aktivity Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (možností financovania Smart Cities).

Príklady prístupu európskych miest k téme Smart City

Európa je domovom mnohých popredných iniciatív Smart City. Nie je to len z dôvodu požiadaviek EÚ, zameraných na zníženie emisií oxidu uhličitého a udržateľnú výrobu a spotrebu, ale aj fakt, že samotná EÚ podporuje a financuje celý rad rôznych riešení, ktoré sa spájajú s pojmom Smart City. Táto podkapitola popisuje aplikovanie konceptu Smart City v štyroch vybraných európskych mestách, z ktorých u každého je možné identifikovať špecifický prístup s rôznou nosnou témou.

Viedeň – Inkluzívne Smart City

Mesto v roku 2013 začalo vyvíjať rámcovú stratégiu Smart City Viedeň [1.4]. Mesto Viedeň sa dlhodobo profiluje ako inkluzívne mesto s vysokou kvalitou života, inak tomu nie je ani v rámci stratégie Smart City, ktorú definuje tromi piliermi: kvalitou života, ochranou zdrojov a inováciami. V strategickom dokumente sú stanovené tiež merateľné ciele v dlhodobom horizonte pre rok 2030 s výhľadom do roku 2050. Koordinácia aktivít v rámci agendy Smart City je v pôsobnosti mestskej organizácie TINA Vienna GmbH, ktorá prevádzkuje aj webový portál *smartcity.wien.gv.at*.

Výber z cieľov v rámcovej stratégii Smart City Viedne:

- Emisie skleníkových plynov na obyvateľa vo Viedni klesnú do roku 2030 najmenej o 35% a do roku 2050 o 80% (v porovnaní s rokom 1990)
- Zníženie individuálnej automobilovej dopravy v meste na 20% do roku 2025, na 15% do roku 2030 a na menej ako 15% do roku 2050
- Do roku 2030 je inovačný trojuholník Viedeň-Brno-Bratislava jedným z najvýznamnejších európskych cezhraničných inovačných regiónov
- Do roku 2030 sa podiel zelených plôch musí udržať na viac ako 50%
- Podiel výrobkov s vysokou náročnosťou na technológie v objeme vývozu sa do roku 2050 zvýšil na 80% (v porovnaní s 60% v roku 2012)

Brno – Smart City ako „inovatívny ekosystém“ hľadajúci riešenia

Jednou zo súčasných priorít mesta je vytvoriť strategický dokument Smart City Brno 2050 [1.5]. Mesto Brno realizuje mnoho projektov a aktivít spájaných s pojmom Smart City, na ktoré nadväzuje mottom: „Zmena prístupu mesta“. Vytváraná stratégia je založená na troch pilieroch: Zdroje, Kvalita života a Verejná správa, zahŕňa aj vytvorenie tzv. mestského ekosystému, ktorý generuje nápady a riešenia pre mesto s využitím nástrojov ako banka nápadov a laboratórium riešení.

Sledované dopadové ciele podľa pilierov:

- Smart Resources:
 - energetický účet mesta, emisie skleníkových plynov, del'ba prepravnej práce, počet konvenčne poháňaných vozidiel, spotreby energie budov, podiel plôch vo vlastníctve mesta
- Smart Living:
 - podiel zelených plôch, plocha verejných priestranstiev, spokojnosť obyvateľov
- Smart Governance:
 - počet spoluprác v rámci EÚ programu HORIZONT 2020 mestského ekosystému, počet zverejnených kvalitných sad otvorených dát, podiel aktívnych užívateľov mestského ekosystému, čas reakcie od definície problému

Kodaň – Zelené Smart City

Mesto Kodaň sa ako Smart City vyvíja na základe ambiciózneho vízie stať sa prvým uhlíkovu neutrálnym hlavným mestom na svete do roku 2025. S cieľom dosiahnuť tento ambiciózne cieľ je mesto odhodlané zaviesť nové a inovatívne riešenia v oblasti dopravy, odpadu, vody, vykurovania a alternatívnych zdrojov energií.

Dánske hlavné mesto je oceňované za cielenú prácu na vytvorení ekologickejšieho, udržateľnejšieho a životaschopnejšieho mesta, ako napríklad Cena Európskej komisie za zelené mesto v roku 2014.

Kodaň má ambíciu byť popredným svetovým testovacím miestom pre inteligentné a udržateľné riešenia, čo znamená premenu mesta na živé laboratórium pre nové ekologické riešenia, medzi ktoré patrí projekt udržateľného susedstva Nordhavn pre 40 000 obyvateľov s rovnakým počtom pracovných miest alebo projekt inteligentnej ulice, na ktorú mesto vyčlenilo 40 miliónov eur [1.6].

Amsterdam – Smart City otvorené širokej spolupráci v meste

Amsterdamský prechod na Smart City sa začal v roku 2009, keď nezávislá organizácia Amsterdam Innovation Motor a prevádzkovateľ siete, Liander spustili projekt Amsterdam Smart City v úzkej spolupráci s mestom Amsterdam. Projekt má ako svoj explicitný cieľ zníženie emisií uhlíka a spotreby energie, čím sa vytvorí udržateľnejšie a efektívnejšie mesto. Toto sa uskutočňuje jedinečnou spoluprácou medzi mestom, súkromnými spoločnosťami, obyvateľmi, štátnymi a výskumnými inštitúciami.

Všetky nové iniciatívy sú testované v miestnych malých projektoch (v testovacom prostredí). Iniciatívy, ktoré sa ukážu ako najefektívnejšie a Smart sú implementované vo väčšej mierke.

Mesto Amsterdam neustále otvára a zdieľa svoje údaje. To vyústilo do koncepcie "Apps for Amsterdam", ktorá definuje dátový manažment a spôsoby zdieľania dát, ktoré sa využívajú pre rôzne aplikácie a služby.

Zatiaľ čo projekt Amsterdam Smart City začal s malým počtom partnerov, rýchlo rástol a teraz zahŕňa viac ako 130 rôznych partnerov vrátane veľkých korporácií ako IBM a Cisco [1.7].

V posledných dvoch desaťročiach mesto suburbanizáciou prerastá do susedného Rakúska a Maďarska a posilňujú sa **väzby medzi metropolitnými oblasťami Bratislavy a Viedne**. Viedeň a Bratislava sú geograficky najbližšie dve hlavné mestá v Európe. Geografická vzdialenosť, kultúrne a funkčné väzby po roku 1989 posilnili na význame. Význam regiónu je umocnený aj tým, že ide o hlavné mestá a spoločenské centrá dvoch štátov. Počet obyvateľov v metropolitných oblastiach Viedne a Bratislavy je spolu viac než 3 milióny (pozri obrázok 12). Na území týchto dvoch metropolitných oblastí sa podľa OECD [1.8] generuje 36 % rakúskeho a 30 % slovenského hrubého domáceho produktu. Dopravné väzby v cezhraničnom priestore silnejú najmä v oblasti verejnej dopravy. Verejná doprava je pre región kľúčová, podporuje mobilitu pracovnej sily, študentov, turistov a ekonomického kapitálu. Bratislava a Viedeň sú v súčasnosti prepojené linkami autobusovej, železničnej aj vodnej dopravy. Kľúčovým dopravným koridorom je diaľnica spájajúca obe hlavné mestá po južnej trase s napojením na diaľnice vedúce do okolitých metropol ako Budapešť či Praha. Dve medzinárodné letiská zabezpečujú spojenie regiónu s celým svetom.

Ako **pozitívne faktory** vo vzťahu k nadregionálnym súvislostiam rozvoja sú označované podmienky pre znalostne orientovanú ekonomiku, prítomnosť kvalifikovanej pracovnej sily, vysoká koncentrácia podnikov, dopravné vybavenie, atraktivita pre turistov, vnímanie regiónu

ako bezpečného miesta, mnohojazyčné prostredie, dynamicky rastúca ekonomika, centrálna poloha v rámci Európy a synergické pôsobenie Viedne a Bratislavy [1.9.]

Partnerská spolupráca a prístup partnerských miest k téme Smart City

V rámci bilaterálnej spolupráce v EÚ ostávajú naďalej prioritou vzťahy s najbližšími susedmi. Bratislava je s nimi previazaná spoločnými historicko-kultúrnymi väzbami, politicko-hospodárskym vývojom, či prienikom tém – čím sa ponúka široké spektrum možnej kooperácie a výmeny skúseností. Pridanou hodnotou týchto vzťahov sú už vytvorené aktívne kontakty, zapojenie do spoločných projektov a iniciatív, podobné strategické záujmy, a v neposlednom rade možnosť aktívnej výmeny skúseností.

Predpokladom efektívnej spolupráce mesta zostáva aj jej otvorenosť a pripravenosť nadväzovať kontakty aj s ďalšími zahraničnými partnermi, s ktorými existuje potenciál obojstranne prospešnej spolupráce, a to aj mimo prioritného okruhu zamerania bilaterálnej spolupráce, ktorou je európsky a regionálny kontext.

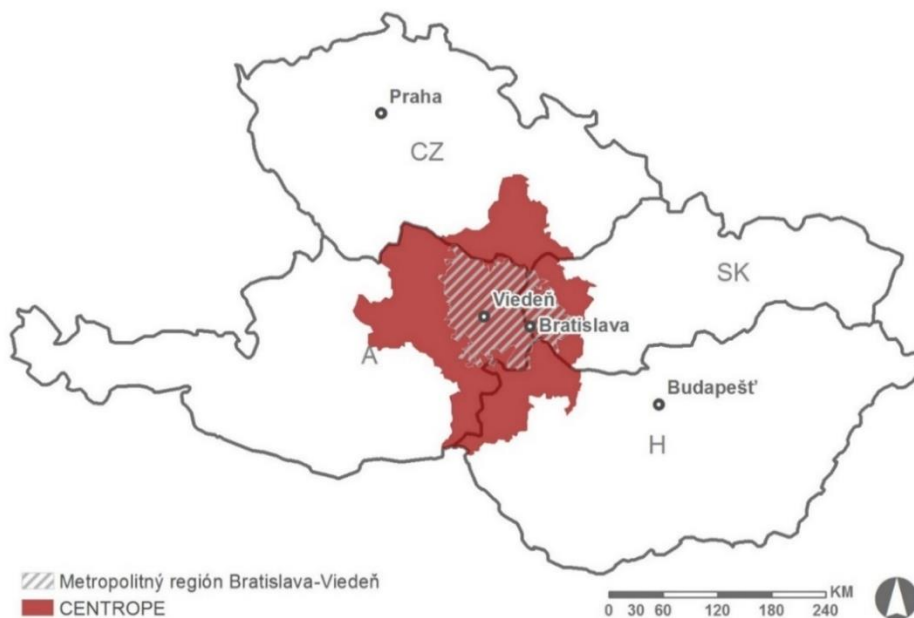
Najvýznamnejšie partnerské spolupráce Bratislavy sú vybudované s hlavnými mestami okolitých krajín a Slovinska, a s mestami Brno a Perugia [1.10]. Nasledujúca tabuľka uvádza prehľad o prístupe k téme Smart City v týchto mestách a o potenciálnej náplni spolupráce (Tab. 1.1).

Tab. 1.1: Významné partnerstvá s európskymi mestami a ich prístup k téme Smart City

Najbližší partneri	Zmluvné partnerstvo	Prístup k téme Smart City	Potenciál spolupráce
Viedeň	Dohoda o spolupráci z 2010	Strategický rámec od roku 2013. Zriadená organizácia TINA Vienna, ktorá koordinuje agendu Smart City.	Komplexná spolupráca v regióne a výmena skúseností.
Brno	Dohoda o spolupráci z 2012	V roku 2014 bola založená komisia mestskej rady pre Smart City. Mesto zostavuje strategický dokument Smart City Brno 2050.	Komplexná spolupráca v regióne a výmena skúseností.
Praha	Nie je	Od roku 2014 funguje Komise pro rozvoj Smart Cities Rady hl. m. Prahy. IPR využíva pri téme Smart City spoluprácu s inštitútom Fraunhofer a projekt Triangulum (program Horizon 2020). V roku 2016 vznikla platforma Smart Prague pre konferencie a zbieranie podnetov. V roku 2017 je naplánované zostavenie nosnej koncepcie.	Inštitucionálne procesy a zdieľanie skúseností medzi odbornými pracovníkmi.
Budapešť	Nie je	V januári 2017 mesto predstavilo koncepčný dokument Smart Budapest.	Spolupráca najmä v oblasti kultúry, kreatívneho priemyslu a cestovného ruchu.
Varšava	Nie je	V máji 2017 mesto predstavilo draft koncepcie Warszawa2030. Jeho tvorbe predchádzala široká verejná diskusia založená na lokálnych konzultáciách.	Multilaterálna spolupráca.
Perugia	Tradičné partnerstvo od r. 1962	Mesto v roku 2015 predstavilo 10 pilotných Smart City riešení. Následne vzniklo fórum Smart City nápadov.	Pokračovať v spolupráci cielenej na kultúru a turizmus.
Ľubľana	Tradičné partnerstvo od r. 1967	Mesto realizuje Smart City riešenia v nadväznosti na hlavný strategický dokument rozvoja mesta do roku 2025. V roku 2016 mesto získalo titul European Green Capital (Európske zelené hl. mesto).	Téma zelené mesto a prezentácia úspechov.

Na základe vývoja v posledných rokoch sa ako perspektívne javí zapojenie Bratislavy v medzinárodnej organizácii **EUROCITIES** a aktívna účasť vo **Výbore regiónov**. Riešené témy, široká členská základňa, úroveň poskytovaných služieb a informácií, ako aj samotná váha a napojenie organizácie na európske štruktúry predstavuje reálny potenciál pre svojich členov.

V roku 2003 bola založená cezhraničná regionálna iniciatíva **CENTROPE**, ktorá združuje prihraničné oblasti medzi Rakúskom, Maďarskom, Slovenskom a Českou republikou (**obr. 1.5**). Cieľom CENTROPE je spolupráca v regióne, ktorý je charakteristický ako kultúrne a inovačné stredoeurópske centrum s dynamickou ekonomikou, ktoré je domovom pre takmer 7 miliónov obyvateľov.



Obr. 1.5: Metropolitný región Bratislava-Viedeň a región CENTROPE

Bibliografia

- [1.1] Regional Innovation Scoreboard, 2016. https://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_en
- [1.2] Európska komisia, 2013. *Strategic Implementation Plan*. European Innovation Partnership on Smart Cities and Communities.
- [1.3] Európska komisia, 2010. *Stratégia EÚ pre dunajský región (Dunajská stratégia)*, <http://www.danube-region.eu/>
- [1.4] Smart City Wien Framework Strategy, 2014. Vienna City Administration, Wien, ISBN 978-3-902576-91-0
- [1.5] Rada města Brna, 2015. *Koncept Smart City Brno*, <https://www.brno.cz/brno-aktualne/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/a/koncept-smart-city-brno/>
- [1.6] Copenhagen Cleantech Cluster. 2012. *Danish Smart Cities: sustainable living in an urban world. An overview of Danish Smart City competencies*. 2012.
- [1.7] Amsterdam Smart City, 2016. [Online] 2016. <https://amsterdamsmartcity.com/p/about>
- [1.8] OECD. 2013. OECD.stat. [Online] 2013. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?Datasetcode=CITIES>
- [1.9] ESPON. 2013. *POLYCE - Metropolisation and Polycentric Development in Central Europe*. s.l. : ESPON & Vienna University of Technology, 2013.
- [1.10] *Návrh priorit a cieľov v oblasti medzinárodnej spolupráce hlavného mesta SR Bratislavy*, <https://zastupitelstvo.bratislava.sk/mestska-rada-hlavneho-mesta-sr-bratislavy-zasadnutie-03112016/>

Príloha 2: Súvisiace dohovory a stratégie

Urbánna agenda 2020 (2016) – dokument vznikol v snahe EÚ podporiť rozvoj miest a ich zázemia. Agenda bola schválená podpisom Amsterdamského paktu v roku 2016. Je vytvorená prostredníctvom partnerstiev pozostávajúcich zo zástupcov miest, ktorí sa stretávajú k vybraným témam ako sú bývanie, kvalita a ochrana ovzdušia, chudoba v mestách či problematika začleňovania migrantov a utečencov.

Amsterdamský pakt (2016) – dohoda stanovujúca zásady mestskej agendy pre EÚ. Jadrom je rozvoj 12 partnerstiev pre 12 výziev tejto agendy ako napríklad sociálne začleňovanie migrantov, kvalita ovzdušia, mestská chudoba či cenovo dostupné bývanie. Tieto partnerstvá umožnia mestám, členským štátom, inštitúciám EÚ a ďalším stranám, ako sú mimovládne organizácie a obchodní partneri, aby spolupracovali na riešeníach pre zlepšenie života mestských oblastí v EÚ.

Bratislavská deklarácia (2016) – deklarácia z Európskeho summitu regiónov a miest v Bratislave 8. - 9. 7.2016. Cieľom je, aby aj po roku 2020 boli prostriedky z eurofondov dostupné nielen pre menej rozvinuté regióny, ale aj pre vyspelejšie metropolitné regióny, ktoré čelia špecifickým výzvam. Súčasťou je aj 5 hlavných riešení v záujme zefektívnenia investícií: (1) kladenie dôrazu na územné investície, (2) zmena v zmýšľaní prijímateľov, (3) stupňovanie investičnej schopnosti regionálnych a lokálnych autorít, ktoré musí byť koordinované s EÚ a národnými hospodárskymi cyklami, (4) posilnenie dialógu a partnerstva medzi zástupcami riadiacimi orgánmi a prijímateľmi a (5) spájanie občanov, podnikov a investícií na regionálnej úrovni.

Vodná agenda EU na roky 2016 až 2017, Blue Thread (2016) - zameriava sa na dynamicky orientovaný integrovaný manažment vôd, pružne reagujúci na výzvy prírodného prostredia, prierezovo zasahujúci do všetkých hospodárskych oblastí. Hlavný cieľ je zabezpečenie ochrany vodných zdrojov, ich spravodlivé využívanie a zabezpečenie trvalo udržateľných vodohospodárskych služieb. Zároveň je dôraz kladený na prepojenie medzinárodnej, národnej a komunálnej vodnej politiky prostredníctvom implementácie plánov manažmentu povodí, povodní a sucha v kontexte cieľov Rámcovej smernice o vodách (2000/60/EC).

Dohovor primátorov o klíme a energetike (2015) - politický prejav lídrov európskych miest, ktorí sa rozhodli, že budú zohrávať vedúcu úlohu v riešení problému klimatickej zmeny a energetik, a tým prispievať k dosahovaniu cieľov EÚ v oblasti klímy a energetickej politiky

EPO Urban (2014) - Hlavným cieľom projektu je navrhnúť efektívne metódy poradenstva formou zriadenia a vyškolenia poradenského tímu, ktorí bude pozostávať z rôznych odborníkov, v závislosti od priorít poradenstva v oblasti obnovy bytových domov. Z tohto dôvodu sme pripravili sériu školení a workshopov pre architektov, urbanistov ako aj ďalších odborníkov pri obnove bytových domov a ich okolia.

Stratégia adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy (2014) – dokument identifikujúci očakávané vplyvy zmeny klímy, navrhuje potrebné adaptačné opatrenia voči negatívnym dopadom v dôsledku týchto zmien na území Bratislavy a zameriava sa na vyrovnanie s možnými stratami a rizikami a prevenciu dôsledkov vyplývajúcich z rizík zmeny klímy.

Covenant of Mayors (2012) a Mayors Adapt (2014) - Bratislava sa zaviazala splniť a prekročiť cieľ Európskej Únie – a to do roku 2020 znížiť emisie CO₂ o 20%, prostredníctvom Implementácie financovaním technickej asistencie EIB a realizácie investičnej časti akčného

plánu udržateľného energetického rozvoja v oblastiach, ktoré spadajú pod rozhodovaciu právomoc mesta.

EU GUGLE (2011) – projekt „Európske mestá ako lídri smerom k trvalo udržateľnej energii“, ktorého úlohou je riešiť problematiku znižovania potreby a spotreby energie v bytových domoch zlepšením tepelnej ochrany budov vrátane ich zatepľovania a zmenami v technických systémoch, ktoré je potrebné chápať v kontexte udržateľného rozvoja mesta na základe spolupráce s vedou a výskumom. Následne priniesť do Bratislavy nové udržateľné technológie, ktoré trvalo znížia emisie spôsobené tradičným súčasným vykurovaním bytových domov.

Dunajská stratégia (2010) - zahŕňa 9 štátov Európskej únie a 5 štátov mimo Európskej únie. Hlavnými piliermi sú:

- Prepojenie podunajskej oblasti
- Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti
- Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti
- Posilnenie podunajskej oblasti

Európa 2020 (2010) - Stratégia Európa 2020 je desaťročná stratégia Európskej únie v oblasti zamestnanosti a rastu. Začala sa v roku 2010 s cieľom vytvoriť podmienky pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. EÚ sa dohodla na piatich hlavných cieľoch, ktoré chce dosiahnuť do konca roka 2020. Týkajú sa zamestnanosti, výskumu a vývoja, klímy/energetiky, vzdelávania, sociálneho začlenenia a znižovania chudoby.

Charta udržateľných miest (Lipská charta, 2007) - dokument vypracovaný za účasti ministrov zainteresovaných krajín, kde sa zaväzujú iniciovať integráciu zásad a stratégií o trvalej udržateľnosti európskych miest do vnútroštátnych, regionálnych a miestnych politík rozvoja. Medzi hlavné odporúčania patrí využívať prístup integrovanej politiky rozvoja miest (vytvoriť a zabezpečiť kvalitné verejné priestory, modernizovať siete infraštruktúry a zvýšiť energetickú účinnosť, aktívna politika v oblasti inovácií a vzdelávania) a venovať v celomestskom kontexte osobitnú pozornosť znevýhodneným mestským štvrtiam (trvalý charakter stratégií na zveľaďovanie výstavby miest, posilniť miestne hospodárstvo a miestnu politiku trhu práce, aktívna politika vzdelávania a odbornej prípravy pre deti a mládež, podporovať výkonnú a cenovo dostupnú mestskú dopravu).

Koncepcia rozvoja mesta v oblasti tepelnej energetiky (2007) – účelom dokumentu je vytvorenie podmienok pre systémový rozvoj sústav tepelných zariadení na území obce s cieľom zabezpečiť spoľahlivosť a bezpečnosť dodávky tepla, hospodárnosť pri výrobe, rozvoje a spotrebe tepla na princípe trvalo udržateľného rozvoja, s dôrazom na ochranu životného prostredia a v súlade so zámermi energetickej politiky Slovenskej republiky a záväznými legislatívnymi predpismi v oblasti energetiky.

Protokol o vode a zdraví (2001) prijatý k Dohovoru o ochrane a využívaní hraničných vodných tokov a medzinárodných jazier (1992) – ide o prvý medzinárodný právny prístup k prevencii, kontrole a zníženiu výskytu chorôb súvisiacich s vodou v Európe. Jeho cieľom je podporovať na všetkých relevantných úrovniach a na vnútroštátnej úrovni, ako aj v cezhraničných a medzinárodných súvislostiach, ochranu ľudského zdravia a blahobytu, a to individuálne ale aj kolektívne, v rámci trvalo udržateľného rozvoja, prostredníctvom zlepšenia manažmentu vôd, vrátane ochrany vodných ekosystémov a prostredníctvom prevencie, kontroly a zníženia ochorení súvisiacich s vodou.

Príloha 3: Východiská koncepcie

Postavenie mesta Bratislavy

Hlavné mesto Slovenskej republiky Bratislava je politickým, administratívnym, ekonomickým, vedeckým a kultúrno-spoločenským centrom Slovenska so silným postavením a vzťahmi v širšom stredoeurópskom priestore. Excentrické umiestnenie Bratislavy v rámci Slovenska, v blízkosti štátnych hraníc s Rakúskom a Maďarskom výraznou mierou vplýva na vývoj mesta a predurčuje jeho budúcnosť. V posledných dvoch desaťročiach sa mesto suburbanizáciou prerastá do už spomenutých susedných krajín. Zároveň sa posilňujú väzby medzi metropolitnými oblasťami Bratislavy, Viedne, Budapešti a Prahy.

Pre obyvateľov Slovenska plní Bratislava množstvo funkcií vyplývajúcich z postavenia hlavného mesta a pre celú krajinu je dôležité, aby tieto funkcie plnila kvalitne, účelne a reprezentatívne. Významným atribútom Bratislavy je tiež vysoká koncentrácia kultúrneho a prírodného dedičstva, ktoré je potrebné chrániť, účelne využívať a zachovať pre ďalšie generácie. Mesto je sídlom mnohých kultúrnych subjektov a dejiskom rôznorodých kultúrnych a umeleckých podujatí miestneho, regionálneho a medzinárodného formátu. Špecifickým aspektom mesta je funkcia centra vzdelávania, vedy a výskumu, svoje sídlo tu majú aj mnohé neziskové organizácie, komunitné združenia a spolky. Na základe všetkých úloh, ktorých plnenie mestu prináleží, a ktoré sú nevyhnutné pre fungovanie celej spoločnosti, môžeme mesto definovať ako **živý systém** (organizmus), ktorého zdravému rastu a rozvoju sa musí venovať náležitá pozornosť.

Bratislava sa pri svojom rozvoji opiera o hodnoty vytvorené v bohatej minulosti mesta, multikultúrne skúsenosti, výnimočný ľudský potenciál, jedinečné polohové danosti, prírodné a kultúrne bohatstvo. Na ich základe má mesto ambíciu rozvíjať sa ako moderná a konkurencieschopná stredoeurópska metropola. Pre porovnanie súčasnej pozície Bratislavy s ostatnými európskymi mestami v rámci naplňovania idey Smart City možno uviesť štúdiu „Urban Audit database“ Technickej Univerzity vo Viedni. Jej výsledkom je hodnotenie v rámci 6 hlavných oblastí. Bratislava podľa štúdie dosahuje nadpriemerné výsledky v oblasti ľudských zdrojov a mobility (Tab. 3.1).

Tab. 3.1: Hodnotenie Bratislavy v rámci oblastí Smart City [3.1]

Sledované domény	Pozitívne hodnotené oblasti	Oblasti s deficitom
Ekonomika	- Imidž mesta - Produktivita - Trh práce	- Podnikateľské prostredie - Medzinárodná integrácia
Ľudské zdroje	- Vzdelávanie - Etnická rôznorodosť - Otvorenosť myslenia	Celoživotné vzdelávanie
Správa územia		- Verejné a sociálne služby - Efektívna a transparentná administratíva
Mobilita	- Medzinárodná dostupnosť - Infraštruktúra IKT - Udržateľnosť dopravy	Lokálna doprava
Životné prostredie	Ekologické povedomie	Udržateľnosť manažmentu zdrojov
Život v meste	Sociálna súdržnosť	- Kvalita bývania - Atraktivita voľnočasových aktivít a turizmu

Správa mesta

Základný rámec

Bratislava získala štatút hlavného mesta Slovenskej republiky dňa 1.1.1993 zákonom č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov. Mesto je sídlom hlavných inštitúcií štátu (s výnimkou Ústavného súdu SR) a mnohých ďalších významných štátom financovaných inštitúcií (napr. RTVS, SND, SNG a pod.).

Na území mesta pôsobia tri úrovne samosprávy (VÚC, mesto a mestské časti) a do istej miery sa tu odzrkadľuje aj vplyv orgánov štátu. Takéto viacúrovňové inštitucionálne prostredie pôsobiace na území mesta Bratislava často sťažuje a predlžuje prijímanie niektorých strategických rozhodnutí, a preto je nevyhnutné, aby sa všetky zložky verejnej správy zamerali na koordináciu svojich aktivít a hľadanie účelných a rozumných spoločných riešení, ktoré prispejú k rozvoju nielen samotného mesta, ale aj jeho bezprostredného okolia.

Mesto Bratislava je na základe administratívneho členenia tvorené 5 okresmi a 17 mestskými časťami a spadá pod Bratislavský samosprávny kraj. Bratislava má rozlohu 367,7 km² a v roku 2016 bolo na jej území podľa Štatistického úradu SR evidovaných **425 923 obyvateľov s trvalým pobytom**. V celom Bratislavskom kraji žilo podľa údajov zverejnených k 31.12.2016 641 892 obyvateľov. Demografický profil mesta je bližšie charakterizovaný v [Prílohe 6](#).

Legislatívny rámec

Bratislava je neoddeliteľnou súčasťou Bratislavského kraja, Slovenskej republiky, Európskej únie. Mesto je v rámci svojho rozvoja limitované a usmerňované množstvom záväzných právnych noriem. Všetky svoje aktivity musí uskutočňovať v súlade s platnou legislatívou a zároveň sa musí prispôbovať meniacim sa podmienkam a v súlade s globálnymi trendmi a výzvami v rozvoji európskych miest ([Príloha 1](#)).

Základná legislatíva Slovenskej republiky ovplyvňujúca funkcie a činnosť mesta Bratislava:

- Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
- Zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 538/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 275/2006 Z. z. o informačných systémoch verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente)
- Zákon č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Rozdelenie právomocí spadajúcich do kompetencie hlavného mesta SR Bratislavy však legislatíva v niektorých oblastiach nestanovuje jednoznačne. Takýto stav vedie k tomu, že služby samosprávy nie vždy možno považovať za efektívne, prípadne takýto systém riadenia záležitostí mesta vedie k predlžovaniu prijímania rozhodnutí a následných opatrení. Z dôvodu zvýšenia efektívnosti a účelnosti verejnej správy je potrebné prehodnotiť súčasné prerozdelenie kompetencií VÚC - mesto - mestské časti tak, aby si jednotlivé zložky verejnej správy vzájomne nevytvárali kolízne situácie a konkurenciu, ale aby mesto ťažilo z využitia synergického efektu ich spolupráce a dobrej a rozumnej t.j. rozumnej správy vecí verejných.

Nevyhnutnou súčasťou efektívnej samosprávy - okrem účelného využívania moderných informačno-technologických technológií (techniky, IKT aplikácií, ...) na ktorú mesto taktiež musí upriamiť svoju pozornosť, sú ľudské zdroje. Práve ľudia, pracujúci pre mesto a všetky jeho organizácie sú tí, ktorí výraznou mierou ovplyvňujú ponímanie mesta v očiach verejnosti, fungovanie mesta a jeho ďalší rozvoj. Je potrebné, aby sa mesto dlhodobo zameralo na rozvoj ľudských zdrojov orientovaný na zvyšovanie efektivity procesného riadenia s cieľom zvýšiť úroveň kvality poskytovaných služieb, a aby zároveň vytváralo kvalitné a atraktívne pracovné podmienky pre svojich zamestnancov, ktoré zvýšia záujem ľudí pracovať v oblasti samosprávy.

Podľa zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení majú všetci občania, ktorí majú v meste trvalý pobyt, právo zúčastňovať na samospráve mesta. Občania majú právo voliť orgány samosprávy a byť do nich volení, hlasovať o dôležitých otázkach života mesta v miestnom referende, zúčastňovať sa na zasadnutiach mestského zastupiteľstva a vyjadrovať na nich svoj názor, byť informovaní o otázkach života a rozvoja mesta, obracať sa so svojimi podnetmi a sťažnosťami na orgány mestskej samosprávy.

Finančný rámec

Významným faktorom, ktorý neoddeliteľne vplýva na správu a fungovanie mesta, je jeho financovanie. Mesto dlhodobo zápasí s nedostatkom finančných prostriedkov, nevyhnutných k jeho ďalšiemu rozvoju a skvalitňovaniu služieb, a ktoré mesto v zmysle legislatívy pre občanov a pre štát zabezpečuje. Z hľadiska legislatívno-administratívnych podmienok je súčasná situácia ovplyvnená viacerými legislatívnymi či kompetenčnými nedostatkami, medzi ktoré patrí napríklad financovanie samosprávy na základe počtu obyvateľov podľa Štatistického úradu namiesto zohľadňovania počtu podľa Registra obyvateľov SR, nejednoznačné stanovenie kompetencií vo viacstupňovej správe a prerozdeľovanie podielov z daní vyberaných na území mesta, a taktiež úprava financovania na plnenie úloh, ktoré vyplývajú z plnenia funkcie hlavného mesta.

Rozpočet hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy podporoval vo všetkých programoch ďalší rozvoj Bratislavy s cieľom zvýšiť a zabezpečiť kvalitnejšie verejné služby. Prioritami rozpočtu mesta v rokoch 2016 – 2017 a v horizonte rokov 2018 – 2020 je plnenie zámerov v zmysle plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta, pokračovanie vo využívaní financovania projektov z európskych zdrojov v oblasti dopravy, energetickej efektívnosti, adaptačných opatrení na zmenu klímy, cyklodopravy, výraznejšia podpora základných umeleckých škôl a centier voľného času, poskytovanie sociálnej pomoci a sociálnych služieb, rozvoj verejnej infraštruktúry skvalitňovania verejných priestorov - ciest, chodníkov, priechodov, zelene, parkov a čistoty, podpore parkovacej politiky [3.2].

Medzi oblasti rozvoja mesta, ktoré sú najviac finančne podporované z pohľadu plánovaného každoročného navyšovania finančných prostriedkov na roky 2018 – 2020 patria: mobilita a verejná doprava, verejná infraštruktúra, poriadok a bezpečnosť, vzdelávanie a voľný čas.

Finančné nástroje mesta a potenciálne zdroje financovania mimo rozpočtu mesta sú detailne spracované v **prílohe 8**.

Rozvojový rámec

Kľúčové aktivity v oblasti správy a riadenia mesta:

zber a správa dát na všetkých úrovniach riadenia, rozhodovania prijímané na základe merateľných ukazovateľov a dát, znižovanie administratívnej náročnosti, zavádzanie moderných technológií, efektívnejší manažment majetku v správe mesta, vyššia participácia verejnosti na veciach verejných, zvyšovanie kvality poskytovaných služieb

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky, <https://www.nku.gov.sk/home>
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky, <https://www.finance.gov.sk/>
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, www.minv.sk
 - Krajský dopravný inšpektorát, www.minv.sk/?krajsky-dopravny-inspektorat-1
 - Prezídium policajného zboru, www.minv.sk/?kontakty-prezidia-policajneho-zboru

Orgány samosprávy

- Mestské zastupiteľstvo (zákonodarný orgán)
 - Mestská rada (iniciatívny, výkonný a kontrolný orgán)
 - Komisie mestského zastupiteľstva (poradný, kontrolný orgán)
- Primátor (výkonný orgán)
- Mestský kontrolór (nezávislý orgán volený mestským zastupiteľstvom)
- Miestne zastupiteľstvo
 - Miestna rada
 - Komisie
- Starostovia mestských častí
 - Prednostovia
- Miestni kontrolóri

Mestské organizácie

- Mestská polícia hlavného mesta SR Bratislavy, <http://www.msp.bratislava.sk>
- Generálny investor Bratislavy (príspevková organizácia mesta), <http://www.gib.bratislava.sk>
- METRO Bratislava, a.s., <http://www.metroba.sk/>
- Dopravný podnik Bratislava, a.s., <http://www.dpb.sk>
- Odvoz a likvidácia odpadu, a.s., <http://www.olo.sk>
- Bratislavská integrovaná doprava, <http://www.bid.sk>
- Bratislavská organizácia cestovného ruchu, <https://www.visitbratislava.com/>
- Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, <http://www.bkis.sk>
- Galéria mesta Bratislavy, <http://www.gmb.bratislava.sk>
- Mestská knižnica, <http://www.kniznica.bratislava.sk>, <http://www.mestskakniznica.sk>
- Múzeum mesta Bratislavy, <http://www.muzeum.bratislava.sk/>

- Mestský ústav ochrany pamiatok, <http://www.muop.bratislava.sk/>
- Správa telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta SR Bratislava, <http://www.starz.bratislava.sk>, <http://www.starz.sk>
- Zoologická záhrada, <http://www.zoo.bratislava.sk/>, <http://www.zoobratislava.sk/>
- Bratislavská vodárenská spoločnosť, <http://www.bvsas.sk/sk/>
- KSP, s.r.o. <http://www.kspso.sk/>
- Spoločnosť pre rozvoj bývania v Bratislave, n.o., <http://www.srbbonline.sk>
- Mestské lesy, <http://www.lesy.bratislava.sk>, <http://www.ba-lesy.sk>
- Bioenergy a.s., www.bionergy.sk
- MARIANUM – Pohrebníctvo mesta Bratislavy, <http://www.marianum.bratislava.sk>
- Resocializačné stredisko – RETEST, <http://www.retest.sk>
- Krízové centrum REPULS, <http://www.krizovecentrumba.sk>
- Zariadenia pre seniorov, <http://www.dsarcha.sk>, <http://www.domovjesenezivota.eu>, <http://www.domov-seniorov-lamac.eu>, <http://www.dtv.sk>, <http://www.domov-prikrizi.sk>, <http://www.gerium.sk>, <http://www.petrzalskydomseniorov.eu>
- Centrá voľného času
- Základné umelecké školy

Iné

Združenie miest a obcí Slovenska, Únia miest Slovenska, Združenie K8 a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 (2010)
- Územný plán hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (2007)
- Stratégia rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy (1993)
- Priority Bratislavy a programové ciele na roky 2011 – 2014 (2011)
- Štúdiá demografického potenciálu hlavného mesta SR Bratislavy do roku 2050 (2017)
- Územná prognóza rozvoja hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy do roku 2050 (2016)
- Zásady vybavovania petícií v podmienkach samosprávy hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (2011)
- Pravidlá participácie verejnosti pri príprave strategických a koncepcných dokumentov rozvoja mesta a na územnoplánovacích procesoch hlavného mesta SR Bratislavy (Uznesenie mestského zastupiteľstva č. 440/2016)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky (2010)
- Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR, RIS3 SK (Uznesenie vlády SR č. 665/2013), (národná úroveň)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020 (2013), (úroveň BSK)

- Regionálna integrovaná územná stratégia Bratislavského kraja 2014 – 2020 (2015), (úroveň BSK)
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- elektronizácia služieb
- obstarávanie a využívanie moderných technológií
- spoluúčasť na Informačnom systéme Centrálna správa referenčných údajov (IS CSRÚ)
- kancelária prvého kontaktu Front office / služby občanom
- prepojenie mesta s regiónom a prihraničnými regiónmi (BSK, Dunajská stratégia atď.)
- zapájanie verejnosti do rozhodovania
- hospodárenie s hnutelným a nehnuteľným majetkom hlavného mesta
- usmerňovanie ekonomickej činnosti v meste
- vykonávanie správy, údržby a výstavby miestnych komunikácií I. a II. triedy vrátane cestnej zelene a stromoradia
- vykonávanie údržby a správy historických pamiatok a stavieb celomestského charakteru vo vlastníctve hlavného mesta, ako aj výstavba, údržba a správa cintorínov a mestským zastupiteľstvom určených kultúrnych, športových a iných mestských zariadení
- zabezpečovanie verejnoprospešných služieb (napr. odvoz a likvidáciu komunálneho odpadu, čistenie, opravy a údržbu miestnych komunikácií I. a II. triedy, verejné osvetlenie a mestskú hromadnú dopravu)
- tvorba a ochrana zdravých podmienok a zdravého spôsobu života a práce obyvateľov hlavného mesta (Kancelária Zdravé mesto), ochrana životného prostredia a vytváranie podmienok pre kultúru, záujmovú činnosť, telesnú kultúru a šport
- obstarávanie a schvaľovanie územnoplánovacej dokumentácie sídelného útvaru a vymedzených zón, ako aj koncepcie rozvoja jednotlivých oblastí života mesta
- zabezpečovanie verejného poriadku a ochrany pred požiarmi v meste
- zabezpečovanie ochrany kultúrnych pamiatok a mnohé ďalšie
- marketing mesta: magazín IN.BA, TV Bratislava, City lights, webový portál, Facebook, smart informačná tabuľa pre občanov, informačné tabule v MHD
- ...

Zrealizované projekty a akcie:

ISRMO (Integrovaná stratégia rozvoja mestských oblastí) – rekonštrukcia a obnova školských budov a areálov, rekonštrukcia a budovanie verejných priestranstiev a ich infraštruktúry (ERDF, štátny rozpočet, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, mestské časti)

EPOurban (Enable Private Owners of Residential Buildings to integrate them into Urban Restructuring Processes) – zameranie na udržateľný mestský rozvoj, vytvorenie konzultačného tímu pre získavanie informácií o možnostiach obnovy obytných budov v súlade s ich udržateľným rozvojom (ERDF, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)



Pilotný participatívny proces k premene verejného priestoru (parčík na Svoradovej ulici, (Obr. 3.1) – zapájanie občanov do rozhodovania už v etape

prípravy projektov (v rámci projektu Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy - pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí), (EHP, Nórsko, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

Obr. 3.1 Parčík na Svoradovej ulici

Občiansky rozpočet – aktivita mesta v ktorej obyvatelia môžu predkladať nápady a projekty na zlepšenie služieb alebo verejných priestorov v Bratislave a zapojiť sa tak do diskusie o využití prostriedkov z mestského rozpočtu (rozpočet mesta)

BAUM – Projekt na podporu komunikácie a harmonizáciu územnoplánovacích aktivít v regióne, zameraný na budovanie fungujúceho a efektívneho manažmentu medzi Bratislavou a okolitými obcami, krajskou samosprávou, krajinskými vládami a obyvateľstvom, zohľadňujúc cezhraničnú spoluprácu s rakúskymi partnermi (ERDF, štátny rozpočet, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

Trainee Program – program spustený v roku 2016, v priebehu 2 rokov v jeho rámci získalo vyše 50 študentov vysokých škôl príležitosť spojiť teoretické vedomosti s praktickými skúsenosťami, oboznámiť sa so základnými činnosťami a agendami na rôznych úsekoch Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy a získať pracovné návyky. Aj takýmto spôsobom sa mesto snaží získavať nových a kvalitných zamestnancov, ktorí sú nevyhnutným predpokladom jeho ďalšieho rozvoja (rozpočet mesta)

Mestský parlament mladých hlavného mesta SR Bratislavy – model participácie detí a mládeže na živote mesta – neformálna skupina detí a mladých ľudí (hlavné mesto Bratislava)

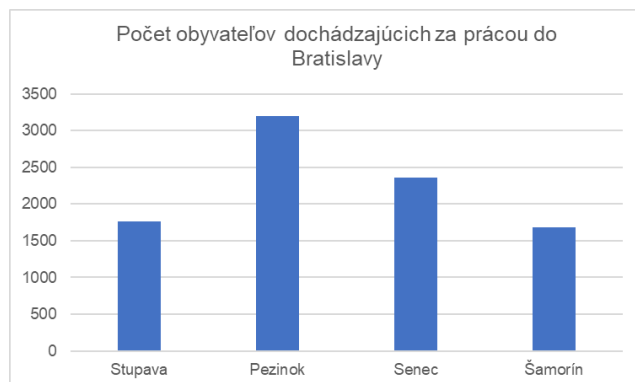
Mobilita

Bratislava – strategický dopravný uzol

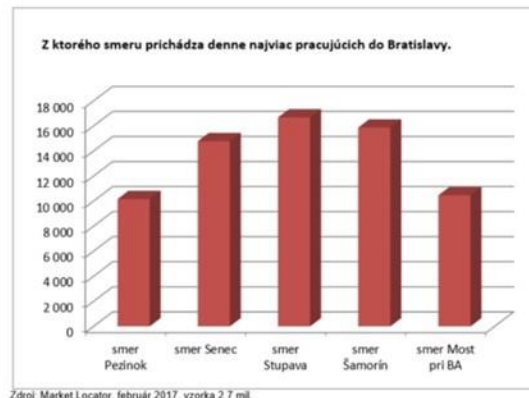
Strategická poloha Bratislavy v blízkosti štátnych hraníc s Českou republikou, Rakúskom a Maďarskom, je dôležitou predispozíciou pre rozvoj dopravy v meste ako významného nadregionálneho dopravného uzla. Zastúpené sú všetky druhy dopravy: cestná (diaľnice D1, D2, D4, cesty I., II. a III. triedy), železničná, vodná (rieka Dunaj), letecká (letisko M.R. Štefánika) a kombinovaná. Z hľadiska nákladnej dopravy predstavuje Bratislava významný logistický uzol (nákladný prístav, terminál kombinovanej dopravy). Letecká ako aj medzinárodná železničná doprava majú strategický význam pre mesto najmä z pohľadu rozvoja turizmu a cestovného ruchu. Osobitné postavenie v meste má verejná hromadná doprava vrátane mestskej hromadnej dopravy (vlaky, električky, trolejbusy, autobusy) a nemotorová doprava.

Bratislava – mesto s intenzívnou automobilovou dopravou

Kvalita dopravy a dostupnosť (mobilita) v rámci mesta je výrazne ovplyvnená urbánnym rozvojom, nekompaktnou urbanistickou štruktúrou a postupným rozširovaním mesta o okolité obce. Napriek tomu, že Bratislava patrí medzi európske hlavné mestá s jednou z najnižších hodnôt hustoty osídlenia (1 146 obyvateľov/km², Štatistický úrad SR, 2017), nekompaktná sídelná forma vytvára veľký tlak na dopravnú infraštruktúru v meste a dochádzkovú dostupnosť služieb v rámci verejnej ako aj individuálnej dopravy obyvateľov. Dopravné problémy Bratislavy výrazne presahujú hranice mesta. Príčinou je najmä vysoká mobilita ľudí z okolitých obcí/miest za prácou, na ktorú sa viaže intenzívna individuálna automobilová doprava (**Obr. 3.2, 3.3**) a tiež intenzívna preprava tovarov prostredníctvom tranzitnej, vrátane cezhraničnej, nákladnej automobilovej dopravy.

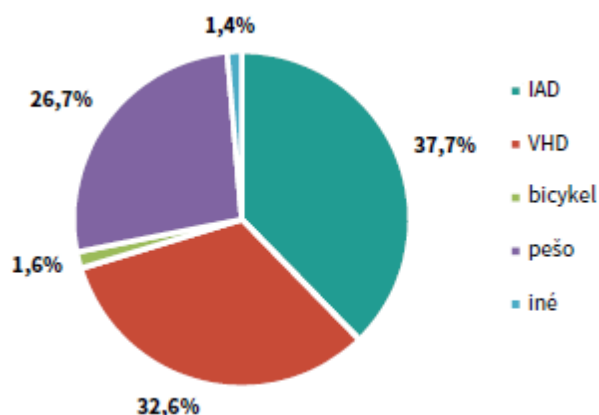


Obrázok 3.2: Počet dochádzajúcich za prácou do Bratislavy – stav v roku 2011
(Zdroj údajov SOBD, 2011 in [3.3])



Obrázok 3.3: Denná hustota individuálnej dopravy z okolitých miest/obcí – stav v roku 2017 [3.4]

Súčasný nepriaznivý stav dopravy v meste sa odráža v prevládajúcom pomere individuálnej automobilovej dopravy voči mestskej hromadnej doprave a veľmi nízkom podiele cyklistickej dopravy (**Obr. 3.4**).



Obr. 3.4: Percentuálny podiel využitia dopravných prostriedkov obyvateľmi Bratislavy [3.3]

Kľúčové aktivity v oblasti mobility na území mesta:

zber a analýza dát o doprave, časovej a priestorovej dopravnej dostupnosti (spôsob dopravy, hustota, destinácie), dopravné štatistiky a prieskumy, rozvoj koľajovej dopravy, preferencia verejnej hromadnej dopravy, rozvoj infraštruktúry pre podporu alternatívnej dopravy (peší, cyklisti, elektromobilita), ekologizácia dopravy, elektronizácia služieb, integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, www.telecom.gov.sk
 - Železnice Slovenskej republiky – Železničná spoločnosť Slovensko, a.s., Železničná spoločnosť Cargo Slovakia, a.s., www.zsr.sk
 - Národná diaľničná spoločnosť, a. s., www.ndsas.sk
 - Slovenská správa ciest, www.ssc.sk
 - Letisko M. R. Štefánika - Airport Bratislava, a. s. (BTS), www.bts.aero
 - Slovenská plavba a prístavy – lodná osobná doprava, a.s., www.lod.sk
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, www.minv.sk
 - Krajský dopravný inšpektorát, www.minv.sk/?krajsky-dopravny-inspektorat-1
 - Prezídium policajného zboru, www.minv.sk/?kontakty-prezidia-policajneho-zboru
- Bratislavský samosprávny kraj, www.region-bsk.sk/obcan.aspx
 - Regionálne cesty Bratislava a.s., www.rcba.sk

Mestské organizácie

- Dopravný podnik Bratislava a.s. (obchodná spoločnosť mesta), www.dpb.sk
- Bratislavská integrovaná doprava a.s. (obchodná spoločnosť mesta s majoritným podielom BSK), www.bid.sk
- Generálny investor Bratislavy (príspevková organizácia mesta), www.gib.bratislava.sk/
- Mestská polícia hlavného mesta SR Bratislavy, <http://mestskapolicia.bratislava.sk/mestska-policia-hlavneho-mesta-sr-bratislavy/os-10>
- Správa telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta SR Bratislavy STaRZ (príspevková organizácia mesta), www.starz.sk/

Iné

súkromný sektor (parkovanie - BPS PARK, a. s., súkromní prevádzkovatelia parkovísk, garáží), prímestská doprava – Regiojet, Slovak Lines, medzinárodná železničná/autobusová doprava...), tretí sektor (napr. mhd.sk, Slovenská parkovacia asociácia, Cyklokoalícia, Lepšia doprava a ďalšie občianske združenia), vedecké a výskumné inštitúcie (napr. Výskumný ústav dopravný a.s. Žilina), univerzity/fakulty (napr. STU Bratislava), ...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010-2020 (2010)
- Územný generel dopravy hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (2016)
- Koncepcia rozvoja mestskej hromadnej dopravy v Bratislave 2013 – 2025, časť: „Rozvoj a modernizácia technickej infraštruktúry dopravnej siete električkových a trolejbusových tratí“ (2016)
- Zásady rozvoja cyklistickej a pešej dopravy (2014)
- Parkovacia politika hlavného mesta SR Bratislavy – Základné pravidlá (2016)
- Vyhľadávacia štúdia možnosti realizácie záchytných parkovísk a parkovacích domov (2017)
- Akčný plán rozvoja cyklistickej a pešej dopravy na rok 2018 (2017)
- Akčný plán udržateľného energetického rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy (2013)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Biela kniha: Plán jednotného európskeho dopravného priestoru – Vytvorenie konkurencieschopného dopravného systému efektívne využívajúceho zdroje (2011), (EK, medzinárodná úroveň)
- Zelená kniha o mestskej doprave „Smerom k novej kultúre mestskej mobility“ (2007) a jej Akčný plán (2009), (EK, medzinárodná úroveň)
- Dopravná politika SR do roku 2015 (2005), (národná úroveň)
- Stratégia rozvoja verejnej osobnej a nemotorovej dopravy SR do roku 2020 (2014), (MDV SR, národná úroveň)
- Strategický plán rozvoja dopravnej infraštruktúry Slovenskej republiky do roku 2020, Fáza I. (2014), (MDV SR, národná úroveň)
- Strategický plán rozvoja dopravy Slovenskej republiky do roku 2030, Fáza II. (2016), (MDV SR, národná úroveň)
- Stratégia rozvoja elektromobility v Slovenskej republike a jej vplyv na národné hospodárstvo Slovenskej republiky (2014), (MH SR, národná úroveň)
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (2013), (MDVR SR, národná úroveň)
- Stratégia zvýšenia bezpečnosti cestnej premávky v Slovenskej republike pre roky 2011 až 2020 (2010), (Národný plán SR pre BECEP 2011 – 2020)
- Plán dopravnej obslužnosti Bratislavského kraja 2017 (úroveň BSK)
- Regionálna integrovaná územná stratégia Bratislavského kraja 2014 – 2020 (2015), (úroveň BSK)
- Koncepcia Bratislavskej integrovanej dopravy (2007), (úroveň BSK)

– ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- digitalizácia cestnej siete (pasport komunikácií)
- zber, ukladanie a analýza dát z prevádzky MHD (presnosť, vyťaženosť, spoľahlivosť prevádzky) a výstupy pre verejnosť (vyhľadávanie spojov, aktuálny pohyb vozidiel MHD) (Dopravný podnik Bratislava a.s.)
- informatizácia MHD v Bratislave – informačné tabule (Dopravný podnik Bratislava a.s.)
- výstavba, rekonštrukcia a modernizácia dopravnej infraštruktúry: cestné komunikácie, električkové/trolejbusové trate, zastávky MHD
- postupná obnova vozidlového parku mestskej hromadnej dopravy
- preferencia verejnej hromadnej dopravy
- komunikácia s verejnosťou (nezávislý hodnotiaci systém kvality mestskej hromadnej dopravy Staffino DPB a.s.)
- organizácia a prevádzka parkovania v meste (BPS a.s.)
- podpora alternatívnej dopravy v meste (napr. používanie automobilov na ekologický pohon mestskou políciou, ponuka elektrobicyklov/elektromobilov pre obyvateľov/návštevníkov mesta)
- podpora cyklo dopravy (realizácia dopravných opatrení na podporu cyklistickej dopravy v rámci rekonštrukcie vozoviek, možnosť prepravy bicyklov v MHD)
- podpora pešej dopravy (rekonštrukcia chodníkov, bezbariérový prístup)
- ...

Zrealizované projekty:



EDITS - zdieľanie dopravných dát medzi partnermi v rámci európskej spolupráce, <http://edits-project.eu/> (ERDF, MŽP SR / hlavné mesto Bratislava)



RAIL4SEE – zlepšenie prepojenia 11 železničných uzlov Juhovýchodnej Európy, <http://rail4see.eu/> (ERDF, MŽP SR / hlavné mesto Bratislava)

Dobudovanie tarifného zabezpečenia na území hlavného mesta SR Bratislavy I. a II. – inštalácia palubných počítačov, označovačov, wifi zariadení, softvérov do dopravných prostriedkov DPB a vozovní, inštalácia samoobslužných predajných automatov (rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, DPB a.s., BID a.s.)

Projekt „Udržateľná doprava v Bratislave“ – dlhodobým cieľom projektu je podporiť trhovú transformáciu pre udržateľnú dopravu v Bratislave, čo by malo viesť k zníženiu emisií skleníkových plynov z cestnej dopravy v priebehu nasledujúcich desiatich rokov o 425 000 t.



(hlavné mesto Bratislava, Regionálne centrum UNDP v Bratislave, Energetické centrum Bratislava, Mestská časť Petržalka, SHMÚ, občianske združenie Bicyba), (Globálny environmentálny fond (GEF), MŽP SR, program Zmeny klímy, 4. strategický podprogram: „Podpora udržateľných inovatívnych systémov pre mestskú dopravu“, 2010 – 2014).

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- zhromažďovanie dostupných informácií o mestskej hromadnej doprave a ich online zverejňovanie prostredníctvom webovej stránky (imhd.sk, občianske združenie)
- aplikácia Google Mapy - poskytovanie informácií o zastávkach a odchodoch MHD, <https://tech.sme.sk/c/20716330/cestovny-poriadok-mhd-bratislava-ako-pouzivat-google-mapy.html#ixzz512bBU9xD>
- zber, ukladanie, analýza, vyhodnocovanie dát o dopravnej nehodovosti (Slovenská správa ciest)
- zber, ukladanie a analýza dát o doprave z telekomunikačných prostriedkov prostredníctvom služby „Market locator“
- integrovaný dopravný systém v Bratislavskom kraji, www.idsbk.sk (BID a.s.) vrátane prepojenia Bratislavy s mestami mimo regiónu (Kúty, Trnava, Galanta, Dunajská Streda, Rajka (HU))
- správa a údržba ciest (Regionálna správa ciest, Slovenská správa ciest)
- prevádzkovanie parkovísk súkromným sektorom – parkovacie domy, vonkajšie státie, vonkajšie areály (závorové parkoviská), garáže, webové aplikácie pre vyhľadanie parkovania napr. https://sk.parkopedia.com/parking/locations/bratislava_slovensko_u2s1vm1mzkv/?arriving=201712131400&leaving=201712131600
- rozvoj infraštruktúry pre podporu elektromobility (sieť nabíjajúcich staníc, pozri kap. 2.11)
- mapy cyklotrás napr. <http://.bratislava.oma.sk/cykloatlas>; <http://mapa.cyklokoalicia.sk/>, www.cyklomapy.sk/
- zber dát o znečisťujúcich látkach v ovzduší vo vzťahu k doprave (SHMÚ)
- ...



VIBRAT-e – podpora elektromobility v regióne Bratislava – Viedeň formou vybudovania tzv. zelenej diaľnice – infraštruktúry štandardizovaných nabíjajúcich staníc (**Obr. 3.5**), (ZSE a Energetické centrum Bratislava), (ERDF, Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko 2007 – 2013).



Obr. 3.5: Zelená diaľnica Bratislava – Viedeň ([3.5], podklad Údaje máp © 2017 GEOBasis – DE/BKG (© 2009), Google)

Energetika

Energetika a príslušná technická infraštruktúra predstavuje významný faktor rozvoja mesta, ktorý priamo ovplyvňuje kvalitu života obyvateľov, jeho ekonomiku, rozvoj a funkčnosť. Hospodársky rozvoj mesta a zvýšené nároky obyvateľov na kvalitu života v meste so sebou zároveň prinášajú aj zvýšené energetické nároky.

Energetické východiská Bratislavy korešpondujú so súčasným celoslovenským trendom. V rámci zásobovania mesta energiou sú najviac využívané fosílna palivá, najmä kvapalné palivá v doprave a zemný plyn na výrobu tepla. V menšej miere sa na konečnej energetickej spotrebe mesta podieľa elektrická energia [3.6]. Obnoviteľné zdroje energie (OZE) majú v súčasnosti len nepatrné zastúpenie (**Obr. 3.6**), pričom najväčšiu perspektívu v podmienkach Bratislavy má najmä energia biomasy (energetické využitie bioplynu z čistiarenských kalov ČOV, slnečná energia, energia vetra a zeme pre tepelné čerpadlá a solárne systémy. Špecifickou je výroba tepla a elektrickej energie spaľovaním komunálneho odpadu (spaľovňa OLO a.s. [3.7]).

Obnoviteľné zdroje energií
(SEAP, 2005)

0,2 %



Emisie z energií
(SEAP, 2005)

5,1 t



Obr. 3.6: Vybrané energetické ukazovatele [3.7]

Bratislava – energeticky heterogénne mesto

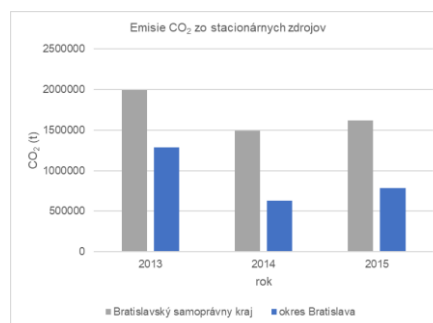
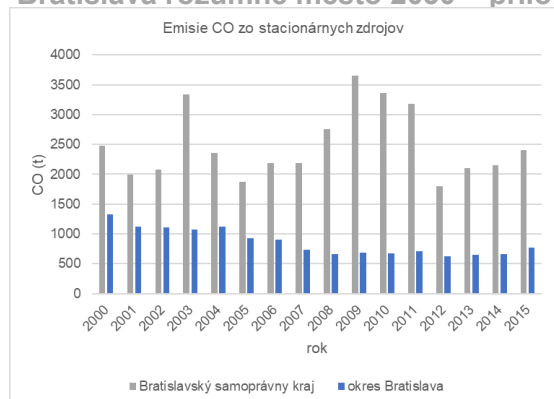
Na území mesta existuje veľmi heterogénna skladba zariadení tepelného hospodárstva: centrálna zásobovanie teplom (CZT), blokové kotolne, decentralizované zdroje tepla – individuálne kotolne, vykurovacie telesá (tuhé palivo, para, plyn), súkromné zdroje tepla prevádzkované priemyselným sektorom (napr. Slovnaft, a.s., Volkswagen Slovakia a.s. [3.7]).

Najväčším spotrebiteľom energií v meste a zároveň najväčší producenti emisií CO₂ sú: obytné budovy, doprava, terciárna sféra (zdravotníctvo, školstvo, administratívne budovy, sociálne, kultúrne a športové zariadenia, maloobchod, veľkoobchod), priemyselný sektor. Vypočítaný odhad celkovej produkcie energií Bratislavou je takmer 2,5 miliónov ton emisií CO₂ ročne (**Tab. 3.2**). Podiel Bratislavy na znečistení ovzdušia emisiami CO a CO₂ zo stacionárnych zdrojov v rámci Bratislavského samosprávneho kraja dokumentuje **Obr. 3.7**.

Tab. 3.2 Prehľad spotrieb energií a tvorby CO₂ pre jednotlivé nosiče energie [3.6]

Energia	Spotreba [MWh/rok]	Podiel z celku [%]	CO ₂ [t/rok]	Podiel z celku [%]
Zemný plyn	3 228 425	32,3 %	652 142	27,1 %
Teplo z CZT	2 411 724	24,1 %	636 821	26,4 %
Pevné palivá	6 597	0,1 %	3 480	0,1 %
Kvapalné palivá	3 050 989	30,6 %	798 081	33,2 %
Elektrina	1 266 463	12,7 %	316 782	13,2 %
Energia z OZE	18 500	0,2 %	0	0,0 %
Celkom	9 985 990	100,0 %	2 407 307	100,0 %

Bratislava rozumné mesto 2030 – prílohy



Obr. 3.7: Vývoj emisií CO a CO₂ v Bratislavskom samosprávnom kraji a okrese Bratislava (spracované na základe údajov z NEIS3 [3.9])

Nakladanie s energiami, zvyšovanie energetickej účinnosti, zvyšovanie podielu OZE a tým znižovanie emisií CO₂ je na území mesta dominantne v správe súkromných vlastníkov a podnikateľského sektora. Vplyv mesta je teda výrazne limitovaný a prevažne nepriamy. Je obmedzený na energetický manažment budov/nehnutelností v jeho vlastníctve resp. správe.

Kľúčové aktivity v oblasti energetiky na území mesta:

zber a ukladanie dát o spotrebe energií, produkcie emisií CO₂, ich časová a priestorová analýza a vyhodnotenie, zavádzanie a prevádzka moderných technológií/energetických zariadení

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, www.economy.gov.sk
- Úrad pre reguláciu sieťových odvetví, www.urso.gov.sk
- Západoslovenská energetika, Energia a.s., www.zse.sk
- Slovenský plynárenský priemysel a.s., www.spp.sk
- Bratislavská teplárenská a.s., www.batas.sk

Mestské organizácie

- Odvoz a likvidácia odpadu a.s. (obchodná spoločnosť), www.olo.sk
- Bionergy a.s. (spoločnosť so 100% podielom BVS a.s.), www.bionergy.sk
- Magistrát hl. mesta Bratislava: oddelenie energetického manažmentu (OEM), <http://www.bratislava.sk/oddelenie-energetickeho-manazmentu/os-11013016>

Iné

súkromný podnikateľský sektor v oblasti výroby a dodávky tepla/elektriny odberateľom (napr. Paroplynový cyklus, a.s. Bratislava, Slovnaft, a.s., Veolia Energia Slovensko a.s., Teplo GGE a.s., Slovakia Energy s r.o., a i.), priemyselný sektor s vlastnou agendou v oblasti energetiky (napr. Slovnaft a.s., Volkswagen Slovakia a.s.), združenia/mimovládne organizácie (Slovenský zväz výrobcov tepla, Energetické centrum Bratislava – ECB), vedecké a výskumné inštitúcie, univerzity/fakulty (najmä oblasť zvyšovania energetickej účinnosti a využitia OZE, napr. Národné centrum pre výskum a aplikácie obnoviteľných zdrojov energie STU Bratislava),...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Konceptcia rozvoja hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy v oblasti tepelnej energetiky (2007)
- Akčný plán udržateľného energetického rozvoja (2013)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty/iniciatívy

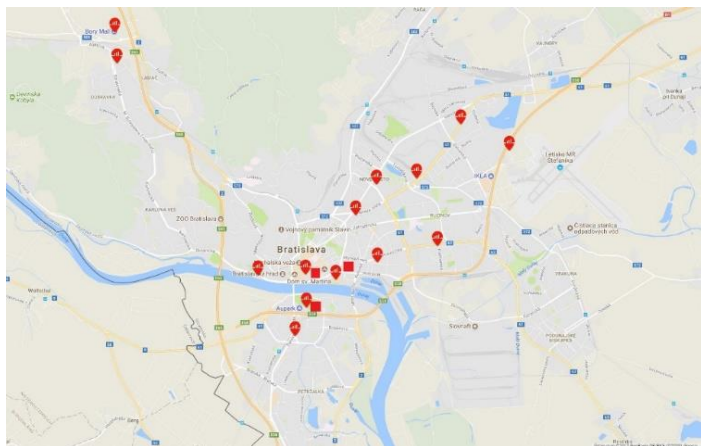
- Celoeurópska iniciatíva Dohovor primátorov a starostov (Bratislava je signatárom od roku 2012), medzinárodná úroveň)
- Energetická politika Slovenskej republiky (2014), (MH SR, národná úroveň)
- Stratégia energetickej bezpečnosti Slovenskej republiky (2008), (MH SR, národná úroveň)
- Stratégia vyššieho využitia obnoviteľných zdrojov energie v SR (2007), (MH SR, národná úroveň)
- Konceptcia energetickej efektívnosti Slovenskej republiky (2007), (MH SR, národná úroveň)
- Konceptcia využívania OZE (2003), (MH SR, národná úroveň)
- Národný akčný plán pre energiu z obnoviteľných zdrojov (2010), (MH SR, národná úroveň)
- Akčný plán energetickej efektívnosti na roky 2017- 2019 s výhľadom do roku 2020 (2017), (MH SR, národná úroveň)
- Stratégia znižovania energetickej náročnosti budov vo vlastníctve BSK (2015), (úroveň BSK)
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- koordinácia činností hl. mesta na úseku riadenia spotreby energií a hospodárenia s nimi
- koordinácia a implementácia opatrení zameraných na zvýšenie energetickej efektívnosti, zníženie nákladov rozpočtu mesta na nákup energií (elektrickej aj tepelnej) a energetických surovín (hlavne plynu) a efektívne a dostupné využitie lokálnych obnoviteľných zdrojov energie (OZE) s cieľom znížiť emisie na území mesta
- energetický manažment budov/nehnutelností a technickej infraštruktúry vo vlastníctve resp. správe mesta (rekonštrukcia, modernizácia)
- ...

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- aktivity podnikateľského sektora v rámci „ekologizácie“ energetického manažmentu a energetických služieb vrátane využitia OZE (napr. dodávanie tepla/energií, výstavby nízkoenergetických domov/budov, energetické využitie odpadov, a pod.)
- zber dát o znečisťujúcich látkach v ovzduší vo vzťahu k energetike (SHMÚ)
- on-line sprístupnenie informácií o emisiách CO₂ ako aj ďalších znečisťujúcich látok v ovzduší v priestore a čase – Národný Emisný Informačný Systém – NEIS (MŽP SR, SHMÚ)
- budovanie nabíjacích staníc pre elektromobily (súčasný počet: 17 staníc v Bratislave, **Obr. 3.8**)
- ...



Obr. 3.8: Sieť nabíjacích staníc [3.5, 3.10]



VIBRAT-e – podpora elektromobility v regióne Bratislava – Viedeň formou vybudovania tzv. zelenej diaľnice – infraštruktúry štandardizovaných nabíjacích staníc (ZSE a Energetické centrum Bratislava), (ERDF, Program cezhraničnej spolupráce Slovensko – Rakúsko 2007 – 2013)



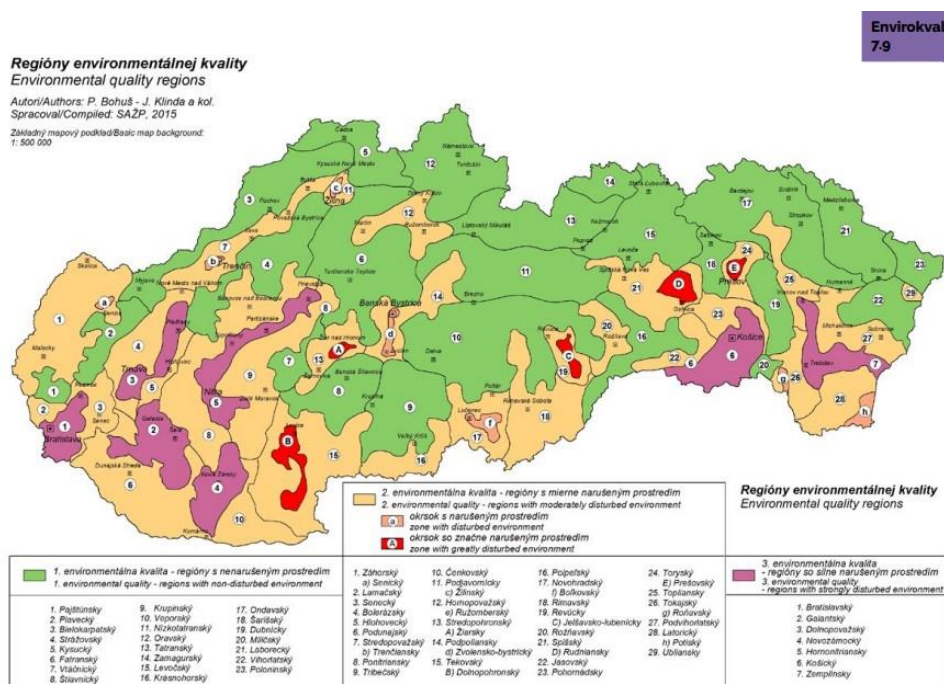
Životné prostredie

Bratislava sa vyznačuje rozmanitými prírodnými podmienkami, ktoré sú dané fyzicko-geografickou polohou územia mesta: geomorfológiou a geologickou stavbou, pôdnym pokryvom, vodstvom (rieky, potoky, prírodné a umelé vodné plochy) a podnebím. Územie mesta leží na rozhraní Podunajskej a Záhorskej nížiny, v predhorí Malých Karpát, na sútoku riek Dunaja (druhej najväčšej európskej rieky medzinárodného významu) a Moravy.

Bratislava – mesto s jedinečným prírodným potenciálom

- významné zdroje pitných vôd vrátane CHVO Žitný ostrov (najväčšia zásobáreň podzemných vôd v Európe)
- „mesto na rieke Dunaj“ v spojení s ostatnými regiónmi/krajinami
- biologická diverzita (rastlinstvo, živočíšstvo vrátane chránených druhov)
- priaznivé podmienky pre adaptáciu na zmeny klímy (riečne ekosystémy, lesné ekosystémy)
- priaznivé klimatické podmienky (veterné pomery zabraňujúce tvorbe smogu)
 - chránené územia [v zmysle 3.11]: veľkoplošné chránené územia – chránené krajinné oblasti, maloplošné chránené územia – národné prírodné rezervácie, chránené vtáčie územia, chránený areál a iné

Kvalita životného prostredia v Bratislave - najväčšej mestskej aglomerácii na Slovensku, je výrazne sekundárne ovplyvnená. Najväčší negatívny vplyv má lokálna intenzívna priemyselná a poľnohospodárska činnosť, činnosti spojené s urbánnym rozvojom (rast zastavanosti územia), odpadové hospodárstvo, environmentálne záťaž, individuálna ľudská činnosť (napr. vznik čiernych skládok odpadu). Nezanedbateľnou je aj podiel cezhraničnej kontaminácie jednotlivých zložiek životného prostredia, najmä ovzdušia (prenos z oblastí mimo hraníc mesta). V zmysle environmentálnej regionalizácie Slovenskej republiky patrí Bratislava dlhodobo medzi regióny so silne narušeným životným prostredím (**Obr. 3.9**).



Obr. 3.9: Environmentálna regionalizácia Slovenskej republiky [3.12]

Kľúčové aktivity v oblasti životného prostredia na území mesta:

zber a ukladanie dát, analýza, hodnotenie, monitoring, využívanie, ochrana kvantity/kvality jednotlivých zložiek životného prostredia, odpadové hospodárstvo, environmentálna výchova a vzdelávanie

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, www.minzp.sk
 - Slovenský hydrometeorologický ústav, www.shmu.sk
 - Výskumný ústav vodného hospodárstva, www.vuvh.sk
 - Slovenský vodohospodársky podnik š.p., www.svp.sk
 - Vodohospodárska výstavba, š.p., www.vvb.sk
 - Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, www.geology.sk
 - Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, www.sopsr.sk
 - Slovenská agentúra životného prostredia, www.sazp.sk
 - Slovenská inšpekcia životného prostredia, www.sizp.sk
 - a iné <http://www.minzp.sk/o-nas/kontakt/organizacie-rezortu/>
- Ministerstvo zdravotníctva, www.health.gov.sk
 - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, www.uvzs.sk
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, www.mpsr.sk
 - Národné pôdohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav pôdoznalectva a ochrany pôdy, www.vupop.sk

Mestské organizácie

- Mestské lesy v Bratislave (príspevková organizácia), www.ba-lesy.sk
- Odvoz a likvidácia odpadu a.s. (obchodná spoločnosť), www.olo.sk
- Bratislavská vodárenská spoločnosť a.s. (obchodná spoločnosť), www.bvsas.sk

Iné

vedecké a výskumné inštitúcie (SAV, univerzity/fakulty), súkromný sektor, tretí sektor (napr. Komunitné záhrady Bratislava – Živica, Dunajský fond a pod.) a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Územný generel zelene hlavného mesta SR Bratislavy (1999)
- Územný generel záhradkárskych a chatových osád hl. m. SR Bratislavy (1999)
- Územný generel vodných tokov a protipovodňovej ochrany mesta Bratislavy (1997)
- Stratégia adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy (2015)
- Akčný plán adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2017 - 2020 (2017), (jeden z výstupov projektu „Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy – pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí“)
- Program odpadového hospodárstva hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy na roky 2011 – 2015 (2014)

- Integrovaný program na zlepšenie kvality ovzdušia pre znečisťujúce látky PM₁₀, NO₂, benzo(ap)yrén a ozón v oblasti riadenia kvality ovzdušia – územie hlavného mesta SR Bratislavy (2016)
- Koncepcia rozvoja Mestských lesov v Bratislave 2016 – 2018 (2016)
- Akčný plán ochrany pred hlukom bratislavskej aglomerácie, Hluková mapa – Bratislava (2015)
- Všeobecne záväzné nariadenie hlavného mesta Slovenskej Republiky Bratislavy č. 4/2016 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy a o zmene a doplnení všeobecne záväzného nariadenia hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy č. 13/2012 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady a o zmene a doplnení všeobecne záväzného nariadenia hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy č. 12/2001 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy v znení všeobecne záväzného nariadenia č. 13/2016
- Všeobecne záväzné nariadenie hlavného mesta SR Bratislavy č. 8/1993 o starostlivosti o verejnú zeleň na území hlavného mesta SR Bratislavy
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Stratégia EÚ pre dunajský región - Dunajská stratégia (2010), (Vláda SR, uznesenie č. 149/2010, národná úroveň)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (2014), (MŽP SR, národná úroveň)
- Vodný plán Slovenska 2015, Plán manažmentu správneho územia povodia Dunaja (2015), (MŽP SR, národná úroveň)
- Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky IV. NEHAP IV. (2012), (MZ SR, národná úroveň)
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (2017), (MŽP SR, národná úroveň)
- Národná stratégia manažmentu bezpečnostných rizík Slovenskej republiky (2016), (MV SR, národná úroveň)
- Katalóg adaptačných opatrení miest a obcí BSK na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (2016), (úroveň BSK)
- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020 (2015), (MŽP SR, národná úroveň)
- Program odpadového hospodárstva Bratislavského kraja na roky 2016 – 2020 (úroveň BSK, v procese schvaľovania),
- Územný plán regiónu Bratislavský samosprávny kraj Krajinnoeekologický plán (2010), (úroveň BSK)
- Akčný plán pre monitorovanie odpadu v hl. m. SR Bratislavy 2018 – 2020 (2017), (SENSONEO, lokálna úroveň)
- ...

Aktivity mesta v rámci medzinárodnej spolupráce

- aktívne členstvo v rámci platformy Európskej komisie - Urban Water Agenda UWA2030

- aktívne členstvo v rámci iniciatívy Európskej komisie - Mayors Adapt (Dohovor primátorov a starostov o adaptácii na zmenu klímy (2014)

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- prenesený výkon štátnej správy v oblasti ochrany ovzdušia, odpadového hospodárstva a ochrany prírody a krajiny
- starostlivosť a údržba verejnej zelene a plôch zelene vo vlastníctve alebo v správe hlavného mesta
- tvorba novej zelene, revitalizácia existujúcich plôch zelene a stromoradií na území hlavného mesta, celomestská evidencia plôch verejnej zelene
- Program „Adopcia zelene“
- starostlivosť a údržba chránených území na území hl. mesta
- odstraňovanie neriadených skládok, vedenie evidencie komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu
- protipovodňová ochrana
- monitorovanie a vyhodnocovanie stavu územia, stavu jednotlivých funkčných systémov, vrátane ochrany prírody, životného prostredia a zelene,
- tvorba a napĺňanie informačného systému mesta v oblasti územného plánovania, vrátane ochrany prírody, životného prostredia a zelene; vytváranie dát a udržiavanie ich aktuálneho stavu
- analýza súčasného stavu nevyužívaných území (tzv. brownfieldov) a ich potenciálneho využitia v zmysle územného plánu
- ...

Zrealizované projekty:

Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy – 9 pilotných projektov (**Obr. 3.10**) na zvýšenie pripravenosti mesta Bratislavy na negatívne dopady zmeny klímy (FM EHP a Nórska, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)



Obr. 3.10: Príklady realizácie pilotných projektov v rámci projektu Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy - pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí, podporeného z grantov EHP a Nórska s príspevkom zo štátneho rozpočtu SR

NELEŇ PRE ZELEŇ – dobrovoľnícky projekt s cieľom skultúrniť verejné priestranstvá, zapájať verejnosť do rozvoja hl. mesta SR Bratislavy, vybudovať pocit potreby skrášľovania zanedbaných priestorov v centre mesta, vytvoriť povedomie o mieste kde mladí žijú a uvedomovanie si svojej zodpovednosti k okoliu, v ktorom sa dennodenne pohybujú (ID Space Team, o.z., dobrovoľníci, hlavné mesto Bratislava)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- analýza, monitoring a hodnotenie kvality ovzdušia
- analýza, monitoring a hodnotenie kvantity a kvality povrchových a podzemných vôd
- monitoring kvality pitných vôd
- prieskum, monitoring, sanácia environmentálnych záťaží
- prieskum urbánnych pôd (Pôdna mapa hlavného mesta SR Bratislavy, Mapa environmentálnych rizík vyplývajúcich z pôdy hlavného mesta SR Bratislava)
- inteligentné monitorovanie odpadu
- environmentálna informatika a správa environmentálnych dát
- ochrana prírody a krajiny
- environmentálna výchova (napr. spolupráca mesto – NATUR-PACK a.s., OLO centrum – zážitková ekovýchova)
- inteligentné technológie: napr. mobilná aplikácia na podporu triedenia a recyklácie odpadov (Green bin), výučbové softvéry pre školy
- ...

Obehové hospodárstvo

Obehové hospodárstvo, tzv. cirkulárna ekonomika je založené na rozumnom využívaní surovín/zdrojov, minimalizovaní potreby využívania nových zdrojov, čo najdlhšom zachovaní hodnoty výrobkov a materiálov, prevencii resp. znížení tvorby odpadov, ich recyklácií a opätovnom zhodnotení a použití.

Cieľom je optimálne a udržateľné využívanie zdrojov a prírodných surovín, efektívne a ekologické podnikanie (úspora nákladov - surovín, energií, a pod.) a ochrana životného prostredia (napr. zníženie emisií skleníkových plynov).

Výsledkom je posilnenie globálnej konkurencieschopnosti (zníženie závislosti od obmedzených surovín/zdrojov), udržateľný hospodársky rast a tvorba pracovných miest [3.13].

Vízia obehového hospodárstva je širokospektrálna, zasahuje do rôznych odvetví priemyslu, poľnohospodárstva, vedných disciplín ako aj do každodenného života jednotlivcov. Celý životný cyklus výrobkov od ich výroby a spotreby až po nakladanie s odpadom a trh s druhotnými surovinami predstavuje v optimálnom prípade uzavretý kruh. Výrobok, ktorý dosiahne koniec svojho životného cyklu, sa z hospodárstva nevyradí, ale použije sa znova a znova na vytváranie novej hodnoty, resp. nového zdroja.

Opatrenia na podporu obehového hospodárstva úzko súvisia s hlavnými prioritami EÚ, medzi ktoré patrí napríklad rast a zamestnanosť, agenda v oblasti investícií, oblasť klímy a energetiky, sociálna agenda a inovácie v priemysle, a s globálnym úsilím o trvalo udržateľný rozvoj [3.14]. Opierajú sa o aplikáciu kreatívnych a inovatívnych riešení (zvýšenie trvácnosti výrobkov, efektívna recyklácia, a pod.), ktoré v konečnom dôsledku ušetria spotrebiteľom peniaze a zvýšia kvalitu ich života. Preto je obehové hospodárstvo v súčasnosti nevyhnutnou súčasťou stratégií rozumných miest (tzv. smart cities).

Bratislava – ekonomicky rozvinuté mesto s potenciálom na realizáciu vízie obehového hospodárstva

Podobne ako iné väčšie mestá aj Bratislava je hnacou silou ekonomiky, a to nielen na regionálnej ale aj celoštátnej úrovni. Rýchly rast a rozvoj mesta, nárast počtu obyvateľov a koncentrácia ľudských aktivít vyvíja veľký tlak na „environmentálnu stopu“ mesta. Aj Bratislava preto čelí výzve stimulovať rozvoj obehového hospodárstva a postupne vytvárať zázemie pre zavedenia jeho princípov do praxe.

Prístup súčasnej konzumnej spoločnosti „zober – vyrob – zahod“ je neefektívny a absolútne nezodpovedá potrebám dnešných moderných spoločností, technológií ako aj samotným spotrebiteľom. Veľa prírodných zdrojov je obmedzených (tzv. kritické suroviny), a preto je potrebné nájsť a zaviesť ekonomicky a environmentálny udržateľný spôsob ich využitia. Takisto je v hospodárskom záujme podnikov čo najlepšie využívať svoje zdroje.

Oprava, zdieľanie a nové možnosti využitia materiálov, produktov, odpadov a služieb prinášajú pre celú spoločnosť dlhodobu udržateľnú ekonomickú aj environmentálnu benefity.

Kľúčové aktivity v oblasti obehového hospodárstva na území mesta:

- zber, triedenie a recyklácia odpadu (komunálneho, biologického a i.) v kontexte odpadu ako surovina (znižovanie produkcie odpadov, objemu skládkovaného odpadu)
- recyklácia priemyselného odpadu (napr. odpad v automobilovom priemysle, elektro odpady a pod.)
- využitie biologického odpadu (kompostovanie)
- energetické zhodnocovanie odpadu vrátane odpadových vôd
- opätovné využívanie odpadových vôd (účinná prevádzka ČOV)
- zníženie objemu potravinového odpadu
- trh s druhotnými surovinami
- podpora opätovného používania výrobkov (napr. textilné výrobky na charitatívne účely a pod.)
- podnikateľské aktivity v oblasti ekovýrobkov a ekodizajnu (trvácnejšie výrobky, ich ľahšia recyklácia, výrobky možno nanovo navrhnuť tak, aby sa používali dlhšie, aby sa dali opravovať, modernizovať alebo prerábať. a pod.)
- zelené verejné obstarávanie („Green Public Procurement“) – integrácia environmentálnych charakteristík do verejného obstarávania na podporu výrobných postupov, ohľaduplnejších k životnému prostrediu a stimulujúcich dodávku tovarov a služieb s vysokou hodnotou, ktorej zložkou je aj environmentálny prínos, počas celého životného cyklu [3.15, 3.16]
- zvýšenie povedomia obyvateľov o trvácnosti výrobkov, možnostiach ich recyklácie, príp. zhodnotenia
- opätovné využitie nevyužívaných území tzv. brownfieldov

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo životného prostredia SR, www.minzp.sk
 - Inštitút environmentálnej politiky, www.minzp.sk/iep
 - Slovenská agentúra životného prostredia, www.sazp.sk
- Ministerstvo hospodárstva SR, www.economy.gov.sk
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, www.mpsr.sk

Mestské organizácie

- Bratislavská vodárenská spoločnosť a.s. (obchodná spoločnosť), www.bvsas.sk
- Bionergy a.s. (spoločnosť so 100% podielom BVS a.s.), www.bionergy.sk
- Odpad a likvidácia odpadu a.s. (obchodná spoločnosť), www.olo.sk
- Zoologická záhrada Bratislava (príspevková organizácia), www.zoobratislava.sk
- Mestské lesy v Bratislave (príspevková organizácia), www.ba-lesy.sk
- Marianum (príspevková organizácia mesta), www.marianum.sk

Iné

súkromný sektor, tretí sektor, výskumné inštitúcie a technologické parky napr. AVE SK odpadové hospodárstvo s.r.o., Bestransba s.r.o. , FCC environment, Limit recycling Slovakia, Envi pak a.s., ŽSD Slovakia, Remas Servis, s.r.o., Reclay Slovensko, s. r. o. , Komunitné záhrady Bratislava – Živica, NATUR-PACK a.s. a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Územný plán hlavného mesta SR Bratislavy (2007)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 (2010)
- Program odpadového hospodárstva hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy na roky 2011 – 2015 (2014)
- Stratégia adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy (2015)
- Akčný plán adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2017 - 2020 (2017), (jeden z výstupov projektu „Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy – pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí“)
- Všeobecne záväzné nariadenie hlavného mesta Slovenskej Republiky Bratislavy č. 4/2016 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy a o zmene a doplnení všeobecne záväzného nariadenia hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy č. 13/2012 o miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady a o zmene a doplnení všeobecne záväzného nariadenia hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy č. 12/2001 o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy v znení všeobecne záväzného nariadenia č. 13/2016
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Aktualizácia surovinovej politiky Slovenskej republiky pre oblasť nerastných surovín (2003), (MH SR, národná úroveň)
- Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v SR na roky 2011 až 2015 (NAP GPP II, 2012), (MŽP SR, národná úroveň)
- Územný plán regiónu Bratislavský samosprávny kraj (2013), (úroveň BSK)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020 (2013), (úroveň BSK)
- Program odpadového hospodárstva Bratislavského kraja na roky 2016 – 2020 (úroveň BSK, v procese schvaľovania)
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- zber, triedenie a recyklácia komunálneho odpadu a jeho energetické využitie (OLO a.s.)
- zber odpadu na prípravu na opätovné použitie
- energetické využitie kalov z odpadových vôd (Bionergy a.s., BVS a.s.)
- zber biologicky rozložiteľného odpadu, kompostovanie (aktivita „Bratislava kompostuje“, www.bratislava.kompostuje.sk)
- Grantová schéma na podporu malých projektov udržateľného hospodárenia so zrážkovou vodou v hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave
- environmentálna výchova ako prevencia vzniku odpadov (projekt OLOMÁNIA pre deti a mládež)
- ...

Pilotná prevádzka inteligentného monitorovania odpadu v mestskej časti Záhorská Bystrica – 38 monitorovaných kontajnerov senzormi, komodita sklo, vyhodnotenie pilotnej prevádzky za obdobie jún až september 2017 (OLO a.s., SENSONEO j.s.a.)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- zber, odvoz, zhodnotenie separovaného odpadu z obalov a neobalových výrobkov
- optimalizácia zvozu odpadu
- zhodnotenie druhotných surovín
- poradenstvo a poskytovanie služieb v oblasti separovaného zberu
- zneškodňovanie bioodpadu, kompostovanie
- prevádzka recyklačných centier
- využitie stavebného odpadu, zemín, sutí na terénne úpravy, rekultiváciu skládok
- vzdelávacie aktivity pre verejnosť zamerané na propagáciu triedeného zberu odpadov
- školenia a odborné podujatia
- bezobalový predaj potravín, drogérie – tzv. zero waste obchody
- využitie recyklovaných materiálov v automobilovom priemysle (Volkswagen Slovakia – využitie recyklovaných materiálov pri výrobe nových áut – napr. hliník na výrobu nových karosérií, použitie starých karosérií pri dizajne nových áut, cieľ spoločnosti do roku 2025 znížiť o 45 % ekologickú záťaž pri výrobe áut v porovnaní s rokom 2010, http://www.mzv.cz/bratislava/cz/obchod_a_ekonomika/obehova_ekonomika_v_automobilovom.html)
- ...

Podnikanie

Bratislava – mesto so silne internacionalizovanou ekonomikou

Podnikateľské prostredie a podnikatelia ako takí tvoria dôležitú a neoddeliteľnú súčasť mesta. Participujú na jeho rozvoji, na rozvoji mestskej ekonomiky a aktívne ovplyvňujú život v meste. Podnikateľské prostredie Bratislavy ovplyvňuje mnoho faktorov, niektoré z nich na celonárodnej úrovni ako napr. legislatíva, iné ako napr. demografia zasa lokálne. Taktiež na Slovensku existuje niekoľko organizácií, ktoré sa snažia o zlepšenie podnikateľského prostredia a podporujú podnikateľov nie len finančne. V medzinárodnom rozmere je podnikateľské prostredie nie len v Bratislave ale na celom Slovensku ovplyvňované mnohými zahraničnými investíciami a investormi, nadnárodnými spoločnosťami a developermi, ktorí vidia Slovensko ako výhodne situovanú krajinu prepájajúcu východ a západ Európy. Bratislava je sídlom niekoľkých veľkých korporácií, ktoré sem okrem iného prinášajú nové, inovatívne riešenia súčasných výziev. Zároveň zamestnávajú veľké množstvo pracovníkov, domácich aj zahraničných, ktorí potrebujú uspokojovať svoje potreby ako sú bývanie, strava, či rôzne iné služby, a aj takýmto spôsobom vplyvajú na rozvoj podnikania v Bratislave.

Bratislava – mesto podporujúce rozvoj odvetví založených na poznatkoch a tvorivosti

Neoddeliteľnou súčasťou kreatívneho myslenia a inovácií je podpora vzdelávania, výskumu a vývoja. Bratislava je sídlom najväčšieho počtu univerzít na Slovensku. Vďaka tomu je v Bratislave sústredených množstvo mladých ľudí, ktorí majú potenciál nachádzať a tvoriť inovácie v rôznych oblastiach (sociálnych, technických, kultúrnych...). Tieto inovácie môžu mať rôzny charakter a môžu napomáhať mestu Bratislava v rozvoji, v zlepšovaní mestských služieb pre občanov a v konečnom dôsledku aj kvality života obyvateľov. Ako podpora pre začínajúcich podnikateľov a start-upy v Bratislave sídlia rôzne coworkingové centrá, podnikateľské inkubátory a akcelerátory, ktoré ponúkajú množstvo aktivít pre rozbeh podnikania, a taktiež kreatívne centrá, v ktorých si môžu takýto začínajúci podnikatelia naprojektovať a vyrobiť prototypy svojich produktov.

Podnikateľské prostredie z celonárodného pohľadu [3.17]:

Negatívne faktory: nestálosť zákonov ovplyvňujúcich podnikateľské prostredie (častá zmena zákonov), daňové a odvodové zaťaženie, administratívna a byrokratická náročnosť, zlá vymožiteľnosť práva, slabý transfer poznatkov z vedy a výskumu, a ďalšie...

Pozitívne faktory: rýchlosť prístupu ku komunikačným službám, rýchlosť prístupu k energiám, cenová dostupnosť komunikačných služieb a energií

Kľúčové aktivity v oblasti podnikania na území mesta:

poskytovanie priestoru pre podnikanie v rámci územia mesta, podpora zázemia pre začínajúcich podnikateľov a inovátorov

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, www.vicepremier.gov.sk/
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, www.economy.gov.sk/
- Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, www.minedu.sk
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, www.minv.sk

Mestské organizácie (nie sú zriadené)

Iné:

Národné podnikateľské centrum, Slovak Business Agency (Zakladatelia združenia: MH SR, ZPS, SŽZ), Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu, Slovenská inovačná a energetická agentúra, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Slovenská asociácia malých podnikov, Združenie podnikateľov Slovenska, Združenie mladých podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz, Slovca (Slovak Venture Capital and Private Equity Association), Klub podnikateľských anjelov Slovenska, Neurology ventures, podnikateľské coworkingy, inkubátory a akcelerátory v Bratislave, napr. Vedecký park UK, Inkubátor Vedeckého parku Univerzity Komenského v Bratislave (Inkubátor UVP), Univerzitný technologický inkubátor STU – InQb, 0100 Campus, HUBHUB, HUB Bratislava, Impact Hub Bratislava, Connect Coworking, Flemio Accelerator a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 (2010)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR, RIS3 SK (Uznesenie vlády SR č. 665/2013), (národná úroveň)
- Návrh opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia (2017), (MH SR, národná úroveň)
- Koncepcia inteligentného priemyslu pre Slovensko (2016), (MH SR, národná úroveň)
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- podpora kreatívneho centra FabLab – využívanie technickej/digitálnej infraštruktúry začínajúcimi podnikateľmi, verejnosťou, školami (tlač na 3D tlačiarňi, rezanie pomocou laseru, tvorba prostredia vo virtuálnej realite a ďalšie)
- podpora aktivít začínajúcich podnikateľov a inovátorov – formou crowdsourcingu, hackathonov, študentských súťaží a pod.
- tvorba zázemia pre využitie tzv. brownfieldov na účely rozvoja kreatívneho priemyslu (vznik mestského kreatívneho centra)
- sprostredkovanie mentoringu, akceleračných programov pre začínajúcich podnikateľov
- budovanie zázemia pre sieťovanie výskumných a vývojových subjektov s podnikateľskými subjektami s vysokým inovačným potenciálom
- ...

Zrealizované projekty:



Fablab – vznik tvorivej dielne ako otvorenej platformy pre realizáciu kreatívnych aktivít dizajnérov, vývojárov, umelcov, študentov, ale aj širokej verejnosti. Poskytuje možnosť zhmotňovať inovatívne myšlienky prostredníctvom digitálnych technológií 21. storočia. (OP VV, štátny rozpočet, rozpočet mesta / CVTI SR, FIIT STU, hlavné mesto Bratislava, Francúzsky inštitút v Bratislave, Francúzske veľvyslanectvo v Bratislave, Dassault Systèmes)

CENTRAL MARKETS – zvýšenie atraktivity trhov prostredníctvom rozvoja nových a inovatívnych stratégií na revitalizáciu trhov s cieľom posilniť a vyvážiť vzťahy medzi trmi, mestami alebo regiónmi (ERDF, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

EKOprofit – zameranie na malé a stredné podniky vo výrobní oblasti a v oblasti služieb, ktoré majú záujem získať rozsiahly prehľad o svojich možnostiach šetrenia zdrojov a presadiť konkrétne opatrenia s cieľom čistejšej produkcie v európskych mestách, (ERDF, štátny rozpočet, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

INCOMPASS – identifikácia existujúcich dobrých skúseností/praktík v oblasti finančne udržateľných inkubátorov, transfer týchto dobrých skúseností do partnerských EU regiónov, regionálny implementačný plán, organizačný model klastra (ERDF, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

DIFASS – podpora prístupu podnikov k financiám prostredníctvom výmeny podporných opatrení využívaných v Európe, vytváranie a implementácia nástrojov negrantovej finančnej podpory (ERDF, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)



i.e. Smart – regionálne a medzinárodné školenia určené pre začínajúcich podnikateľov, otvorenie Smart point centra v Bratislave – regionálne kompetenčné centrum, ktoré ponúka bezplatné vzdelávacie programy pre miestnych podnikateľov z oblasti kreatívneho priemyslu, informačno-komunikačných technológií a zelenej ekonomiky (ERDF, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- analýza a monitorovanie podnikateľského prostredia
- vzdelávanie, školenia a poradenstvo v oblasti podnikania
- poskytovanie coworkingových priestorov pre podnikateľov
- zastupovanie a presadzovanie záujmov podnikateľov
- finančná podpora začínajúcich podnikateľov
- Program podpory úspešnej podnikateľskej praxe a výchovy k podnikaniu
- Program na podporu internetovej ekonomiky
- Program na podporu start-upov
- Program Monitoring a výskum v oblasti malého a stredného podnikania
- Schéma na podporu start-upov
- ...

Verejný priestor

Bratislava – polyfunkčné a bezpečné mesto

Verejný priestranstvo je v zmysle novely zákona č. 369/1990 Z.z. (s účinnosťou od 1.04.2018) definované ako ulica, námestie, park, trhovisko a iný priestor prístupný verejnosti bez obmedzenia, ktorý bez ohľadu na vlastnícke vzťahy slúži na všeobecné užívanie, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady definuje verejný priestranstvo ako verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce. V prostredí verejných priestorov sa odohráva mestský život, a preto tento musí byť miestom atraktívnym pre stretávanie, tvorbu, prezentáciu alebo diskusiu. Je potrebná sústavná a systematická intervencia, nielen pre zachovanie ale aj pre vznik nových verejných priestorov, ktoré sú spolu s centrom mesta priestorom mestotvorným.

Pod verejnými priestormi v zásade rozumieme priestory peších zón, námestí, ulíc, promenád a nábřeží, parkov, trhovísk, nástupné priestory areálov a centrálné uzlové priestory v štruktúre osídlenia. Poskytujú priestor pre komunikáciu, stretávanie sa, oddych a prioritne peší pohyb obyvateľov a návštevníkov mesta. Verejné priestory svojím vzájomným prepojením v ideálnom riešení vytvárajú spojitú sústavu v meste, zabezpečujúcu pestrosť meniacich sa obrazov a pohľadov v rámci urbanizovaných zón. Sú to priestory prístupné každému bez obmedzenia, teda slúžiace obecnému užívaniu, a to bez ohľadu na vlastníctvo k tomuto priestoru.

Ulice sú zbytné cesty. Podstata ulice nespočíva v jej tranzitnej kapacite, ale vo vzťahu k stavebnej štruktúre. Zvláštnu oblasť tvoria zastrešené verejné priestory, stavané najmä pre komunikačné účely, s plno stavebne otvoreným prístupom, ako sú mestské pasáže a podluby.

Námestie má typické znaky: uzavretosť priestoru stavebnou štruktúrou, viacúčelovosť, potenciál verejného života, jedinečnosť – individualitu, rozmanitosť tvarov a foriem.

Verejné priestory existujú aj v areáloch, ale ich rola v hierarchii verejných priestorov mesta je vždy špecifická. Od „mestských verejných priestorov“ sa líšia tým, že tvoria samostatný uzavretý systém, tvoriaci vlastný kontext (napr. ZOO, parky, historická záhrady). Tieto verejné priestory podliehajú zvláštnym režimom otváracej doby.

Z hľadiska dopravy sú súčasťou verejných priestorov: pešie zóny, cyklotrasy a komunikácie so segregáciou automobilovej a pešej dopravy. Optimálne exteriérové prostredie verejných priestorov je prostredím ekologicky nezaťažným hlukom a exhalátmi, zabezpečujúcim kvalitné a bezpečné prostredie neohrozujúce zdravie obyvateľov a návštevníkov mesta.

Verejné priestory sú miestom prezentácie zdieľaných spoločenských hodnôt. Majú nezastupiteľnú úlohu pre neformálne spoločenské kontakty a pre súdržnosť spoločenstva obyvateľov obce. Sú otvorené nekonečnej množine účelov, ktorými sú ľudia schopní ich naplniť. Verejný priestor by mal mať vysoké požiadavky na čitateľnosť, hierarchiu, jasnú orientáciu, dizajn, ktorý musí byť vhodný pre všetky skupiny obyvateľov a návštevníkov mesta, vrátane znevýhodnených skupín. Verejný priestor musí mať verejný prístup. Proporcie verejných priestorov sú základným skladobným kameňom urbánnej štruktúry.

Kľúčové aktivity v oblasti verejného priestoru na území mesta:

plánovanie územného rozvoja mesta, monitoring aktuálnych trendov v oblasti územného plánovania, vyhodnocovanie stavu územia a stavu jednotlivých funkčných systémov, vrátane technickej infraštruktúry, ochrany prírody, životného prostredia a zelene, koordinácia spracovania strategickkej hlukovej mapy a akčných plánov, tvorba a napĺňanie informačného systému mesta v oblasti územného plánovania

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, www.telecom.gov.sk
- Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, www.minzp.sk
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, www.health.gov.sk
 - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, www.uvzs.sk
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, www.mpsr.sk
- Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny, www.employment.gov.sk/sk/
- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, www.culture.gov.sk
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, www.minv.sk
 - Krajský dopravný inšpektorát, www.minv.sk/?krajsky-dopravny-inspektorat-1
 - Prezídium policajného zboru, www.minv.sk/?kontakty-prezidia-policajneho-zboru

Mestské organizácie

- Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, <http://muop.bratislava.sk/>
- Marianum- mestské pohrebníctvo, www.marianum.sk
- Mestské lesy v Bratislave (príspevková organizácia), www.ba-lesy.sk
- Odvoz a likvidácia odpadu a.s. (obchodná spoločnosť), www.olo.sk
- Bratislavská vodárenská spoločnosť a.s. (obchodná spoločnosť), www.bvsas.sk
- Mestská polícia hlavného mesta SR Bratislavy, <http://mestskapolicia.bratislava.sk/mestska-policia-hlavneho-mesta-sr-bratislavy/os-10>

Iné

Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského (Katedra humánnej geografie a demografie), Ekonomická univerzita v Bratislave, Stavebná fakulta STU (Katedra dopravných stavieb), Ústav manažmentu STU a SPECTRA Centre of Excellence EU, Sociologický ústav SAV, Ekonomický ústav SAV, Ústav krajinnej ekológie SAV (Oddelenie krajinnoekologických syntéz), Výskumné demografické centrum INFOSTAT, Združenie pre územné plánovanie a urbanizmus

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Územný plán hlavného mesta SR Bratislavy rok 2007, v znení zmien a doplnkov, VZN Hl. m. SR Bratislavy č. 4/2007 v znení VZN č. 12/2008 a VZN č. 17/2011
- Územný generel cestovného ruchu (2009),
- Územný generel bývania hlavného mesta SR Bratislavy (2005)
- Územný generel zelene hlavného mesta SR Bratislavy (1999),

- Územný generel záhradkárskych a chatových osád hlavného mesta SR Bratislavy (1999)
- Územný generel zásobovania teplom hlavného mesta SR Bratislavy (1997)
- Aktualizácia územného generelu zásobovania elektrickou energiou hlavného mesta SR Bratislavy (2001)
- Aktualizácia územného generelu zásobovania plynom hlavného mesta SR Bratislavy (2001)
- Aktualizácia územného generelu telekomunikácii hlavného mesta SR Bratislavy (1999)
- Aktualizácia územného generelu kolektORIZÁCIE hlavného mesta SR Bratislavy (1997)
- Aktualizácia územného generelu vodných tokov a vodných plôch hlavného mesta SR Bratislavy (1997)
- Aktualizácia územného generelu zásobovania vodou hlavného mesta SR Bratislavy (2009)
- Aktualizácia územného generelu odkanalizovania hlavného mesta SR Bratislavy (2009)
- Konceptia narábania s pomníkmi, pamätníkmi, pamätnými tabuľami a výtvarnými dielami na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (2014)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Konceptia územného rozvoja Slovenska, v znení zmien a doplnkov, nariadenie vlády SR č. 528/2002 Z. z. v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 461/2011 Z. z.
- Územný plán veľkého územného celku Bratislavský kraj, v znení zmien a doplnkov, VZN Bratislavského kraja č. 18/2007 v znení všeobecne záväzného nariadenia č. 20/2008 (nový ÚPN VÚC Bratislavského samosprávneho kraja, etapa: Koncept riešenia v príprave)
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- revitalizácia a dobudovanie existujúcich verejných priestorov vrátane spolupráce so súkromným sektorom
- koordinácia územnoplánovacej činnosti na území Bratislavy
- zapájanie verejnosti do rozhodovania
- ...

Zrealizované projekty:

Pilotný participatívny proces k premene verejného priestoru (parčík na Svoradovej ulici – zapájanie občanov do rozhodovania už v etape prípravy projektov (v rámci projektu Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy - pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí), (EHP, Nórsko, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

BAUM – Projekt na podporu komunikácie a harmonizáciu územnoplánovacích aktivít v regióne, zameraný na budovanie fungujúceho a efektívneho manažmentu medzi Bratislavou a okolitými obcami, krajskou samosprávou, krajinskými vládami a obyvateľstvom, zohľadňujúc cezhraničnú spoluprácu s rakúskymi partnermi (ERDF, štátny rozpočet, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- súkromné investičné, developerské činnosti zahŕňajúce obnovu existujúcich príp. budovanie nových verejných priestorov
- dobrovoľnícke aktivity s cieľom udržiavať a skrášľovať verejné priestory

NELEŇ PRE ZELEŇ – dobrovoľnícky projekt s cieľom skultúrniť verejné priestranstvá, zapájať verejnosť do rozvoja hl. mesta SR Bratislavy, vybudovať pocit potreby skrášľovania zanedbaných priestorov v centre mesta, vytvoriť povedomie o mieste kde mladí žijú a uvedomovanie si svojej zodpovednosti k okoliu, v ktorom sa dennodenne pohybujú (ID Space Team, o.z., dobrovoľníci, s podporou hlavného mesta Bratislava)

Sociálna inklúzia

Bratislava – demografická výzva

Bratislava patrí k regiónom Slovenska s najvyššou kvalitou podmienok pre život, a to najmä z pohľadu sociálnych a ekonomických aspektov. Mesto má na niektoré verejné služby iba nepriamy vplyv, keďže zriaďovateľom mnohých zariadení sú iné inštitúcie, ale dôležité je hľadať dlhodobé udržateľné spôsoby súčinnosti a spolupráce pre kvalitnejšie a dostupnejšie verejné služby pre obyvateľov hlavného mesta SR Bratislavy. Hlavným zámerom je zvyšovanie úrovne kvality života všetkých obyvateľov a zodpovednosť voči všetkým obyvateľom Bratislavy. Táto idea sa dá plniť citlivým a sociálne zodpovedným prepájaním aktivít občanov, a komunít, verejného, súkromného a neziskového sektora, teda všetkých, ktorí sa hlásia k vytváraniu dôstojných podmienok pre život.

Slovenská populácia bude v nasledujúcich rokoch jednou z najrýchlejšie starnúcich populácií v celej EÚ [3.18], čo bude mať za následok znižovanie počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov a na druhej strane táto skutočnosť povedie k zvýšenému dopytu po sociálnych službách, najmä v oblasti zdravotníctva a dôchodkového zabezpečenia.

Významným demografickým faktorom, ktorý vyvoláva tlak na kvantitatívny ale aj kvalitatívny nárast poskytovaných sociálnych i zdravotných služieb, je rastúci počet seniorov. Zároveň sa očakáva, že celková spoločenská váha seniorov sa vďaka ich predpokladanej vyššej vitalite a spoločenskej aktivite v budúcnosti posilní. Preto je dôležité pripravovať podmienky pre tzv. striebornú ekonomiku, pre aktívne zaradenie seniorov do spoločenského i ekonomického diania v meste, zvyšovanie multigeneračného porozumenia a výhod spolupráce viacerých generácií obyvateľov mesta, pre skvalitnenie života samotných obyvateľov, a zároveň pre jedinečné služby a atraktivnosť mesta.

Kľúčové aktivity v oblasti sociálnej starostlivosti na území mesta:

dostupnosť sociálnych služieb pre občanov, hodnotenie kvality poskytovaných sociálnych služieb, monitoring potrieb poskytovania sociálnych služieb a využívanie sociálnych služieb, *spolupráca* s poskytovateľmi sociálnych služieb, spolupráca s mimovládnyimi organizáciami

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie:

- Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, www.employment.gov.sk/sk/
 - Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, www.upsvar.sk
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, www.health.gov.sk
 - Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, www.uvzs.sk
- Bratislavský samosprávny kraj, www.region-bsk.sk/obcan.aspx

Mestské organizácie :

- Domov tretieho veku, www.dtv.sk
- Domov seniorov Archa, www.dsarcha.bratislava.sk
- Gerium, www.gerium.sk
- Petržalský domov seniorov, www.petrzalskydomseniorov.eu/index.asp

- Domov jesene života, www.domovjesenezivota.eu
- Domov pri kríži, www.domovprikrizi.sk
- Domov seniorov Lamač, www.domov-seniorov-lamac.eu
- Krízové centrum Repuls, www.domov-seniorov-lamac.eu
- Resocializačné zariadenie Retest, www.retest.sk
- Marianum, <http://marianum.sk/>

Iné

školy (napr. Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety), občianske združenia (napr. Proti prúdu), neziskové organizácie (napr. DePaul Slovensko) a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Konceptia pomoci ľuďom bez domova 2018 – 2023 (2017)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 (2010)
- Program aktívneho starnutia hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2014 – 2020 (2014)
- Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy (2012)
- Štúdia demografického potenciálu hlavného mesta SR Bratislavy do roku 2050 (2017)
- Stratégia adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy 2015, Akčný plán adaptácie na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy na území hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2017 – 2020 (2017), projekt „Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy – pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí“
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Územný generel sociálnej starostlivosti hl. m. SR Bratislavy (2014)
- Stratégia Európa 2020 (2010), (Úrad vlády SR, národná úroveň)
- Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020 (2014), (MPSVR SR, národná úroveň)
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020 (2014), (MPSVR SR, národná úroveň)
- Konceptia rozvoja sociálnych služieb BSK (2010), (úroveň BSK)
- ...

Aktivity mesta v rámci medzinárodnej spolupráce

- Partnerstvo Hlavného mesta SR Bratislavy v European End Street Homelessness Campaign
- Spolupráca s Magistrátom hl. mesta Brno v sociálnej oblasti (výmena príkladov dobrej praxe)

- Spolupráca s Magistrátom hl. mesta Praha v sociálnej oblasti (výmena príkladov dobrej praxe)
- Spolupráca s Radnicou mesta Viedeň v sociálnej oblasti (výmena príkladov dobrej praxe)

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- dotačný program pre integračné projekty na získavanie pracovných a sociálnych zručností u ľudí bez domova
- zelená strecha na dome senior Archa – prepojenie na **Bratislava sa pripravuje na zmenu klímy - pilotná aplikácia opatrení v oblasti zadržiavania zrážok v urbanizovanom prostredí** (bližšie v kapitole Životné prostredie)
- prevádzka zariadení sociálnych služieb krízovej intervencie (nocľaháreň MEA CULPA, krízové centrá Fortunáčik, Repuls)
- finančná podpora voľnočasových aktivít detí a mládeže Bratislavy v čase mimo vyučovania v oblasti záujmových, tvorivých, pohybových a vzdelávacích aktivít, s dôrazom na podporu aktivít znevýhodnených skupín obyvateľov hlavného mesta (zdravotne znevýhodnené deti a mládež)
- ...

Zrealizované projekty:

Národný projekt „Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni – Podpora sociálnych služieb v nízkoprahovej sociálnej službe pre deti a rodinu Fortunáčik – nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu (ESF, štátny rozpočet / hlavné mesto Bratislava)

Národný projekt „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti“ pre Krízové centrum REPULS – zariadenie poskytujúce nepretržitú profesionálnu podporu ľuďom, ktorí sa ocitli v krízovej životnej situácii predovšetkým pobytovou formou (ÚPSVaR, NFP / hlavné mesto Bratislava)

Aktivity iných inštitúcií / organizácií na území mesta

- súkromné zariadenia pre seniorov, zdravotne znevýhodnených obyvateľov, domovy pre deti, súkromné krízové centrá a pod.

Vzdelávanie

Bratislava – centrum vzdelávania, vedy a výskumu

Bratislava je najvýznamnejším centrom školstva a vzdelávania na Slovensku a s tým súvisí aj skutočnosť, že je tu skoncentrovaná aj významná časť vysokých škôl/univerzít a slovenského vedecko-výskumného potenciálu. Tento fakt predstavuje pre mesto veľkú príležitosť na ďalší rast, nakoľko mu ponúka množstvo kvalitne pripravených odborníkov, ktorí predstavujú jednu z kľúčových požiadaviek rozvoja.

Štát zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov preniesol na hlavné mesto SR Bratislavu kompetencie aj v oblasti školstva, konkrétne výkon prenesenej pôsobnosti štátnej správy v oblasti základného školstva a výkon samosprávy (ako „originálne kompetencie“) v oblasti materských škôl, základných umeleckých škôl a centier voľného času. V podmienkach hlavného mesta boli tieto kompetencie prerozdelené štatútom hlavného mesta SR Bratislavy medzi hlavné mesto a jeho mestské časti nasledovne:

- hlavné mesto SR Bratislava je zriaďovateľom 12 základných umeleckých škôl a 5 centier voľného času,
- jeho mestské časti zriaďujú materské školy (105) a v prenesenom výkone štátnej správy zriaďujú základné školy (61).

Na území hlavného mesta sa tiež nachádzajú školy zriadené Bratislavským samosprávnym krajom – gymnáziá (20 v kraji), konzervatóriá (2 v kraji) a stredné odborné školy (38 v kraji).

Okrem toho na území hlavného mesta pôsobia školy, ktorých zriaďovateľmi sú fyzické alebo právnické osoby a štátom uznané cirkvi: 29 súkromných materských škôl a 8 cirkevných; 17 súkromných základných škôl a 9 cirkevných; 15 súkromných gymnázií v kraji a 9 cirkevných; 1 súkromné konzervatórium a 1 cirkevné a 18 súkromných stredných odborných škôl a 1 cirkevná.

Sieť škôl v Bratislave tvoria aj špeciálne školy, ktorých zriaďovateľmi sú Okresný úrad Bratislava a fyzické osoby alebo právnické osoby: 11 štátnych špeciálnych materských škôl a 1 súkromná; 9 štátnych špeciálnych základných škôl a 4 súkromné; 16 štátnych špeciálnych stredných škôl a 1 súkromná.

Vytvorenie jednotnej politiky/kurikula hlavného mesta v oblasti školstva a jeho ovplyvňovanie v súlade s ustanoveniami príslušných zákonov na takto kompetenčne rozdrobenom území je jednou z výziev pre mesto.

Hlavné mesto tiež čelí výzvam v oblasti práce s mládežou zameraných najmä na posilnenie jej participácie.

Kľúčové aktivity v oblasti školstva, vzdelávania a mládeže na území mesta:

Prenesený výkon štátnej správy

- základné školy (prenesené kompetencie vykonávané mestskými časťami)
- stredné školy, strediská praktického vyučovania (samosprávny kraj)

Výkon samosprávy (originálne kompetencie):

- základné umelecké školy a centrá voľného času (kompetencie hlavného mesta)

- materské školy, školské jedálne a výdajne stravy, školské kluby detí, jazykové školy pri základných školách (kompetencie mestských častí)
- jazykové školy okrem tých pri základných školách, školské internáty (samosprávny kraj)

Na úseku starostlivosti o mládež podporuje:

- organizovanie práce s mládežou
- aktivitu zdravotne postihnutej mládeže
- rozvoj práce s mládežou
- iniciatívy v rámci práce s mládežou zamerané na
 - poznávanie historického a kultúrneho dedičstva svojej obce
 - poznávanie historického a kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky
 - ochranu životného prostredia
 - mobilitu mládeže a medzinárodnú spoluprácu
 - informačné a poradenské služby
 - záujmové činnosti mládeže
 - oblasť ochrany a podpory zdravia
- zapojenie mládeže do dobrovoľníckej služby
- spoluúčasť mládeže

Platná legislatíva

Zákon č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky v znení neskorších predpisov

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon číslo 282/2008 o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon Slovenskej národnej rady č. 377/1990 Zb. o hlavnom meste Slovenskej republiky Bratislave v znení neskorších predpisov

Štatút hlavného mesta SR Bratislavy

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, www.minedu.sk
 - Iuventa – Slovenský inštitút mládeže, www.iuventa.sk/sk/IUVENTA-home.alej
- Ministerstvo financií Slovenskej republiky, www.finance.gov.sk
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
 - Okresný úrad Bratislava – odbor školstva, www.minv.sk

Mestské organizácie

- Základné umelecké školy: ZUŠ Júliusa Kowalského, Laurinská; ZUŠ Miloša Ruppeldta, Panenská; ZUŠ, Radlinského; ZUŠ, Exnárova; ZUŠ, Hálkova; ZUŠ, Vrbenského; ZUŠ Ľudovíta Rajtera, Sklenárova; ZUŠ Eugena Suchoňa, Batkova; ZUŠ Jozefa Kresánka,

Karloveská; ZUŠ, Istrijská; ZUŠ Jána Albrechta, Topoľčianska; ZUŠ Františka Oswalda, Daliborovo nám.;

- Centrá voľného času: CVČ, Štefánikova; CVČ, Kulíškova; CVČ, Hlinická; CVČ, Pekníkova; CVČ, Gessayova

Iné

vysoké školy, univerzity / fakulty, Vedecký park Univerzity Komenského, Inkubátor Vedeckého parku Univerzity Komenského v Bratislave (Inkubátor UVP), SAV, zriaďovatelia súkromných a cirkevných škôl, tretí sektor, Natur Pack – vzdelávanie v oblasti triedenia odpadu, Slovenská agentúra životného prostredia, Centrá excelentnosti STU v Bratislave, Rada mládeže Bratislavského kraja, Mestský parlament mladých hlavného mesta SR Bratislavy a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Zásady vzťahov hlavného mesta SR Bratislavy k deťom a mládeži zo dňa 27. októbra 2005
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Školské vzdelávacie programy základných umeleckých škôl
- Výchovné programy centier voľného času
- ...

Aktivity mesta v rámci medzinárodnej spolupráce

- aktivity Mestského parlamentu mladých hlavného mesta SR Bratislavy
- členstvo mesta Bratislava v organizácii EUROCITIES
- medzinárodná spolupráca základných umeleckých škôl a centier voľného času
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- podpora umeleckého vzdelávania obyvateľov Bratislavy prostredníctvom základných umeleckých škôl
- podpora trávenia voľného času poskytovaním aktivít v centrách voľného času
- podpora neformálneho a neformálneho vzdelávania prostredníctvom aktivít a činnosti Mestského parlamentu mladých hl. m. SR Bratislavy
- vzdelávanie v oblasti verejného zdravia a zdravého životného štýlu so zameraním sa na udržanie dobrého zdravotného stavu obyvateľov Bratislavy, zmenu životného štýlu obyvateľov Bratislavy, zlepšenie životného a pracovného prostredia mesta. – Kancelária Zdravé mesto
- environmentálna výchova - OLO Centrum – centrum pre ekovýchovu a exkurzie do spaľovne OLO

- Letná Bratislavská univerzita seniorov – bezplatné vzdelávanie seniorov (spolupráca hlavného mesta Bratislava s Univerzitou Komenského)
- ...

Zrealizované projekty:

Mestský parlament mladých hlavného mesta SR Bratislavy – model participácie detí a mládeže na živote mesta – neformálna skupina detí a mladých ľudí (hlavné mesto Bratislava)

ODPADla nám hodina – interaktívne divadelné predstavenie, ktoré učí deti správne triediť odpad (hlavné mesto Bratislava, OLO, a.s., NATUR PACK, a.s.)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- veda a výskum (Vedecký park UK, STU a mnohé iné)
- podieľanie sa na aktivitách veľkého množstva rôznorodých subjektov prostredníctvom kultúrnych programov základných umeleckých škôl a aktivít centier voľného času
- spolupráca súkromných subjektov a neziskových organizácií, majúcimi záujem o podporu vzdelávania detí a mládeže, napr.: podpora vzdelávania v oblasti triedenia odpadu (Natur Pack, a.s.), ekovýchova na materských školách (DAPHNE, NATUR PACK, a.s.), podpora programov protidrogovej prevencie, osвета v oblasti zdravého životného štýlu...,
- inteligentné technológie: napr. mobilná aplikácia na podporu triedenia a recyklácie odpadov (Green bin), výučbové softvéry pre školy
- ...

Triedim, triediš, triedime – podpora environmentálnej výchovy detí (Ministerstvo životného prostredia SR, Slovenská agentúra pre životné prostredie)

NeODPADni z oDPADov – interaktívny sprievodca nakladaním s odpadom pre základné školy (II. stupeň), zahŕňa unikátny výučbový softvér o význame recyklácie odpadov určený pre prácu s interaktívnymi tabuľami a PC. Softvér je bezplatný a školy si ho môžu stiahnuť na stránkach www.zivica.sk/moderneoodpadoch (NATUR-PACK, a.s., Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica n.o.)

Vzdelávací seriál „Nehádzme všetko do jedného vreca“ – päťdielny vzdelávací seriál na počúvanie, ktorý pomáha žiakom základných škôl vnímať súvislosti medzi triedením odpadu a ochranou životného prostredia (NATUR-PACK, a.s.)

Zelená škola – výchovno-vzdelávací program v oblasti environmentálnej výchovy určený pre materské, základné a stredné školy (Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica n.o.)

Kultúra

Bratislava – stredisko kultúrneho života, umenia a kultúrno-kreatívneho priemyslu

Bratislava ako hlavné mesto Slovenskej republiky je jedným z významných centier kultúrneho života a umenia na Slovensku. Je sídlom celoslovenských kultúrnych inštitúcií, organizácií kultúry Bratislavského samosprávneho kraja, hlavného mesta SR Bratislavy, mestských častí Bratislavy, zahraničných kultúrnych inštitútov, a organizácií ďalších zriaďovateľov, organizátorov kultúrnych podujatí, aktérov kultúry a umelcov, čo je predpokladom širokej ponuky kultúrnych aktivít a projektov a poskytuje obyvateľom Bratislavy a jej návštevníkom množstvo rôznorodých možností kultúrneho a umeleckého vyžitia.

Bohatá história Bratislavy - bývalého korunovačného mesta, vysoká koncentrácia národných kultúrnych pamiatok poskytujú mestu jedinečné možnosti prezentácie kultúrneho a historického dedičstva mesta, tradícií, umenia, umeleckých i ľudových remesiel. Aktívne využívanie hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva je predpokladom formovania smerovania rozvoja kultúry a ochrany kultúrneho dedičstva, ochrany kultúrnych pamiatok v podobe rozumných a účelných riešení dobrej správy kultúrnych pamiatok a zariadení, umožňujúcich zároveň rozvoj kultúrno-kreatívneho priemyslu využívajúcim miestne jedinečné osobitosti a bohatú históriu a tradície mesta prostredníctvom kultúrnych a vzdelávacích podujatí a aktivít, podpory cestovného ruchu, podporujúcim zdravý lokálpatriotizmus obyvateľov Bratislavy.

Kľúčové aktivity v oblasti kultúry na území mesta:

ponuka kultúrneho a umeleckého vyžitia pre obyvateľov a návštevníkov Bratislavy, poskytovanie knižničných služieb, podpora kultúry, umenia a kreativity, ochrana a prezentácia kultúrneho dedičstva, udržiavanie miestnych tradícií - tradičných remesiel, výrobkov, udalostí (trhy, deň vodníkov, vianočné trhy), špecialít (vinohradníctvo, kuchyňa), značenie pamiatok a historických miest (SW aplikácie, ..).

Platná legislatíva

Zákon č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z.

Zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (v znení č. [38/2014 Z. z.](#), [126/2015 Z. z.](#), [376/2015 Z. z.](#))

Zákon č. 103/2014 Z. z. o divadelnej činnosti a hudobnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu v *znení neskorších predpisov*

Zákon 189/2015 Z.z. o kultúrno-osvetovej činnosti

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, www.culture.gov.sk/
 - Divadelný ústav Bratislava
 - Hudobné centrum
 - Národné osvetové centrum
 - Slovenská filharmónia
 - Divadlo Nová scéna Bratislava
 - BIBIANA medzinárodný dom umenia pre deti
 - Literárne informačné centrum
 - Umelecký súbor Lúčnica
 - Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
 - Slovenská národná galéria
 - Slovenské centrum dizajnu
 - Slovenské národné divadlo
 - Slovenské národné múzeum
 - Slovenský filmový ústav
 - Slovenský ľudový umelecký kolektív (SL'UK)
 - Tanečné divadlo Ifjú Szivek
 - Univerzitná knižnica v Bratislave
 - Ústredie ľudovej umeleckej výroby
- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, www.economy.gov.sk/
 - Múzeum obchodu, <http://www.muzeumbchoduba.sk/>
- Bratislavský samosprávny kraj, www.region-bsk.sk/obcan.aspx
 - Divadlo Aréna, Astorka, Ludus, Bratislavské bábkové divadlo a iné...

Mestské organizácie

- Múzeum mesta Bratislavy, <http://www.muzeum.bratislava.sk/>
- Galéria mesta Bratislavy, www.gmb.sk
- Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, <http://muop.bratislava.sk/>
- Mestská knižnica v Bratislave, <http://www.mestskakniznica.sk/>
- Bratislavské kultúrne a informačné stredisko, www.bkis.sk

Kultúrne telesá mesta

- Detský zbor
- Cappella Istropolitana
- FS Dolina
- ECHO
- Jagermajster
- Spevácky zbor

Iné

Aliancia Stará Tržnica, Múzeum telesnej kultúry a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty

- Koncepcia narábania s pomníkmi, pamätníkmi, pamätnými tabuľami a výtvarnými dielami na území hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (2014)
- Koncepcie mestských organizácií kultúry do 2018 (Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, Mestská knižnica v Bratislave, Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 – 2020 (2014), (MK SR, národná úroveň)
- Stratégia rozvoja kultúry v BSK na roky 2015 – 2020 (2015), (úroveň BSK)
- ...

Aktivity mesta v rámci medzinárodnej spolupráce

- Aktívne členstvo v Eurocities – sieť európskych miest
- ICOM (International council of museums) – člen Múzeum mesta a Galéria mesta Bratislavy

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- činnosť a kultúrne aktivity a podujatia (festivaly, výstavy, expozície a i.) organizované Hlavným mestom a ním zriadenými organizáciami (Múzeum mesta Bratislavy, Galéria mesta Bratislavy, Mestská knižnica v Bratislave, Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, Bratislavské kultúrne a informačné stredisko)
- činnosť a kultúrne aktivity a podujatia organizované mestskými časťami Bratislavy a nimi zriadenými organizáciami
- finančná podpora umeleckých a kultúrnych aktivít v Bratislave, aktivít propagujúcich Bratislavu v Slovenskej republike i v zahraničí (Ars Bratislavenensis)
- ...

Zrealizované projekty a akcie:

Sprístupnenie horného hradu NKP hrad Devín verejnosti – rekonštrukcia spočívajúca v pamiatkovej obnove hradobných konštrukcií časti areálu národnej kultúrnej pamiatky - horného hradu, znovu sprístupnení hornej časti hradu verejnosti a obnove expozície v podzemných jaskynných priestoroch hradného brala, (FM EHP a Nórska, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, Mestské múzeum Bratislava)

Zreštaurovanie fasády Mirbachovho paláca – objekt zrekonštruovaný podľa pôvodnej architektúry z 18. storočia, (rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, GIB)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- kultúrne a spoločenské podujatia (subjekty v zriaďovateľskej pôsobnosti Bratislavského samosprávneho kraja, iné subjekty)
- ...

Platforma Shared Cities Creative Momentum – zapojenie Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave a Aliancie Stará Tržnica do medzinárodného projektu, (spolufinancovanie cez program Európskej únie Kreatívna Európa / Partnerské mestá: Bratislava, Belehrad, Berlín, Bratislava, Budapešť, Katowice, Praha a Varšava)

Cestovný ruch

Bratislava – mesto priateľstva a pohostinnosti

Bratislava predstavuje bezpochyby najvýznamnejšie centrum cestovného ruchu na Slovensku. Bratislava sa z hľadiska cestovného ruchu orientuje primárne na dva segmenty cestovného ruchu:

- Leisure - kultúrno-poznávací, mestský a nákupný, rekreačný cestovný ruch,
- MICE – biznis segment – kongresový a incentívny cestovný ruch.

V súčasnosti je v Bratislave vybudovaná infraštruktúra cestovného ruchu v celej škále služieb, ktoré sa mesto neustále snaží rozširovať a skvalitňovať a tým zvyšovať jeho atraktivitu v očiach turistov. Z hľadiska cestovného ruchu sa pozornosť mesta orientuje na zabezpečenie lepšej dostupnosti služieb, skvalitnenie celkovej turistickej infraštruktúry a poskytovanie širšieho záberu informácií, ktoré prispievajú v vyššiemu komfortu turistov a návštevníkov mesta.

Produkty cestovného ruchu sú tvorené integráciou rozmanitých služieb a daností (atraktivít) mesta Bratislava. Predpokladom tvorby a realizácie integrovaných produktov cestovného ruchu je efektívne partnerstvo všetkých (vrátane miestnych obyvateľov), ktorí sa podieľajú na poskytovaní služieb cestovného ruchu, na budovaní všeobecnej infraštruktúry, na ochrane pamiatok, prírody, na vytváraní krajiny, kultúrnych hodnôt, spoločenskej atmosféry a podobne.

Prírodný potenciál mesta Bratislavy poskytuje pestré možnosti pre viaceré formy cestovného ruchu. Situovanie Bratislavy priamo v srdci Európy na obidvoch brehoch rieky Dunaj predurčilo mestu už v dávnych dobách stať sa dôležitou obchodnou a kultúrnou križovatkou. Na území mesta Bratislavy a v jeho bezprostrednej blízkosti sa nachádzajú viaceré chránené oblasti a prírodné rezervácie, ktorým sa bližšie venuje kapitola Životné prostredie. Tento prírodný potenciál mesta je veľmi významný nielen pre jeho obyvateľov, ale aj z hľadiska cestovného ruchu, pretože poskytuje celý rad využitia v oblasti prírodných voľnočasových aktivít.

Kľúčové aktivity v oblasti cestovného ruchu na území mesta:

zber a analýza dát o návštevnosti mesta (množstvo turistov, počet prenocovaní v meste, rozsah využívaných služieb), marketingové aktivity, zavádzanie moderných technológií pre vyšší komfort poskytovaných služieb, zlepšujúca sa dostupnosť – silnejúce letisko a lodná doprava vrátane rekreačnej dopravy

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, www.economy.gov.sk/
- Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky, www.telecom.gov.sk/index/index.php
- Bratislavský samosprávny kraj, www.region-bsk.sk/obcan.aspx
 - Krajská organizácia cestovného ruchu Turizmus regiónu Bratislava, www.qob.sk/

Mestské organizácie

- Bratislavská organizácia cestovného ruchu, www.visitbratislava.com
- Bratislavské kultúrne a informačné stredisko (príspevková organizácia), www.bkis.sk
- Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave (príspevková organizácia), <http://muop.bratislava.sk/>
- Zoologická záhrada, www.zoobratislava.sk
- Múzeum mesta Bratislava, <http://www.muzeum.bratislava.sk/>
- Galéria mesta Bratislava, www.gmb.sk
- Správa telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy, www.starz.sk
- Mestské lesy v Bratislave, www.ba-lesy.sk

Iné

Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská spoločnosť sprievodcov cestovného ruchu, Bratislava Hotels Association, Zväz cestovného ruchu, MČ Staré mesto, Asociácia informačných centier Slovenska, Zväz hotelov a reštaurácií SR, Asociácia sprievodcov Bratislavy, Botanická záhrada, Asociácia organizácií cestovného ruchu na Slovensku

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“:

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta:

- Územný generel cestovného ruchu hlavného mesta SR Bratislavy (2009)
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 (2010)
- Marketingová stratégia Hlavného mesta SR Bratislavy v oblasti cestovného ruchu na roky 2009 – 2012 (2008)
- Marketingová a komunikačná stratégia destinácie Bratislava s orientáciou na blízke a zdrojové trhy, s časovým horizontom na roky 2018-2022
- Stratégia MICE pre Bratislavu 2018-2020
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Konceptcia rozvoja tematických ciest na území Bratislavského samosprávneho kraja a Trnavského samosprávneho kraja vrátane akčného plánu (2017), (úroveň BSK)
- Marketingová stratégia destinácie Bratislavský región doma i v zahraničí pre roky 2014-2016 (2014, úroveň BSK)
- Stratégia rozvoja turizmu v Bratislavskom kraji do roku 2020 (2015), (úroveň BSK)
- ...

Aktivity mesta (BTB) v rámci medzinárodnej spolupráce

- ECM – European Cities Marketing (členstvo BTB)
- DCC – Danube Competence Center (členstvo BTB)
- ARGE – Strasse der Kaiser und Könige (členstvo BTB)
- SITE (Society for Incentive Travel Excellence) (členstvo BTB)

- Dohoda medzi hlavným mestom Slovenskej republiky Bratislavou a spolkovou krajinou Dolné Rakúsko 2015-2019

Aktivity BTB na lokálnej úrovni

- Prevádzkovanie a správa turistických informačných centier (stále: TIC Klobučnícka, Letisko M.R.Štefánika, sezónne: ŽST Bratislava – hlavná stanica, AS Mlynské Nivy, HUMA 6, Osobný prístav Bratislava, Bikepoint)
- Publikácie – edičná tvorba
brožúry:
 - Korunovačná Bratislava,
 - Zelená Bratislava,
 - Rodina a deti,
 - Šport a relax,
 - Running city
 - Bratislava mesto chutí,
 - Múzeá a galérie,
 - Tajné fajn (secret doors),
 - Bratislava City and Region card,
 - Zlatá Bratislava,
 - Malá Bratislava (ENG, DE, FR, IT, ESP, CN, HU, RUS)
 - Bratislava Meeting Planners Guide
 - MICE brožúra
- Mapy:
 - Skladacia mapa A2 (ENG/DE, FR/IT, ESP/PORT, HU/PL, CN/JP, RUS/UKR)
 - Trhacia mapa A3
- Marketingové a komunikačné aktivity
 - Spolupráca na mestských podujatiach: Korunovačné dni, Rímske hry – LIMES DAY, Kultúrne leto a hradné slávnosti, Bratislavské mestské dni, Vianočné trhy,
 - Podpora produktov (komunikačná podpora a parciálne zabezpečenie aktivít na kultúrnych, spoločenských, športových podujatiach v meste), podpora vlastného produktu: zľavová karta Bratislava Card City & Region
 - Destinačný manažment (členstvo v národných a medzinárodných organizáciách CR)
 - Infraštruktúra CR, informačno – navigačný systém v destinácii
 - Prevádzka webovej stránky www.visitbratislava.com – content management, videocontent, aktualizácia, promo kultúrnych aktivít, atď.,
 - Kampane na cieľových trhoch (ČR, AT, DE, GB): najmä online a offline, ATL, BTL
 - Famtripy, presstripy, infocesty – Leisure / MICE, (žurnalisti, touroperátori, hosted buyers, vloggeri, bloggeri)
 - Zásobovanie propagačnými materiálmi – prevádzky poskytujúce služby v cestovnom ruchu, členovia, partneri, stakeholderi
 - Zabezpečovanie pokrytia Wifi signálu v mestskej časti Bratislava - Staré Mesto, inštalácia smart technológií (dotykové infopanely, wifi splash screen v TIC Klobučnícka ap.)
 - Vzdelávacie aktivity, networking, sieťovanie subjektov

Zrealizované projekty a akcie:

Slovenský dom CENTROPE – slovenská decentralizovaná kancelária pre spoluprácu, združenie právnických osôb založené na základe schválenia zastupiteľstiev miest Bratislava a Trnava v roku 2008. Hlavný cieľ združenia je konať v mene svojich členov a zastupovať ich spoločné záujmy v rámci multilaterálnej iniciatívy Centrope. Členovia združenia: hlavné mesto Bratislava, kraj Bratislava, mesto Trnava, kraj Trnava, mesto Svätý Júr, mesto Stupava, Mestská časť Bratislava - Čunovo.

Dotykové obrazovky v turistickom informačnom centre – navigácia k pamiatkam mesta využívajúca intuitívne rozhranie a prehľadné zobrazenie, turisti prostredníctvom nej môžu získať aktuálne informácie o meste, ako aj práve prebiehajúcich podujatiach

WIFI spoty – dátové centrá poskytujúce prístup na internet a zároveň zbierajúce informácie o návštevníkoch (Turistické informačné centrá, Primaciálne námestie)

Pamiatková obnova mestských objektov – zatriktívnenie a sprístupnenie nevyužitých významných historických priestorov, ktoré sú ťažiskové pre históriu mesta (rozpočet mesta, GIB)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- Vínne cesty v regióne Centrope - interaktívny sprievodca po vínnych cestách v pohraničnom území Slovenska, Českej republiky, Rakúska a Maďarska (krajská organizácia cestovného ruchu Bratislava Region Tourism)
- Marketing – Magazín Bratislava región (úroveň BSK)
- Aktivity s cieľom zachovať historické hodnoty mesta, podporovať estetické cítenie v spoločnosti, zlepšovať životné prostredie a budovať hrdosť na svoje mesto (Bratislavský okrášľovací spolok, o.z.)
- Víkend otvorených parkov a záhrad (Národný trust n.o., s podporou MK SR, hlavného mesta Bratislava, mestskej časti Staré mesto, ISA Slovensko o.z.)
- ...

Rozvoj tematických ciest v Bratislavskom a Trnavskom kraji ako produkt cestovného ruchu – spracovanie koncepčných materiálov (MDVaRR, BSK, TTSK)

DESTINATOUR – posilnenie spolupráce v oblasti cestovného ruchu medzi prihraničnými turistickými destináciami Dolné Rakúsko a Bratislavský samosprávny kraj (ERDF, Program cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Rakúsko 2007-2013, INTERREG IVA)

Šport

Bratislava – mesto v pohybe

Telesná kultúra, šport a turistika sú zásadnými činiteľmi, ktoré ovplyvňujú fyzický a psychický vývoj človeka a významnou mierou prispievajú k pestovaniu zdravého životného štýlu človeka v každom jeho veku. Rozvoj športových a relaxačných aktivít a zariadení na území mesta je dôležitou a nevyhnutnou súčasťou existencie mesta a života jeho obyvateľov, ktorí sú vystavení rastúcemu životnému tempu, nárastu sociálno – patologických a iných nežiaducich javov v prostredí veľkomesta. Dostatok atraktívnych a ľahko dostupných možností slúžiacich na uspokojenie športovo – rekreačných potrieb obyvateľov i návštevníkov zvyšuje kvalitu ich života, a prispieva zároveň k vytváraniu pozitívneho obrazu mesta atraktívneho pre život a trávenie voľného času. Mesto vytvára podmienky pre športovanie verejnosti, pre výkonnostný aj vrcholový šport prostredníctvom svojej organizácie Správa telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta, ktorá spravuje a prevádzkuje 2 zimné štadióny s 3 vnútornými ľadovými plochami, 1 krytú plaváreň, 7 letných kúpalísk, 3 sauny, 1 posilňovňu a 1 fitness centrum, ktoré prevádzkuje v súlade so zákonom č. 440/2015 Z. z. - Zákon o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Z hľadiska športových a voľnočasových aktivít má mesto Bratislava obrovský prírodný potenciál v podobe rozsiahleho územia Malých Karpát, Bratislavského lesoparku, rieky Dunaj a Malý Dunaj, viacerých prírodných jazier, areálu vodných športov v Čunove, atď.

Kľúčové aktivity v oblasti športu na území mesta:

ponuka širokej škály športovísk a športovo – rekreačných zariadení pre obyvateľov a návštevníkov Bratislavy, rozvoj turistiky a cykloturistiky, podpora významných medzinárodných športových podujatí, podpora športu u detí a mládeže, vzdelávanie v oblasti zdravého životného štýlu, zvyšovanie podielu športovo aktívnych obyvateľov všetkých vekových kategórií

Štátne, rezortné a im podriadené organizácie

- Úrad vlády Slovenskej republiky, www.vlada.gov.sk/
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, www.minedu.sk
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, www.minv.sk
- Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, www.mosr.sk
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, www.employment.gov.sk/sk/
- Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, www.health.gov.sk
- Ministerstvo životného prostredia, www.minzp.sk
- Vodohospodárska výstavba, š.p.
- Bratislavský samosprávny kraj, www.region-bsk.sk/obcan.aspx

Mestské organizácie

- Správa telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta SR Bratislavy, www.starz.sk
- Mestské lesy v Bratislave (príspevková organizácia), www.ba-lesy.sk

- Centrá voľného času: CVČ, Štefánikova; CVČ, Kulíškova; CVČ, Hlinícka; CVČ, Pekníkova; CVČ, Gessayova

Iné

Slovenský olympijský výbor, Slovenský paralympijský výbor, Konfederácia športových zväzov SR, Národné športové zväzy - Slovenský futbalový zväz, Slovenský zväz ľadového hokeja a iné, Slovenská asociácia športu na školách, Bratislavské športové zväzy, Fakulta telesnej výchovy a športu, občianske združenia a iné...

Súčasný potenciál mesta Bratislava stať sa „smart“

Existujúce strategické a iné významné dokumenty mesta

- Územný generel športu a rekreácie hlavného mesta SR Bratislavy (2009),
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 – 2020 (2010)
- Program primátora 111 krokov ako vrátiť Bratislavu Bratislavčanom na roky 2014 – 2018 (2014)
- Konceptia rozvoja Správy telovýchovných a rekreačných zariadení hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2016 – 2018 (2016)
- Konceptia rozvoja mestských lesov v Bratislave na roky 2016 – 2018 (2016)
- Konceptia rozvoja horskej cyklistiky na území Mestských lesov v Bratislave (2015)
- ...

Iné súvisiace strategické dokumenty

- Zákon 440/2015 Z.z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov (2015), (národná úroveň)
- Konceptia štátnej politiky v oblasti športu - Slovenský šport 2020 (2013), (národná úroveň)
- ...

Aktivity mesta na lokálnej úrovni

- podpora športovej činnosti mládeže prostredníctvom grantového programu pre voľný čas, šport a sociálne aktivity detí a mládeže
- podpora investičných športových projektov prostredníctvom Peňažného fondu na podporu rozvoja telesnej kultúry v hlavnom meste SR Bratislave
- finančná podpora športových aktivít a významných medzinárodných športových podujatí, ktoré sa konajú na území Bratislavy – medzinárodné plavecké preteky Orca Cup, Horský beh Baba – Kamzík, významné medzinárodné športové podujatia ako sú ME, MS, svetové poháre, ktoré sa konajú v Bratislave
- budovanie FITPARKOV – exteriérových fitness zariadení pre deti a mládež (GIB)
- budovanie a prevádzka cyklistických zjazdových tratí (Mestské lesy Bratislava v spolupráci s občianskymi združeniami)
- organizovanie medzinárodných športových podujatí STARZ-u – Národný beh „Devín – Bratislava s medzinárodnou účasťou, medzinárodná cyklotúra Cesta priateľstva, Silvestrovský beh bratislavskými mostami...

- Turnaj štyroch miest (Budapešť, Bratislava, Ľubľana a Záhreb) – každé 4 roky turnaj organizuje Bratislava
- Medzinárodné hry žiakov – bratislavskí mladí reprezentanti do 15 rokov sú ich pravidelnými účastníkmi
- finančná podpora voľnočasových aktivít detí a mládeže Bratislavy v čase mimo vyučovania v oblasti záujmových, tvorivých, pohybových a vzdelávacích aktivít, aktivít na podporu rozvoja talentu, výkonnostného športu a športových aktivít, s dôrazom na podporu športovania detí a mládeže
- ...

Zrealizované projekty a akcie:

Rekonštrukcia Zimného štadiónu O. Nepelu (štátny rozpočet, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, GIB)

Výstavba šatní v tréningovej hale Zimného štadióna O. Nepelu (štátny rozpočet, rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, STaRZ)

Lanové centrum ZSE (Lanoland) v areáli Bratislavského lesoparku na Kolibe (rozpočet mesta / hlavné mesto Bratislava, Mestské lesy v Bratislave, prevádzkovateľ Združenie Lanové centrum Koliba - Quinta Essentia, s.r.o. a YMCA na Slovensku.)

Budovanie a prevádzka cyklistických zjazdových tratí (hlavné mesto Bratislava, Mestské lesy v Bratislave, občianske združenia Slobodný Bajker o.z., OZ SloMBA, OZ Pedál)

Aktivity iných inštitúcií/organizácií na území mesta

- Nadácia SPP – grantové programy na podporu športu
- Informačný systém športu (národná úroveň, MŠVVŠ SR)
- „Môžebyť.sk“ - multimediálny projekt popularizácie športu a pohybových aktivít pre deti a mládež (národná úroveň, MŠVVaŠ SR)
- podpora elitných športovcov Slovenskej republiky a vzdelávanie športových odborníkov a športovcov (národná úroveň, MŠVVaŠ SR)
- ...

SWOT analýza

SWOT analýza predstavuje prehodnotenie vnútorných atribútov mesta z pohľadu jeho silných a slabých stránok a vonkajších atribútov prostredia mimo mesta, pozitívnych (príležitosti) aj negatívnych (ohrozenia). Cieľom SWOT analýzy bolo zosumarizovať existujúci východiskový stav, možnosti a hrozby, ktoré môžu ovplyvniť potenciál Bratislavy stať sa rozumným mestom. Analýza sa zakladá na posúdení 12-tich zadefinovaných prioritných oblastí rozvoja mesta Bratislava ako rozumného mesta, nie je však zďaleka vyčerpávajúca a je otvorená novým výzvam vo všetkých oblastiach.

Popri vlastnej analýze východísk mesta pre „smart city“ koncepciu boli zohľadnené aj výsledky SWOT analýz realizovaných v minulosti v rámci strategických dokumentov mesta resp. kraja: Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010-2020 (2010), Územný generel dopravy hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy (2016) a Regionálna integrovaná územná stratégia Bratislavského kraja 2014 – 2020 (2015).

Silné stránky

- centrálna poloha v rámci stredoeurópskeho priestoru,
- štatút hlavného mesta Slovenskej republiky,
- postupné zvyšovanie elektronizácie služieb samosprávy,
- prevádzka kancelárie prvého kontaktu „Front office“ – služby občanom,
- aktívna účasť na národnom Informačnom systéme „Centrálna správa referenčných údajov verejnej správy“ (zníženie administratívnej záťaže občanov/podnikateľov pri vybavovaní záležitostí na úradoch),
- postupné zvyšovanie participácie verejnosti a kľúčových aktérov na rozhodovaní, príprave, tvorbe dokumentov, projektov,
- zastúpenie všetkých druhov dopravy (cestnej, železničnej, vodnej, leteckej a kombinovanej),
- pokrytie mesta linkami mestskej hromadnej dopravy,
- narastajúci význam koľajovej dopravy (koncept mestotvornej električky),
- narastajúca podpora alternatívnej dopravy v meste (najmä elektromobilita),
- radiálový systém napojenia mestských častí,
- potenciál okruhov v prepojení na radiály a železničnú dopravu,
- koordinovaný energetický manažment (špeciálne odborné pracovisko Magistrátu hl. m. SR Bratislavy – oddelenie energetického manažmentu),
- podpora elektromobility na území mesta,
- výnimočný prírodný potenciál vrátane významných zdrojov pitných vôd a chránených území a území Európskeho významu s vysokou biodiverzitou,
- priaznivé prírodné podmienky v meste pre vyrovnávanie sa zo zmenou klímy,
- aktívny prístup mesta ku klimatickej zmene,
- protipovodňová ochrana,
- kvantitatívne dostatočné zastúpenie zelene na území mesta,
- participatívne zapojenie mladých architektov do projektových riešení v oblasti životného prostredia a tvorby verejného priestoru,
- ekonomický a vzdelanostný potenciál mesta na realizáciu vízie obehového hospodárstva,
- aktívny prístup mesta k revízií tzv. brownfieldov (nevyužívaných území) za účelom prehodnotenia ich ďalšieho využitia,
- vnímanie Bratislavy v zahraničí ako mesta priťahujúceho ekonomické aktivity (prítomnosť kvalifikovanej pracovnej sily, podmienky pre znalostne orientovanú ekonomiku),
- vysoká kúpna sila obyvateľov,
- vysoká koncentrácia podnikateľských subjektov,
- vysoký potenciál pre rozvoj inovačných aktivít: Bratislava je centrum vzdelávania a inovácií na Slovensku (sídlo univerzít, vysokých škôl, coworkingových centier, inkubátorov, akceleratorov, kreatívnych centier a pod.),
- vysoký potenciál priestorov verejnej a súkromnej zelene (bývalé historické parky a záhrady),
- dostatočné množstvo nezastavaných priestorov vo vnútornom aj vonkajšom meste,
- výnimočný historicko-kultúrny potenciál verejných priestorov (mesto na rieke),
- vysoký prírodný potenciál pre rozvoj ekosystémových služieb a nadväzujúcich environmentálnych, ekonomických a sociálnych benefitov pre obyvateľov a návštevníkov mesta,

Silné stránky

- vysoká kvalita podmienok pre život (socioekonomické aspekty, úroveň zdravotnej starostlivosti, ponuka práce),
- koncepcia pomoci ľuďom bez domova,
- podpora sociálnych služieb,
- pomerne vyspelý tretí sektor orientovaný na sociálne problémy,
- hlavné mesto – centrum vysokoškolského vzdelávania, vedy, výskumu a vývoja na Slovensku,
- nadpriemerne vzdelané obyvateľstvo,
- práca s deťmi a mládežou (centrá voľného času),
- podpora participácie detí a mládeže na živote mesta: Mestský parlament mladých hlavného mesta SR Bratislavy,
- vyspelá sieť neziskových sociálnych služieb a inštitúcií,
- spolupráca samosprávy s podnikateľským sektorom, inými verejnými inštitúciami/organizáciami a tretím sektorom najmä v oblasti environmentálneho vzdelávania, vzdelávania v oblasti zdravého životného štýlu, a pod.,
- hlavné mesto – centrum kultúrneho života na Slovensku (kultúrne inštitúcie nadregionálneho a celoslovenského významu),
- bohaté kultúrne tradície a historické dedičstvo mesta,
- široká ponuka kultúrnych aktivít a projektov prístupných širokej verejnosti,
- grantová podpora projektov v oblasti kultúry,
- atraktivita prírodného prostredia, kultúrneho a historického dedičstva pre turistov,
- dobré predpoklady mesta ako multimodálneho dopravného uzla v oblasti cestovného ruchu,
- relatívna bezpečnosť regiónu,

Slabé stránky

- roztrieštenosť kompetencií medzi jednotlivými úrovňami samosprávy (mestské časti, mesto, samosprávny kraj),
- rezervy v integrácii plánovania rozvoja mesta a správy územia mesta,
- zber a spravovanie dát vrátane výmeny informácií v rámci samosprávy a spolupráce mesta s kľúčovými aktérmi (organizáciami, inštitúciami),
- chýbajúca platforma s otvorenými dátami (dáta pre občana),
- slabá podpora zavádzania inovatívnych technológií do praxe,
- absencia inteligentných mobilných aplikácií kombinujúcich miestne služby s navigáciou v priestore,
- rezervy v zavádzaní participatívnych nástrojov,
- prevaha individuálnej automobilovej dopravy nad inými dopravnými prostriedkami,
- nízky podiel cyklistickej dopravy a nedostatočná cyklistická infraštruktúra vrátane systému zdieľania bicyklov (tzv. bike-sharing),
- nedostatočné, časovo a finančne náročné využitie potenciálu koľajovej dopravy na území mesta,
- zhoršený stav električkových tratí,
- absencia komplexného inteligentného informačného systému vrátane parkovacej politiky na báze inovácií a moderných technológií,
- absencia systematického inteligentného dynamického riadenia dopravných križovatiek na báze preferencie MHD, príp. záchranných zložiek,
- hustá sieť cestných komunikácií vyžadujúca finančne a časovo náročná na údržbu a opravy,
- problémy v statickej doprave v spojení s tlakom hustej individuálnej dopravy pracujúcich, ktorí dochádzajú do Bratislavy z okolitých miest,
- nízky podiel využívania obnoviteľných zdrojov energie,
- monofunkčné a energeticky náročné verejné osvetlenie,
- množstvo budov/nehnutelností vo vlastníctve mesta, resp. jeho správe, ktoré vyžadujú energetickú modernizáciu,
- prevaha vplyvu súkromných vlastníkov a podnikateľského sektora na nakladaní s energiami na území mesta (zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovanie energetickej účinnosti),
- silne narušené životné prostredie vplyvom ľudských aktivít,
- nízke environmentálne povedomie obyvateľov mesta (hospodárenie s vodou, energiami, nakladanie s odpadmi...),
- častá prevaha ekonomických záujmov nad environmentálnymi záujmami,
- nízke povedomie environmentálne povedomie obyvateľov,
- vysoká produkcia odpadu a nízky podiel separovaného odpadu,
- absencia efektívneho systému odpadového hospodárstva založeného na inováciách a inteligentných technológiách,
- absencia koncepčného prístupu k rozvoju zelenej infraštruktúry za účelom podpory ekosystémových služieb na území mesta,
- slabá ochrana historickej zelene a jej postupný zánik,
- nesúrodé informácie o kvalitatívnom a kvantitatívnom potenciáli mestských pôd,
- prítomnosť veľkého množstva environmentálnych záťaží na území mesta,
- absencia nástrojov podporujúcich obehové hospodárstvo,
- nízka miera prepojenia súkromného sektora s verejnou správou,

Slabé stránky

- slabý transfer poznatkov z vedy a výskumu do podnikateľskej praxe,
- administratívna a byrokratická náročnosť komunikácie medzi mestom a podnikateľmi,
- nízka podpora začínajúcich podnikateľov v oblasti inovácií, kreatívneho priemyslu,
- chýbajúca sieť existujúcich coworkingov, inkubátorov, fablabov, kreatívnych centier, start-upov v regióne s prepojením na podnikateľské subjekty podľa ich zamerania a činností,
- absencia stratégie tvorby verejných priestorov poskytujúcich komplex ekosystémových služieb a nadväzujúcich environmentálnych a sociálnych benefitov (kultúrnych služieb) pre obyvateľov a návštevníkov mesta,
- postupný zánik historickej zelene,
- zlý technický stav mestskej zelene a nadväzujúceho verejného priestoru,
- obmedzená prirodzená funkcia zelene priaznivo vplývať na kvalitu ovzdušia vo verejnom priestore,
- znížená vizuálna kvalita mestského prostredia a jeho bezpečnosť vplyvom nedostatočnej starostlivosti o zeleň (nepriehľadné ostrovy zelene),
- chýbajúce inteligentné zosieťovanie verejných priestorov a zelených plôch,
- nepriaznivý demografický potenciál hlavného mesta: rýchlo starnúca populácia, znižovanie počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov,
- strata medzigeneračného porozumenia,
- zvýšený dopyt starnúcej populácie po sociálnych službách vrátane zdravotníctva,
- chýbajúce nástroje prevencie sociálneho vylúčenia a krízových situácií,
- počet ľudí bez domova,
- veľký počet denne prítomných osôb na krytie poskytovania verejných služieb,
- neuspokojivý technický stav zariadení sociálnych a iných verejných služieb,
- rezervy v zabezpečení bezpečnosti seniorov (kamerové systémy, inteligentné osvetlenie, bezbariérové prvky, mobilita v rámci mesta),
- slabá informovanosť obyvateľov o možnostiach sociálnych služieb,
- slabé prepojenie oblasti vedy, výskumu a vývoja s potrebami a aktivitami mesta v oblasti vzdelávania,
- nízka miera angažovanosti detí a mládeže na živote mesta (chýbajúca grantová a odborná podpora),
- indície o klesajúcej kvalite vzdelávania na stredných školách,
- nízke kultúrne povedomie obyvateľov, nedostatočný vzťah obyvateľov ku kultúrnemu dedičstvu a tradíciám vlastného mesta,
- chýbajúce koncepčné riešenie rozvoja kultúry, kultúrneho a kreatívneho priemyslu na území mesta,
- slabá podpora a realizácia projektov špecificky zameraných na históriu Bratislavy,
- slabé využitie informačno-komunikačných technológií v oblasti kultúry a jej propagácie (napr. knižnice, múzeá, bezpečnosť),
- nízka miera využívania inteligentných a ekologických technológií na obnovu a ochranu kultúrnych a historických pamiatok,
- nevyužitý potenciál mesta ako cieľovej destinácie MICE (mítingy, stimuly, konferencie, podujatia),
- nepostačujúca moderná kapacitná infraštruktúra pre kongresový cestovný ruch slabá technická infraštruktúra pre rozvoj športových aktivít,
- úroveň poskytovaných služieb v oblasti športu.

Príležitosti

- inovačný trojuholník Viedeň-Brno-Bratislava ako jeden z najvýznamnejších európskych cezhraničných inovačných regiónov,
- synergické pôsobenie Viedne a Bratislavy,
- aktívna spolupráca v cezhraničnom priestore,
- rozvoj striebornej ekonomiky,
- prepájanie dát a informačných systémov medzi samosprávou mesta, subjektmi verejnej správy a podnikateľským sektorom,
- Bratislava – strategický multimodálny dopravný uzol,
- koordinovaná spolupráca pri dopravných projektoch cezhraničného významu v rámci spolupráce CENTROPE,
- štátne investície do opravy cestnej infraštruktúry hlavného mesta,
- možnosť získania veľkých finančných prostriedkov na realizáciu opatrení na rozvoj infraštruktúry z EÚ zdrojov, napr. Integrovaného regionálneho operačného programu 2014 – 2020 (IROP),
- rast podielu verejnej hromadnej dopravy na úkor individuálnej automobilovej dopravy,
- takmer polovica ciest individuálnou automobilovou dopravou je do 5 km, čo je ideálna dĺžka ciest pre použitie bicykla,
- prepájanie informačných systémov v rámci dopravy v Bratislavskom samosprávnom kraji a na národnej úrovni,
- presun cestujúcich na verejné druhy dopravy (autobusová, železničná) podporou integrovaného dopravného systému v Bratislavskom samosprávnom kraji vrátane prihraničných regiónov.
- podpora elektromobility v regióne Bratislava – Viedeň (tzv. zelená diaľnica),
- rozvíjajúca sa infraštruktúra pre elektromobily v iných mestách na Slovensku s prepojením na hlavné mesto Bratislava,
- medzinárodné záväzky a národný záujem o energetickú bezpečnosť, zvyšovanie energetickej efektívnosti a o využívanie energie z obnoviteľných zdrojov.
- zachované prírodné hodnoty nadregionálneho významu, vrátane rozsiahlych zásob podzemných vôd,
- rastúca cena vody a z toho vyplývajúci tlak na efektívnejšie zhodnotenie vodných zdrojov Bratislavy,
- globálne klimatické zmeny a potreby komplexných adaptačných opatrení v mestách,
- aktívna účasť mesta na medzinárodných platformách v oblasti vodného manažmentu (Urban Water Agenda 2030), adaptácie na klimatické zmeny (Mayors Adapt).
- aktivity v rámci dunajskej stratégie – stratégie EÚ pre dunajský región,
- medzinárodná spolupráca Slovensko - Rakúsko v oblasti ochrany a obnovy biodiverzity (INTERREG SK – AT),
- spolupráca mesta so štátnymi, rezortnými organizáciami a vedecko-výskumným sektorom v oblasti monitorovania kvality životného prostredia v meste,
- podpora obehového hospodárstva na úrovni Európskej únie,
- potreba zníženia závislosti od neobnoviteľných zdrojov za účelom zabezpečenia udržateľného hospodárskeho rastu,

Príležitosti

- využitie vedecko-výskumného a podnikateľského potenciálu v prospech mesta a regiónu,
- mesto ako „živé laboratórium“ pre testovanie inovatívnych riešení,
- veľké investičné zámery reflektujúce požiadavky na verejné priestory,
- rozvoj Bratislavy v duchu živého, polyfunkčného mesta na báze spolupráce mesta, akademického sektora a investorov pri územnom plánovaní a výstavbe, vrátane verejnej participácie,
- medzinárodná spolupráca v sociálnej oblasti Bratislava – Brno – Praha – Viedeň,
- investície štátu do zdravotníctva: výstavba novej Univerzitnej nemocnice Rázsochy, rekonštrukcia Ružinovskej nemocnice,
- štátna podpora sociálnych podnikov: socioekonomická podpora znevýhodnených sociálnych vrstiev (napr. zdravotne postihnutých občanov),
- rozvíjanie inovatívnych, progresívnych foriem služieb zamestnanosti, rozvoj sociálnych podnikov pre ekonomicky, zdravotne znevýhodnené sociálne vrstvy obyvateľov,
- medzinárodná spolupráca v oblasti školstva, vedy a výskumu s prepojením na agendu mesta,
- medzinárodná spolupráca centier voľného času,
- trend zdravého životného štýlu,
- inovácia vzdelávacích programov,
- členstvo v medzinárodnej organizácii EUROCITIES,
- členstvo v Medzinárodnej rade múzeí (ICOM),
- mediálne prostredie zamerané na Bratislavu,
- rozvoj kreatívneho priemyslu v nadväznosti na výskum a inovácie,
- možnosti pre rozširovanie cezhraničnej spolupráce cezhraničnej spolupráce v oblasti cestovného ruchu vrátane kongresového cestovného ruchu,
- aktivizácia cestovného ruchu na národnej úrovni na základe rôznych dotačných programov EÚ
- prepojenie na vinohradnícku tradíciu (vínne cesty) a iné kultúrne tradície v mestách a obciach Bratislavského samosprávneho kraja a v regióne Centrope (Slovensko, Česko, Rakúsko, Maďarsko),
- posilnenie postavenia Bratislavy ako európskej metropoly; zjednodušenie cestovania v rámci EÚ,
- nové trendy v cestovnom ruchu a preferovanie bezpečnejších a bližších destinácií,
- aktivita nízko-nákladových leteckých spoločností v oblasti turizmu,
- potenciál rieky Dunaj pre rozvoj v oblasti cestovného ruchu, športu a voľnočasových a rekreačných aktivít,
- prírodný potenciál mestských lesov (oblasť Malých Karpát, Bratislavský lesopark) a jazier pre rozvoj športových, voľnočasových a rekreačných aktivít,
- rozvoj technickej infraštruktúry v oblasti športu v prepojení na organizovanie medzinárodných podujatí.

Ohrozenia

- obmedzená možnosť Bratislavy čerpať finančné prostriedky zo zdrojov EÚ,
- komplikované kompetenčné postavenie mesta Bratislavy v rámci územno-správneho členenia Slovenskej republiky (kraje, okresy, obce),
- centralizácia verejných financií,
- záujem akademického a podnikateľského sektora o spoluprácu so samosprávou mesta.
- pokračujúca rýchla motorizácia spoločnosti, nároky na intenzitu prepravy,
- rast spádovej oblasti v spojení so suburbanizáciou Bratislavy,
- rastúci trend obľúbenosti individuálnej automobilovej dopravy u obyvateľov nielen za prácou ale aj nákupmi, voľnočasovými, kultúrnymi a i aktivitami,
- absencia metód preferencie verejnej hromadnej dopravy z regiónu,
- záťaž na cestnú infraštruktúru (dynamická aj statická doprava) občanmi dochádzajúcimi do Bratislavy za prácou,
- nedostatok financií z externých zdrojov na realizáciu aktivít v oblasti systematického zvyšovania energetickej efektívnosti a znižovania energetickej náročnosti mestskej infraštruktúry,
- pretrvávajúca energetická náročnosť ekonomiky a nedostatočný podiel dodávky z obnoviteľných zdrojov energií,
- kompetencie mesta v oblasti ochrany vôd vrátane zdrojov pitných vôd,
- zvyšovanie negatívnych vplyvov ekonomických činností na životné prostredie v dôsledku vysokého hospodárskeho rastu,
- vyčerpanie neobnoviteľných prírodných zdrojov,
- úbytok biodiverzity,
- záber poľnohospodárskej pôdy vplyvom suburbanizácie mesta,
- silný lobbying nadnárodných developerov a investorov v rámci urbánneho rozvoja miest,
- zavádzanie princípov obehového hospodárstva v praxi vyžaduje širokospektrálne, systematické a finančne náročnejšie riešenia (prierezové rôznymi odvetvami),
- byrokratická záťaž vo vzťahu k začínajúcim podnikateľom a malým a stredným podnikom,
- možný konfliktný záujem mesta s národným záujmom (prevaha ekonomických záujmov nad environmentálnymi a sociálnymi potrebami mesta),
- narastajúce medzigeneračné hodnotové rozdiely,
- „kult peňazí“ potlačujúci význam iných aspektov života,
- prudký vývoj informačných a komunikačných technológií bez ohľadu na sociálnu štruktúru spoločnosti,
- obmedzená úloha mesta v rozvoji sociálneho a nájomného bývania,
- zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva,
- prerozdelené kompetencie medzi hlavné mesto a mestské časti v oblasti školstva,
- limitované možnosti mesta podieľať sa na vytváraní a usmerňovaní cieľov vzdelávania v regionálnom školstve,
- zmenšenie koncentrácie spoločenských aktivít vplyvom pokračujúcej suburbanizácie a decentralizácie mesta,
- možnosti financovania projektov v oblasti kultúry vrátane medzinárodnej spolupráce,
- všeobecný trend poklesu záujmu populácie o tradičné kultúrne zariadenia,

Ohrozenia

- aktívny záujem o investície do vzniku kongresového centra,
- dostupnosť finančných zdrojov pre komplexný a systematický rozvoj cestovného ruchu,
- prerozdelené kompetencie a finančné prostriedky medzi Bratislavský samosprávny kraj, hlavné mesto a mestské časti v oblasti športu.

Bibliografia

- [3.1] **TUWIEN. 2015.** *europeansmartcities 4.0*. Wien : Vienna University of technology, 2015.
- [3.2] **Rozpočet hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2018 – 2020**, <http://www.bratislava.sk/rozpocet-hlavneho-mesta-sr-bratislavy-na-roky-2018-2020/d-11055797/p1=11049950>
- [3.3] **Územný generel dopravy, 2015.** Bratislava : Centrum dopravného výzkumu
- [3.4] <https://touchit.sk/dopravne-zapchy-kazdodenny-ritual-cestou-do-bratislavy/108392#prettyPhoto>
- [3.5] <http://emobility-vibrate.eu/sk/content/view/kde-nabijat>
- [3.6] **Akčný plán udržateľného energetického rozvoja, 2013.** Energetické centrum Bratislava.
- [3.7] **Koncepcia rozvoja hl. mesta v oblasti tepelnej energetiky, 2007.** Tebodin Slovakia, Bratislava.
- [3.8] **Sustainable Energy Action Plan, 2005.** Covenant of Mayors for Climate and Energy.
- [3.9] **Národný emisný informačný systém, 2017.** http://www.air.sk/neiscu/main_gui.php
- [3.10] <http://kdenabijat.sk/mapa-stanic/>
- [3.11] **Zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.**
- [3.12] **Environmentálna regionalizácia SR, 2016. IV. Vydanie SAŽP, MŽP SR, 134 str.**
- [3.13] **Európska komisia. 2015a.** Kruh sa uzatvára: Komisia prijíma ambiciózný nový balík o obehovom hospodárstve na posilnenie konkurencieschopnosti, zamestnanosti a udržateľného rastu, tlačová správa Brusel 2. december 2015. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6203_sk.htm
- [3.14] **Európska komisia. 2015b.** Kruh sa uzatvára – Akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo. Brusel 2. december 2015. Document 52015DC0614. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/DOC/?uri=CELEX:52015DC0614&from=EN>
- [3.15] **Bod'ová Emília, Kovárová, Petra. 2008.** Príručka pre verejných obstarávateľov a obstarávateľov. Centrum environmentalného manažerstva Trnava. Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica. 80 s.
- [3.16] **Kovárová, Petra a kol., 2009.** Zelené úradovanie. Príručka pre verejné organizácie o možnostiach realizácie environmentálne vhodného vykonávania svojich činností a zeleného verejného obstarávania. Centrum environmentalného manažerstva. Slovenská agentúra životného prostredia. Banská Bystrica. 26 s.
- [3.17] https://www.fm.uniba.sk/fileadmin/fm/Veda/projekty/GEM_2015_kniha.pdf
- [3.18] **Európska komisia, 2015.** The 2015 Ageing Report, European Economy 3/2015

Príloha 4: Spoločenské vnímanie Smart City

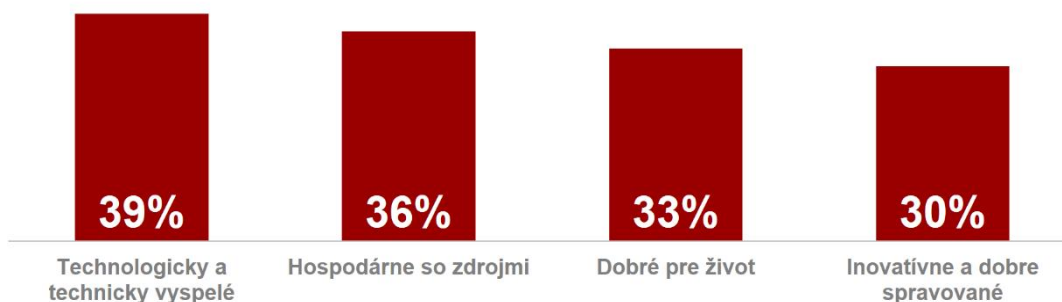
Vzhľadom na charakter koncepcie Bratislava rozumné mesto 2030 bolo nutné, aby sa vytvorila v súlade s požiadavkami odborníkov, obyvateľov mesta, jeho návštevníkov, súkromných firiem, verejných inštitúcií a iných skupín stakeholderov. V rámci procesu tvorby koncepcie bola realizovaná sociologická sonda medzi zainteresovanými skupinami s cieľom získať doplňujúce informácie o vnímaní témy Smart City v Bratislave, o potrebách, príležitostiach, a prioritách vo väzbe na ideu Smart City. V rámci procesu tvorby koncepcie spoločnosť Solved uskutočnila sondu medzi záujmovými skupinami. Predmetom bolo zmapovať ako je vnímaná téma Smart City v prípade Bratislavy a aké konkrétne potreby, príležitosti, princípy a ciele by mali byť v koncepcii zahrnuté.

Sondy sa zúčastnilo 80 respondentov, z ktorých 58% tvorili muži a 42% boli ženy. 76% respondentov malo bydlisko priamo v hlavnom meste SR Bratislave. Z pohľadu kategórie záujmovej skupiny tvorili najväčší podiel 25% aktívni obyvatelia mesta a 19% respondentov pochádzalo z akademického sektora.

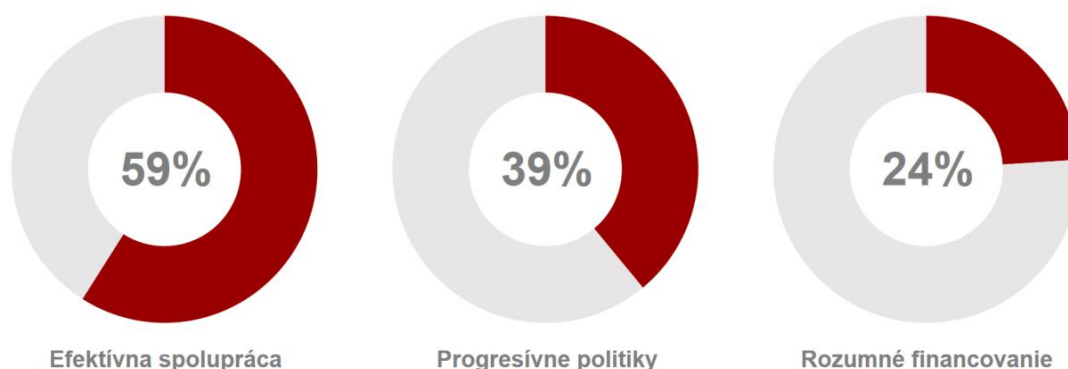
V druhej časti sondy sme sa pýtali respondentov na ich chápanie pojmu smart city, jeho kľúčových vlastností a výhod pre stakeholderov, pričom mohli označiť viacero odpovedí. Na otázku aké je smart mesto ho 39% respondentov popísalo ako technologicky a technicky vyspelé, 36% ako mesto hospodárne so zdrojmi a 33% ako mesto dobré pre život. 30% respondentov si myslí, že smart mesto je mesto inovatívne a dobre spravované. Za kľúčové vlastnosti rozumného mesta označilo 59% respondentov efektívnu spoluprácu, 39% progresívne politiky a 24% rozumné financovanie. Najvýznamnejším benefitom konceptu SMART City pre podniky je podľa 41% respondentov vytváranie nových podnikov vďaka pokročilému inovačnému prostrediu a 24% si myslí, že sú to možnosti vstupu do pilotných projektov a získavanie konkurenčných výhod. Za najvýznamnejší benefit koncepcie pre mesto označilo 28% respondentov vyššiu atraktivnosť pre investície a lepšie miesto pre život a 26% dosahovanie klimatických, environmentálnych a ekonomických cieľov. Najvýznamnejším benefitom konceptu pre štát je podľa 45% respondentov premena Bratislavy a regiónu Twin City na vedúce podnikateľské a vedecké centrum a 33% si myslí, že je to zrýchlenie rastu miestnej ekonomiky a zlepšenie konkurencieschopnosti. Najväčším benefitom konceptu pre univerzity a výskumné inštitúcie je podľa 39% respondentov poskytnutie reálneho mestského prostredia pre experimenty a výskum a 21% označilo viac zdrojov na V&V prostredníctvom spolupráce so súkromnými podnikmi. Najväčším benefitom konceptu pre samotných obyvateľov je podľa 30% respondentov možnosť stať sa lepším miestom pre život a pre dosahovanie osobných cieľov a 29% si myslí, že je to generovanie udržateľných modelov správania a spotreby pre lepší životný štýl.

Sociologická sonda sa zamerala na vyjadrenie preferencií, ktoré sú znázornené v nasledujúcich obrázkoch.

Aké by malo byť Smart City? (preferencie s najväčším počtom odpovedí)

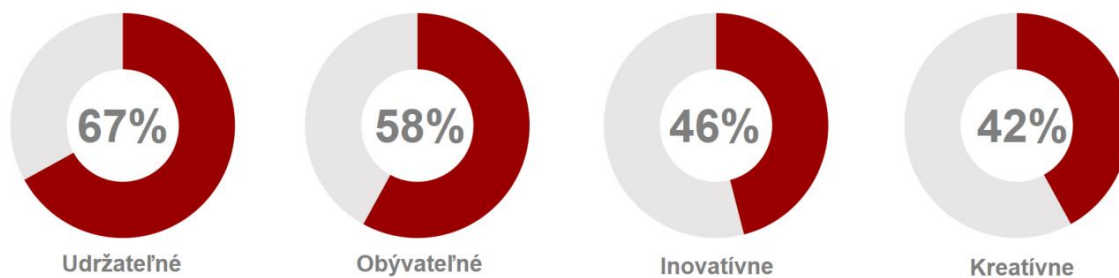


Aké by malo byť kľúčové vlastnosti Smart City? (preferencie s najväčším počtom odpovedí)



Počas procesu tvorby tohto dokumentu prebehlo verejné participatívne podujatie, organizované mestom v júli 2016 ako sprievodné podujatie 7. summitu európskych miest a regiónov. Počas tohto podujatia bol predstavený zámer koncepcie a následne účastníci vyjadrili názor na ďalšie možné charakteristiky a prívlastky Smart City.

Aké by mali byť ďalšie prívlastky Smart City? (preferencie účastníkov verejného podujatia s najväčším počtom odpovedí)



Príloha 5: Socioekonomické východiská rozvoja mesta Bratislava

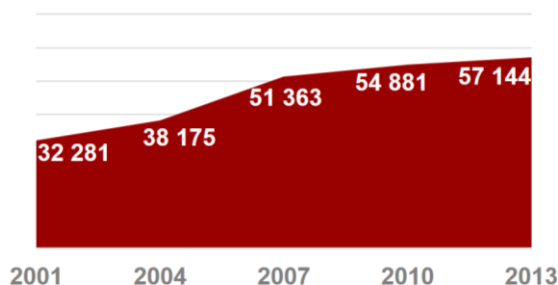
Z kultúrno-historického hľadiska a geografickej polohy je pre mesto charakteristický **stret rôznych kultúr a národov** už od stredoveku. V druhej polovici 20. storočia bolo mesto značne ovplyvnené politickým režimom (hranica tzv. železnej opony, rozvoj sídelných štruktúr, hospodárska špecializácia, ...). Po roku 1989 bola Bratislava ovplyvnená najmä globalizáciou ekonomík, integráciou v európskom priestore a prechodom k post-industriálnej spoločnosti, čo posilňuje pozíciu Bratislavy ako významného ekonomického centra.

Súčasný **ekonomický význam** mesta je charakterizovaný vysokou hospodárskou produkciou (HDP na obyvateľa jedno z najvyšších v EÚ podľa [5.1]). Ďalšími charakteristikami sú silná orientácia na export, schopnosť regiónu pútať zahraničné investície (podľa Národnej banky Slovenska [5.2] približne 70 % všetkých zahraničných investícií na Slovensku) a nízka nezamestnanosť. Sila ekonomiky spočíva najmä v automobilovom priemysle, informačných technológiách, logistike, chemickom priemysle, obchode a službách.

Najvýznamnejším aspektom každého mesta je jeho obyvateľstvo resp. **ľudský kapitál**. Demografické ukazovatele [5.3] hovoria o mierne regresívnom type populácie s indexom starnutia 112,6 a pravidelnom prírastku obyvateľstva za posledných 10 rokov. Obyvateľstvo je špecifické vysokou produktivitou a vysokou vzdelanostnou úrovňou.

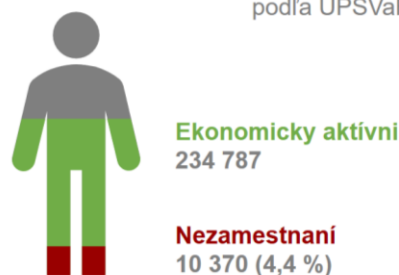
Na druhej strane **problematika bývania** vyžaduje zvýšenú pozornosť. V roku 2015 bolo evidovaných 216 032 bytov, z toho mesto má k dispozícii menej ako 0,5% bytov [5.3]. V roku 2016 sa konalo sčítanie ľudí bez domova, ktorých počet dosiahol 2064.

HDP na obyvateľa v USD podľa OECD (2013)



Ekonomická aktivita obyvateľov

podľa ÚPSVaR (2016)



Počet pracovných miest



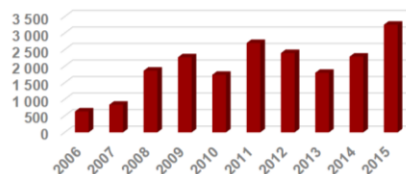
297 568
podľa ŠÚ SR (2015)

Výskum a vývoj



12 538
zamestnancov
podľa ŠÚ SR (2015)

Prírastok obyvateľstva (ŠÚ SR)



Obr. 5.1: Vybrané socioekonomické ukazovatele

[5.1] OECD, 2013. OECD.stat. <http://stats.oecd.org/Index.aspx?Datasetcode=CITIES>

[5.2] NBS, 2015. Priame zahraničné investície, <http://www.nbs.sk/sk/statisticke-udaje/statistika-platobnej-bilancie/priame-zahranicne-investicie>

[5.3] Štatistický úrad Slovenskej republiky, 2015. Dátové kocky.

Príloha 6: Demografický profil**Percentuálne rozloženie obyvateľstva podľa mestských častí**

Tabuľka 6 nižšie uvádza počet obyvateľov v jednotlivých mestských častiach Bratislavy. Najväčšou mestskou časťou je Petržalka s 72 032 obyvateľmi a najmenší je Devín s počtom 1 382 obyvateľov.

Tab. 6.1 Rozloženie obyvateľstva podľa mestských častí, údaje k 17. januáru 2017 (Štatistický úrad SR, 2017)

Mestská časť	Počet obyvateľov	Mestská časť	Počet obyvateľov
Staré Mesto	39953	Karlova Ves	33355
Podunajské Biskupice	21862	Devín	1382
Ružinov	72032	Lamač	7201
Vrakuňa	20198	Záhorská Bystrica	4898
Nové Mesto	38002	Čunovo	1402
Rača	21384	Jarovce	2100
Vajnory	5707	Petržalka	103473
Devínska Nová Ves	16009	Rusovce	3778
Dúbravka	33187		

Vekové zloženie

Veková skladba obyvateľstva Bratislavy je zobrazená v tabuľke spolu s podielom žien a mužov na celkovej skladbe populácie. Mestské časti Lamač, Dúbravka a Staré Mesto majú najväčší podiel poproduktívne obyvateľstva, najviac obyvateľov v predproduktívnom veku sa nachádza v mestských častiach Záhorská Bystrica, Čunovo a Jarovce.

Tab. 6.2 Veková skladba obyvateľstva podľa mestských častí, údaje k 20. aprílu 2016 (Štatistický úrad SR, 2017)

Mestská časť	Predproduktívny vek	Produktívny vek	Poproduktívny vek	Muži	Ženy
Staré Mesto	15.02%	64%	20.97%	47,5%	52,5%
Podunajské Biskupice	15.67%	66.70%	17.63%	46,9%	53,1%
Ružinov	15.53%	64.45%	20.01%	45,5%	54,5%
Vrakuňa	13.99%	71.45%	14.56%	47,3%	52,7%
Nové Mesto	16.36%	65.16%	18.48%	45,9%	54,1%
Rača	15%	65.97%	19.02%	47,7%	52,3%
Vajnory	16.24%	68.86%	14.89%	50%	50%

Devínska Nová Ves	14.92%	75.32%	9.76%	48,8%	51,2%
Dúbravka	15.34%	62.04%	22.62%	46,4%	53,6%
Karlova Ves	14.43%	70.55%	15.02%	46,8%	53,2%
Devín	18.67%	66.21%	15.12%	50,6%	49,4%
Lamač	16.46%	56.81%	26.73%	45,9%	54,2%
Záhorská Bystrica	20.78%	66.68%	12.54%	48,7%	51,3%
Čunovo	20.76%	64.27%	14.98%	49,8%	50,2%
Jarovce	20.29%	67.14%	12.57%	49,6%	50,4%
Petržalka	14.3%	72.42%	13.28%	25,9%	74,2%
Rusovce	19.38%	69.03%	11.59%	48,4%	51,6%

Vzdelanostná štruktúra

Obyvateľstvo podľa najvyššieho dosiahnutého vzdelania je zobrazené v tabuľke 8 spolu s porovnaním s Bratislavským samosprávnym krajom. Najvyšší podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním sa nachádza v okrese Bratislava 5.

Tab. 6.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva podľa okresov a v porovnaní s VÚC (Sčítanie osôb, domov a bytov 2011; Štatistický úrad SR, 2017)

		BSK	BA I	BA II	BA III	BA IV	BA V
Základné vzdelanie		9.55%	10.92%	8.68%	7.49%	7.15%	6.98%
Stredoškolské vzdelanie	Učňovské (bez maturity)	9.23%	13.14%	8.96%	6.08%	5.68%	7.27%
	Stredné odborné (bez maturity)	7.89%	3.68%	11.45%	5.99%	5.61%	6.38%
	Úplné stredné učňovské (s maturitou)	3.27%	1.65%	4.78%	2.55%	2.47%	3.08%
	Úplné stredné odborné (s maturitou)	20.74%	12.35%	21.15%	29.74%	21.35%	20.05%
	Úplné stredné všeobecné	5.75%	5.59%	5.12%	5.80%	8.41%	6.53%
	Vyššie odborné vzdelanie	2.18%	2.34%	2.10%	1.95%	3.46%	2.34%
Vysokoškolské vzdelanie	Bakalárske	2.75%	2.55%	2.34%	2.19%	3.54%	3.75%
	Magisterské, inžinierske,	21.02%	26.21%	18.99%	21.01%	24.73%	29.56%

	doktorské						
	Doktorandské	2.40%	4.54%	2.38%	2.62%	3.07%	2.02%
	Spolu	26.17%	33.29%	23.72%	25.83%	31.35%	35.32%

Nezamestnanosť

Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých okresoch Bratislavy, jej vývoj a porovnanie s celoslovenským priemerom a s Bratislavským samosprávnym krajom je zobrazené v tabuľke 9. Hlavné mesto spravidla vykazuje najnižšiu mieru nezamestnanosti v porovnaní v celoslovenským priemerom. V súčasnej dobe sa miera nezamestnanosti pohybuje v rozmedzí 3,7% až 4,8% v závislosti od okresu Bratislavy. V marci 2017 bola miera evidovanej nezamestnanosti v celej Bratislave 3,72%.

Tab. 6.4 Miera evidovanej nezamestnanosti podľa okresov, porovnanie s Bratislavským samosprávnym krajom a Slovenskou Republikou (Štatistický úrad SR, 2017)

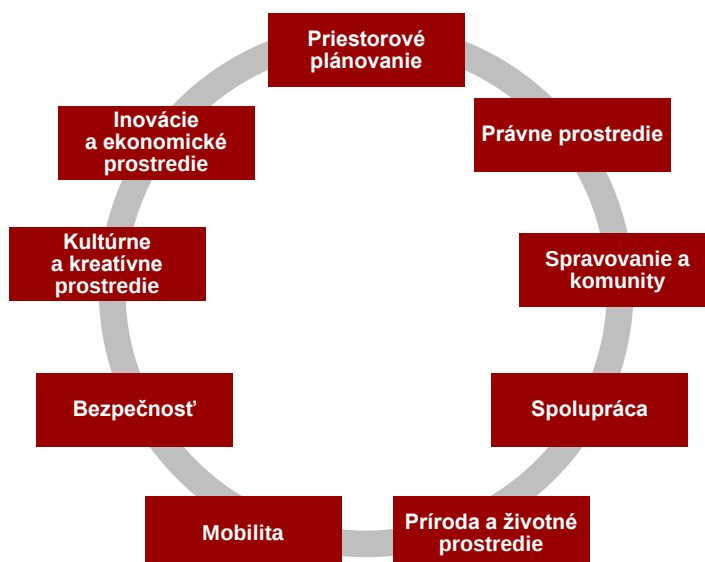
Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
SR	9.4	7.99	8.39	12.66	12.46	13.59	14.44	13.5	12.29	10.63	8.76
BSK	2.29	1.98	2.27	4.36	4.63	5.41	5.72	6.17	6.13	5.34	4.51
BA	1.88	1.83	1.99	3.83	4.22	5.09	5.02	5.76	5.73	5.16	4.42
BA I	1.77	1.56	1.46	2.71	3.18	3.53	4.15	4.93	4.99	4.81	4.11
BA II	1.85	1.56	1.87	4	4.6	5.6	5.48	6.08	6.67	5.63	4.7
BA III	1.77	1.57	1.75	3.39	3.8	4.65	5.58	5.9	5.87	5.69	4.83
BA IV	1.69	1.6	1.75	3.39	3.58	4.36	4.66	5.71	5.49	5.14	4.69
BA V	2.11	1.73	2.06	3.84	3.98	4.98	4.93	5.7	5.3	4.67	3.89

Príloha 7: Potreby rozvoja Bratislavy ako rozumného mesta identifikované v sérii workshopov externého odborného tímu

Najvýznamnejšie potreby, ktoré boli identifikované ako prierezové, sú nasledujúce:

- Posilnenie úlohy mesta ako vodcu rozvojových procesov
- Posilnenie spolupráce a účasti na rozhodovaní a zdieľanie vedomostí na všetkých úrovniach (experti – politici – obyvatelia, úrovne: národná, regionálna, lokálna)
- Širšie použitie prístupov prepájajúcich stratégie(koncepcie) – politiky – programy (koordinovaný strategický prístup k rozvoju)
- Budovanie a efektívne využitie otvorenej a prepojenej správy – komunikácia, zdieľanie vedomostí, zdroje informácií, spolupráca pri rozhodovaní
- Rozvoj lokálneho kreatívneho potenciálu ako hybnej sily rozvoja mesta
- Vzájomne prepojená mobilita – prepojené módy dopravy a dopravné uzly
- Úplný a komplexný systém dopravnej infraštruktúry
- Aktívne využívanie PPP prístupu (kľúčové zainteresované subjekty ako partneri)
- Rozvoj zelene ako hodnoty mesta – ekonomická, estetická, hygienická, bezpečnostná a iná dimenzia
- Definovanie a sledovanie štandardov udržateľnosti mestského rozvoja
- Rozvoj založený na komunite
- Ďalšie budovanie bezpečného prostredia – vrátane subjektívneho pocitu bezpečnosti
- Efektívne využívanie princípu koncentrácie – koncentrácia kapacít (ľudských, prírodných, finančných, materiálnych) a prioritizácia využitia zdrojov.

Odvetvové potreby boli definované v rámci 9 kľúčových oblastí záujmu ako oblastí potrebných zásahov a riešení (riadiacich, investičných, koordinačných a pod.) s osobitným významom verejného sektora.



Priestorové plánovanie

Oblasť zahŕňa problematiku verejných priestorov vrátane zelenej infraštruktúry, územné plánovanie, brownfieldy, adaptáciu na klimatickú zmenu, prehrievanie mesta atď.

Potreby

- Pravidlá a predpisy ľahko zrozumiteľné pre používateľa
- Mesto určené na život aj prácu (eliminácia suburbanizácie)
- Cyklické využívanie pôdy a efektívne využívanie priestoru
- Štandardy zelene pri rozvoji mesta a ich dodržiavanie
- Koncepčný prístup k zelenej infraštruktúre
- Nasledovanie súčasných trendov v plánovaní
- Atraktívne, čisté, udržiavané, bezpečné a viacúčelové verejné priestranstvá (vrátane zelene)
 - Zdieľanie verejných priestranstiev s miestnymi komunitami, zdieľanie zodpovednosti za údržbu zelene
 - Verejné priestranstvá s prioritou pešieho pohybu
 - Efektívny manažment zelene
 - Systém podpory pre investovanie do revitalizácie brownfieldov
 - Prehľadné vlastnícke vzťahy
 - Analýza a zmapovanie brownfieldov, sledovanie a hodnotenie environmentálnych dopadov brownfieldov
 - Podpora adaptácie na klimatickú zmenu
 - Nové prístupy k verejným priestranstvám (podpora sociálneho zázemia a kultúrnych prejavov, pre zdroje obnoviteľnej energie – vytvorenie siete nabíjajúcich staníc pre elektromobily)

Právne prostredie predstavuje rámec pravidiel a podmienok pre rozvoj.

Potreby

- Priame a jasné predpisy a legislatíva
- Dôvera v právne prostredie
- Právna ochrana orientovaná na občana
- Motivovaný a efektívny právny systém a rozhodovanie

Spravovanie a komunity

Predmetom je prístupnosť správy a informácií verejnosti ako aj jej participácia na rozhodovaní.

Potreby

- Účasť verejnosti (participatívne rozhodovanie, podnety na účasť)
- Rozumné, ekologické a inovačné verejné obstarávanie
- Podpora komunit, začlenenie komunit do rozvoja mesta
- Samoučiace sa a zodpovedné komunity
- Prepojené územia pre vzdelanie, život a prácu
- Zdieľanie vedomostí a skúseností a bezplatné a prístupné platformy pre zdieľanie vedomostí
- Interaktívne a efektívne nástroje účasti verejnosti
- Efektívne vedené diskusie a riešenia sporov
- Propagácia a podpora spolupráce na cezhraničných projektoch

- Investovanie do rozvoja ľudských kapacít (mapovanie stakeholderov a partnerov)

Spolupráca

Súčasťou efektívneho manažmentu územia je spolupráca medzi partnermi vrátane cezhraničnej spolupráce.

Potreby

- Efektívna komunikácia a spolupráca medzi partnermi
- Investovanie do rozvoja ľudských kapacít (mapovanie stakeholderov a partnerov)
- Propagácia a podpora spolupráce na cezhraničných projektoch
- Podpora cezhraničnej spolupráce medzi Bratislavou a okolitými rakúskymi a maďarskými samosprávami
- Vytváranie väzieb medzi partnermi (doprava, projekty, politika)

Príroda a životné prostredie

Oblasť sa venuje prioritne adaptácii na klimatickú zmenu a obnoviteľným zdrojom energie.

Potreby

- Uvedomovanie si zodpovednosti za životné prostredie
- Energetická efektivita a využívanie obnoviteľných zdrojov (štandardy, podpora technológií pre obnoviteľnú energiu, dostupnosť, povedomie, finančná efektívnosť obnoviteľných zdrojov energie atď.)
- Podporný systém a opatrenia v prospech biodiverzity
- Adaptácia na klimatickú zmenu ako hlavná myšlienka v plánovaní (zmiernenie dopadov klimatickej zmeny)
- Vodný manažment (opatrenia na zadržiavanie vody - vodopriepustné povrchy)
- Mix prírodných a mestských priestorov pre život v meste
- Zdieľanie zodpovednosti za intervencie
- Koordinované a strategické úsilie (jasná predstava)
- Koncepčný prístup nadväzujúci na aspekty udržateľnosti
- Jednoduchý a efektívny systém podpory (právo, politika, predpisy)
- Integrované a inovatívne technológie a systémy
- Zdieľanie vedomostí a prenos odborných znalostí ku koncovým užívateľom
- Systém podnetov pre adaptívne opatrenia vo vývoji mestského priestoru
- Zelené budovy a opätovné využitie materiálu po demolácii; dažďová voda a obnoviteľná energia; využitie ukladania energie; predchádzanie produkcii bioodpadu (kompostovanie v domácnostiach)
- Podpora mestského farmárčenia – využitie spoločných mestských štruktúr pre komunitné záhrady (strechy, vnútrobloky), kompostovacie miesta na verejných priestranstvách a záhradách

Mobilita

V rámci mobility hrá kľúčovú rolu verejná doprava a lepšie spojenie z ostatnou časťou Európy.

Potreby

- Nízkouhlíkové/ekologické spôsoby dopravy (vrátane siete nabíjacích staníc pre elektromobily)
- Stimulácia výskumu nových spôsobov dopravy (napr. hyperloop)
- Prepojenosť rôznych druhov verejnej dopravy (Mobilita ako služba)
- Zdieľanie dopravných prostriedkov (bicykle, autá, atď.)
- Priestorovo efektívna a rozumná infraštruktúra a parkovanie
- Synergia prírodného prostredia a infraštruktúry dopravy
- Spoľahlivá, bezpečná, integrovaná a rýchla verejná doprava
- Zrozumiteľný a jasný riadiaci systém verejnej dopravy
- Podporné systémy a programy na interaktívnu mobilitu
- Uprednostnenie verejnej dopravy (preferencia prostriedkov verejnej dopravy)
- Finančne efektívne rozdelenie dopravy (modal split)
- Rozumný systém manažmentu parkovania
- Ekonomicky prijateľná verejná doprava

Urbánna bezpečnosť

Pocit bezpečia a orientácia v priestore sú rovnako významnými kvalitami.

Potreby

- Bezpečnosť ako kvalita priestoru
- Sociálna kontrola
- Opatrenia k predchádzaniu a potlačeniu kriminality (miestna polícia)
- Udržiavanie verejných priestorov
- rozumný navigačný systém v priestore prístupný pre všetkých (vrátane turistov, rozličných skupín obyvateľstva – deti, handicapovaní, ...)
- Ponuka kultúrneho vyžitia (kino, knižnice) k prispeniu bezpečného prostredia
- Zohľadnenie otázok bezpečnosti v plánovaní zelene

Kultúrne a kreatívne prostredie

Kultúra, umenie a kreatívne odvetvia sú významnou súčasťou každého mestského prostredia.

Potreby

- Tvorivosť a kultúra ako základné piliere rozvoja (zdôraznenie kultúrnych špecifickostí; zriadenie stratégie a infraštruktúry na podporu miestnej produkcie a miestneho tvorivého ekosystému prospešného pre umelcov- centrá, klaster, spolupráca, atď.)
- Strategický prístup k podpore kultúrneho a kultúrneho priemyslu

- Sprítomnenie kultúry a kultúrneho dedičstva v mestskom živote – kultúra a kultúrne dedičstvo ako integrovaná súčasť mesta
- Rozumný systém a program na ochranu a propagáciu kultúrneho dedičstva a umenia, pre aktívne využívanie kultúrneho dedičstva
- Dostupná infraštruktúra pre umelcov a kreatívco
- Verejné priestory, ako tvorivé centrá, ktoré podporujú tvorivý prejav umelcov
- Viacúčelové atraktívne verejné priestory na podporu kultúry a umenia, ktoré majú zároveň slúžiť ako prostriedok sociálnej interakcie a sociálnej súdržnosti
- Brownfieldy ako potenciálne možnosti pre rozvoj kultúrneho a kreatívneho priemyslu
- Podporný systém pre miestne komunity zamerané na kultúru a umenie
- Veľké medzinárodné podujatia (hudba, šport, digitálna kultúra, gastronómia, ...)
- Verejný systém podporovania talentov na povzbudenie lokalizácie umelcov a tvorivej produkcie do Bratislavy
- Široká a kvalitná ponuka kultúry, mesto ako cieľová destinácia (múzeá, festivaly, súčasná tvorba)
- Mesto atraktívne pre umelcov a tvorivých profesionálov (spropagovať mesto a spraviť ho atraktívnym pre mladých ľudí)
- Podpora umenia prosperujúceho sociálnej pohode a sociálnemu začleneniu
- Kvalitné miestne vzdelávacie zariadenia v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu(integrované so zameraním na technológie a obchod – prepojenie so zariadeniami vo Viedni, ale dostupnejšie)
- Tvorivý ekosystém viazaný na inovácie a podporu malého a stredného podnikania

Inovácie a ekonomické prostredie

Predmetom oblasti sú podmienky v rámci malého a stredného podnikania, trhu práce a pridanej hodnoty.

Potreby

- Podpora podnikateľského ekosystému, najmä miestnych malých a stredných podnikov s potenciálom rastu
- Rovnováha dopytu a ponuky na pracovnom trhu (efektívne previazanie miestneho vzdelávacieho systému s pracovným trhom a tvorivosť a vzdelanosť pracovnej sily v súlade s dopytom na pracovnom trhu)
- Pracovné miesta s vysokou pridanou hodnotou
- Podpora premeny znalostí na produkty
- Platforma pre otvorené inovácie založené na kreatívnych statkoch
- Výskumné, technologické a kultúrne centrá
- Prostredie vhodné pre začínajúce malé a stredné podniky
- Podpora pre veľké podniky na nájdenie riešení pre modernizáciu a spôsoby podpory startupov a ich uplatnenia na nových trhoch

- Miestne investície do podpory miestnej ekonomiky – finančná a marketingová podpora miestnych malých a stredných podnikov a lokálnych produktov
- Koordinovaná podpora rozvoja začínajúcich podnikov (stratégie, politiky, predpisy)
- Podmienky konkurencieschopnosti (daňová politika, vzdelanosť v oblasti podnikania, byrokracia, efektívnosť verejných zdrojov)
- Inovácie a podpora vzdelanosti talentov
- Inovatívne orientované verejné obstarávanie
- Flexibilita prostredníctvom zavádzania nových technológií a riešení v oblasti ekonomiky
- Ekologická/efektívna ekonomika ako model podnikania
- Primeraná znalosť jazykov

Príloha 8 Potenciálne finančné nástroje

Rozpočet hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2018 – 2020 (ďalej len „rozpočet mesta“) je spracovaný v súlade so zákonom č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s ďalšími právnymi predpismi [8.1].

Hlavné mesto v roku 2018 očakáva celkové príjmy v objeme 369,4 mil. eur. Najväčším zdrojom príjmov mesta sú daňové príjmy (výnos dane z príjmov fyzických osôb, výnos dane z nehnuteľnosti a výnos z dane za špecifické služby), ktoré pre rok 2018 predstavujú cca 55 % očakávaných príjmov. Na ďalších 45 % sa rôznou mierou podieľajú nedaňové príjmy (príjmy z podnikania a vlastníctva majetku, z prenajatých pozemkov, budov, administratívne poplatky, úroky, iné nedaňové príjmy), granty a transfery zo štátneho rozpočtu a z európskych fondov, využitie peňažných fondov mesta a úverov.

Kedže rozpočet mesta sa zostavuje ako vyrovnaný, pre rok 2018 sú rozpočtované výdavky v rovnakom objeme ako príjmy, a to 369,4 mil. eur, ktoré sú nasmerované do všetkých oblastí činnosti hlavného mesta.

Medzi priority pre obdobie 2018 – 2020 patria investície do modernizácie dopravnej infraštruktúry (využívanie financovania projektov z európskych zdrojov v oblasti dopravy na rekonštrukciu električkových radiál), do ďalšieho rozvoja infraštruktúry ciest, cyklotrás a parkovísk, inteligentných mestských „smart“ riešení (podpora cyklodopravy – systém zdieľania bicyklov, podpora a rozvoj elektromobility).

Ďalšími prioritami rozpočtu sú: skvalitňovanie mestskej hromadnej dopravy, skvalitňovanie činnosti mestskej polície, podpora kultúry a vzdelávania (základné umelecké školy, centrá voľného času), podpora sociálnej pomoci a pomoci ľuďom bez domova, pokračovanie v revitalizácii mestskej zelene a výstavbe nových parkov, znižovanie zadlženosti mesta a podriadených organizácií.

Rozpočet mesta

Rozpočet mesta je zostavený ako programový, t. j. zdôrazňujúci vzťah medzi rozpočtovanými výdavkami a očakávanými výstupmi a výsledkami realizovaných programov.

Na obdobie rokov 2018 – 2020 je rozpočet mesta zostavený v štruktúre, ktorá má 8 programov, tvoriacich kompaktné celky pokrývajúce všetky rozhodujúce oblasti výdavkov mesta (Tab. 8.1).

Najviac výdavkov vrátane každoročného navyšovania finančných prostriedkov je nasmerovaných do programu č. 1 „Mobilita a verejná doprava“ a do programu č. 2 „Verejná infraštruktúra“, ktoré sú určené na zabezpečenie realizácie priorít mesta v oblasti rozvoja dopravy a cestnej infraštruktúry. Výrazné navýšenie finančných prostriedkov je tiež plánované pre program č. 5 „Vzdelávanie a voľný čas“ a program č. 3 „Poriadok a bezpečnosť“.

Tab. 8.1: Rozpočet mesta pre roky 2018 – 2020 v programovej štruktúre

P.č.	Oblasť	2018		2019		2020	
v Eurách							
			%		%		%
1.	Mobilita a verejná doprava	75 070 889	21	75 160 000	25	77 010 000	24
2.	Verejná infraštruktúra	89 048 091	25	52 206 677	17	60 640 932	19
3.	Poriadok a bezpečnosť	41 621 152	12	43 065 786	14	44 999 500	14
4.	Kultúra, šport, podpora služieb a cestovného ruchu	27 095 762	8	18 336 541	6	22 682 463	7
5.	Vzdelávanie a voľný čas	65 596 245	19	62 890 781	21	63 391 188	20
6.	Sociálna pomoc a sociálne služby	14 018 164	4	14 974 667	5	15 117 750	5
7.	Efektívna a transparentná samospráva	24 520 651	7	25 388 788	9	26 512 238	9
8.	Správa a nakladanie s majetkom mesta	17 400 545	5	10 269 351	3	6 671 344	2
	Spolu	354 371 499	100	302 292 591	100	317 025 415	100

Externé finančné nástroje

Implementácia Smart City vyžaduje mnohé investície, čo priamo súvisí aj s identifikáciou ďalších, externých zdrojov financovania. Nasledujúca tabuľka prezentuje príklady možných externých grantových mechanizmov v rámci jednotlivých prioritných oblastí (Tabuľka 8.2).

Tabuľka 8.2: Možnosti grantového financovania podľa prioritných oblastí

Prioritná oblasť	Finančné nástroje
Správa mesta	IROP, OP EVS, OP II, UIA, Interreg
Mobilita	CEF, IROP, EFSI, ELENA (EIB), OP II, European Energy Efficiency Fund, HORIZONT 2020, Interreg – Cezhraničná spolupráca
Energetika	ELENA (EIB), EFSI, Interreg Dunajský nadnárodný program, European Energy Efficiency Fund, Finančný mechanizmus EHP
Životné prostredie	Finančný mechanizmus EHP, OP KŽP, LIFE, Interreg - Dunajský nadnárodný program, Interreg – Cezhraničná

	spolupráca, HORIZONT 2020, IROP
Obehové hospodárstvo	UIA, Interreg - Dunajský nadnárodný program
Podnikanie	IROP, UIA
Verejný priestor	IROP, OP ĽZ, UIA, Finančný mechanizmus EHP, Interreg – Cezhraničná spolupráca, Interreg - Dunajský nadnárodný program
Sociálna inklúzia	IROP, OP ĽZ, UIA, Finančný mechanizmus EHP, Interreg – Cezhraničná spolupráca, Interreg - Dunajský nadnárodný program
Vzdelávanie	Finančný mechanizmus EHP, Creative Europe Programme, Interreg – Cezhraničná spolupráca, Interreg Dunajský nadnárodný program
Kultúra	Finančný mechanizmus EHP, Creative Europe Programme, Interreg – Cezhraničná spolupráca, Interreg Dunajský nadnárodný program
Cestovný ruch	Interreg – Cezhraničná spolupráca, Creative Europe Programme
Šport	Finančný mechanizmus EHP, Creative Europe Programme, Interreg – Cezhraničná spolupráca, Interreg Dunajský nadnárodný program

Operačné programy v rámci SR

Slovenská republika v programovom období 2014 – 2020 čerpá Európske štrukturálne a investičné fondy prostredníctvom operačných programov v rámci cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti. Operačné programy, ktoré je možné využiť pri aktivitách v rámci Smart City sú nasledovné:

- Integrovaný regionálny operačný program
- Operačný program Kvalita životného prostredia
- Operačný program Efektívna verejná správa
- Operačný program Ľudské zdroje
- Operačný program Integrovaná infraštruktúra
- Operačný program Výskum a inovácie

Connecting Europe Facility (CEF)

Nástroj na prepojenie Európy (CEF) podporuje transeurópske siete a infraštruktúry v odvetviach dopravy, telekomunikácií a energetiky. V rámci nástroja je možné využívať granty a inovatívne finančné nástroje (projektové záruky a dlhopisy).

European Fund for Strategic Investments (EFSI)

Európsky fond pre strategické investície (EFIS) je jedným z troch pilierov investičného plánu pre Európu a jeho cieľom je prekonať súčasné zlyhania trhu riešením medzery na trhu a mobilizáciou súkromných investícií. Pomáha financovať strategické investície v kľúčových oblastiach, ako sú infraštruktúra, výskum a inovácie, vzdelávanie, obnoviteľná energia a energetická účinnosť, ako aj financovanie rizík pre malé a stredné podniky (MSP).

Granty Finančného mechanizmu EHP a Nórskeho finančného mechanizmu

Granty Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru - FM EHP (Nórsko, Islandu a Lichtenštajnska) a Nórskeho finančného mechanizmu na zníženie ekonomických a sociálnych nerovností a posilnenie bilaterálnych vzťahov so 16 členskými krajinami EÚ a EHP v severnej, strednej a južnej Európe. Oblasť podpory v rámci programového obdobia 2014 - 2021 sú:

- Rozvoj obchodu, inovácií a malého a stredného podnikania (MSP)
- Zmierňovanie a prispôbovanie sa zmene klímy
- Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca
- Dobrá správa vecí verejných, zodpovedné inštitúcie, transparentnosť / Cezhraničná spolupráca
- Fond pre aktívne občianstvo
- Bilaterálny fond

ELENA (program Európskej investičnej banky)

Program ELENA podporuje rozsiahle projekty nad 30 miliónov EUR počas obdobia približne 2-4 rokov a môže pokryť až 90% nákladov technickej pomoci / vývoja projektu. Menšie projekty je možné podporiť, ak sú integrované do väčších investičných programov. Podporované oblasti sú:

- Energetická účinnosť a obnoviteľné zdroje energií
- Mestská doprava a mobilita

Urban Innovation Action (UIA)

Inovatívne opatrenia v mestách (Urban Innovation Action) sú iniciatívou Európskej únie, ktorá poskytuje mestským oblastiam v celej Európe zdroje na testovanie nových riešení problémov v mestách. Iniciatíva má celkový rozpočet z ERDF vo výške 372 miliónov EUR na roky 2014 - 2020.

Programy Európskej územnej spolupráce Interreg

Európska územná spolupráca (EÚS) nazývaná aj Interreg je nástrojom politiky súdržnosti EÚ. Jej cieľom je posilnenie cezhraničnej, medziregionálnej a nadnárodnej spolupráce. Interreg poskytuje rámec na vykonávanie spoločných opatrení a politických výmen medzi vnútroštátnymi, regionálnymi a miestnymi subjektmi z rozličných členských štátov s cieľom spoločne nájsť riešenia spoločných problémov. Cieľové územia pre typy spolupráce sú: cezhraničná spolupráca, medziregionálna spolupráca a nadnárodná spolupráca. Konkrétne možnosti zdrojov financovania jednotlivých typov programov závisia od podmienok oprávnenosti využitia, napr. pre Bratislavský samosprávny kraj:

- *Interreg – Cezhraničná spolupráca SR – Rakúsko*: Program je zameraný na oblasti inteligentného rozvoja cezhraničného regiónu prostredníctvom podpory spolupráce v inovačných systémoch, zlepšenia vyššieho vzdelávania a celoživotného vzdelávania, podpory prírodného a kultúrneho dedičstva a biodiverzity, rozvoja udržateľných dopravných riešení - ekologicky vhodných riešení, posilnenie cezhraničnej inštitucionálnej spolupráce.
- *Interreg – Cezhraničná spolupráca SR - Maďarsko*: Program je zameraný na oblasti ochrany a podpory prírody a kultúry prihraničných regiónov, podporu cezhraničnej mobility, posilnenie udržateľnej zamestnanosti a pracovnej mobility, posilnenie cezhraničnej spolupráce verejných orgánov a osôb žijúcich v pohraničnej oblasti.
- *programy medziregionálnej spolupráce zahŕňajú napr. program Interreg Europe*, podporuje vzdelávanie v oblasti politík medzi verejnými orgánmi s cieľom zlepšiť efektívnosť politík a programov regionálneho rozvoja. Umožňuje verejným orgánom v Európe výmenu skúsenosti a názorov na spôsob fungovania verejných politík, hľadanie riešení na zlepšovanie stratégií, podporu regionálnemu rozvoju v oblastiach: podpora výskumu, technologického vývoja a inovácií, zvýšenie konkurencieschopnosti MSP, prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo, ochrana životného prostredia a efektívne využívanie zdrojov.
- *Nadnárodný operačný program Stredná Európa* podporuje regionálnu spoluprácu medzi krajinami strednej Európy, na realizáciu inteligentných riešení na regionálne výzvy v oblasti inovácií, nízko uhlíkovej ekonomiky, životného prostredia, kultúry a dopravy.
- *Dunajský nadnárodný program*: Cieľom je presadzovať ekonomickú, sociálnu a územnú súdržnosť dunajského regiónu. Jeho účastníkmi je 14 krajín, na ktoré sa vzťahuje aj Stratégia EÚ pre dunajský región. Oprávnenými prijímateľmi zdrojov sú miestne, regionálne a národné verejné orgány, ako aj medzinárodné organizácie a súkromné organizácie, vrátane súkromných podnikov z krajín EÚ. Poskytovanie podpory z programu sa uskutočňuje v rámci štyroch prioritných osí, ktoré sa členia na niekoľko špecifických cieľov:
 1. Inovatívny a sociálne zodpovedný dunajský región
 2. Dunajský región zodpovedný voči životnému prostrediu a kultúre
 3. Lepšie prepojený a energeticky zodpovedný dunajský región
 4. Dobre spravovaný dunajský región

Komunitárne programy EÚ

Komunitárne programy sú nástrojom EÚ, ktorý slúži k prehlbovaniu spolupráce a riešeniu spoločných problémov členských krajín EÚ súvisiacich s konkrétnymi politikami EÚ. Komunitárne programy EÚ sú financované priamo z rozpočtu EÚ a sú riadené priamo Európskou komisiou alebo ňou zriadenými agentúrami. Podpora komunitárnych programov je sústredená predovšetkým na zvýšenie inovačného potenciálu a spolupráce v oblastiach výskumu a inovácií, vzdelávania, informačnej spoločnosti, digitálnych technológií, podnikania, kultúry a kreatívneho priemyslu, sociálnej a zdravotnej infraštruktúry, životného prostredia, udržateľného rozvoja mestských oblastí, adaptačných opatrení na zmenu klímy a pod., napr.:

- *Horizont 2020*: integruje podporu výskumu a inovácií, pričom kladie dôraz na podporu MSP a riešenie veľkých spoločenských výziev. Zdroje programu sú sústredené na tri vzájomne sa posilňujúce priority: *Excelentná veda*, *Vedúce postavenie priemyslu*, *Spoločenské výzvy*. Podpora programu je zameraná na šesť prioritných tém: 1) zdravie, demografické zmeny a zdravé prostredie, 2) potravinová bezpečnosť, udržateľné poľnohospodárstvo, morský a námorný výskum a bioekonomika, 3) bezpečná, čistá a efektívne využívaná energia, 4) inteligentná a integrovaná doprava šetrná k životnému

prostrediu, 5) opatrenia na ochranu klímy, účinné využívanie zdrojov a suroviny, 6) inkluzívne, inovatívne a bezpečné spoločnosti

- *COSME 2014 – 2020*: Program EÚ pre konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov na roky 2014-2020 je zameraný na podporu konkurencieschopnosti európskych podnikov, v oblastiach: zlepšenie prístupu k financovaniu - prostredníctvom nástroja na poskytovanie záruk za pôžičky, podpora internacionalizácie a prístupu na trhy, vytvorenie prostredia podporujúceho konkurencieschopnosť, podpora podnikania. Program podporuje digitálne podnikanie s cieľom napomôcť európskym podnikom pri ich digitálnej transformácii a rozvoji inovačného potenciálu.

- *Kreatívna Európa* : cieľom programu je zvýšenie hospodárskeho rastu a zvýšenie zamestnanosti v sektore kultúry a kreatívnych priemyslov, podpora umeleckých aktivít, kreatívnych a remeselných profesionálov, podpora kreatívneho potenciálu spoločností a organizácií v kultúre, so zámerom oslovenia nového publika a zlepšenia digitálnych a informačno-technologických kapacít a zručností. Program Kreatívna Európa je zameraný najmä na podporu MSP v kultúrnych a kreatívnych sektoroch. Okrem podpory poskytovanej formou grantov je v rámci programu implementovaný aj garančný mechanizmus, umožňujúci zvýšenie dostupnosti zdrojov z bankových a finančných inštitúcií pre aktivity kreatívneho priemyslu a umenia.

Dotačné schémy zo štátnych a verejných zdrojov SR

Dotácie poskytované zo štátneho rozpočtu SR sprostredkovávajú štátne inštitúcie SR – ministerstvá a Úrad vlády SR v rámci rozličných oblastí podpory. Napr. Dotačný systém Ministerstva kultúry SR zahŕňa dotačné programy na účely ochrany, obnovy a rozvoja kultúrneho dedičstva, podpory kultúry znevýhodnených skupín a pod. Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu sprostredkováva podporu inovatívnych projektov pre mestá a regióny v oblasti témy Smart city pre malých a stredných podnikateľov s nápadmi, ako vylepšiť a zatraktívniť život v našich mestách a obciach (na báze súkromnej podpory z USA a Kanady).

Bratislavský samosprávny kraj z rozpočtu BSK poskytuje dotácie vo viacerých schémach podpory na podporu strategických sektorových politík pre jednotlivé oblasti podpory verejného života BSK: napr. Bratislavská regionálna dotačná schéma na podporu turizmu je určená na podporu pešej a cyklistickej turistiky, vodáckej turistiky a ekoturizmu, podporu vidieckeho turizmu a agroturizmu a podporu historického a kultúrneho dedičstva. Bratislavská regionálna dotačná schéma na podporu kultúry sa zameriava na podporu projektov ochrany a prezentácie kultúrneho dedičstva, ľudovej a neprofesionálnej kultúry, podporu pamäťových aktivít a činností, podporu umenia a medziodborových umeleckých aktivít. Bratislavská regionálna dotačná schéma na podporu rozvoja vidieka poskytuje podporu pre rekonštrukcie, revitalizácie a modernizácie verejných priestranstiev zameraných najmä na zmiernenie nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy, podporu na nákup technológií a zariadení za účelom ďalšieho rozvoja poskytovania služieb pre zvyšovanie kvality služieb obyvateľstvu, na modernizáciu zariadení v súvislosti s rozvojom miestnej ekonomiky a pod.

Iné finančné nástroje

Pri tzv. mäkkých projektoch, ktoré nemajú priamy fyzický priemet a tvoria ich štúdie, vývoj riešení, strategické, koncepčné a politické dokumenty je možné sa zapojiť do projektov v rámci programov Horizont 2020, Interreg a ďalších programov cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce, ktoré využívajú externé zdroje financovania.

Vzhľadom na výšku dotácií zo ŠR a BSK možno ich formu podpory využiť prevažne na aktivity s nižším rozpočtom, prípadne ako doplnkový zdroj financovania.

Pri rozsiahlych projektoch a riešeníach s dlhodobým efektom je možné využívať nástroje ako energetická služba (Energy Performance Contracting resp. EPC), PPP projekty, pôžičky EIB alebo pripravovanú investičnú platformu na podporu Smart Cities v SR.

Bibliografia

[8.1] Rozpočet hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2018 – 2020,
<http://www.bratislava.sk/rozpocet-hlavneho-mesta-sr-bratislavy-na-roky-2018-2020/d-11055797/p1=11049950>